

Deuteronomy

Ya meippanggep nunyan libluh ni Deuteronomy

Huyyan libluh hu neitudekan ni nanggillig ni intugun Moses idan helag Israel. Impangulu tudda huyyan helag Israel eman ni limmeniklik-wehan dad endi bebley ni na-pat ni toon. Yan nunyan tsimpuh ey dimmateng idad Nandeklan di Moab e demang ni gilig ni Kanaan e bebley ni insapatah APU DIOS ni iddawat tun hi-gada.

Inamtan Moses e ngannganih law ketteyyan tu et ihammad tun itugun idan edum tun Hebrew e mahapul ni pinheden da niya u-unnuden da hi APU DIOS ey impenemnem tun hi-gada hu et-eteng ni impeminhed APU DIOS ni hi-gada. (4:37, 6:4-5, 7:6-8, 10:12-13, 11:1 et yad 30:6)

Huyyan impeminhed tun hi-gada ey neipeam-taddad tugun et yad nekitbalan tun hi-gada. Hedin u-unnuden da nekitbalan tun hi-gada et yadda tugun tu ey bendisyonan tuddad Kanaan e iddawat tun pambebleyan da. Nem hedin ngenghayen da, man kastiguen tudda. (7:9-15 et yad 30:15-20)

Yadda neitudek eyad libluh:

1. Impenemnem nan Moses hu nanliklik-wehan idan helag Israel di endi bebley. (chapters 1-4)
2. Impidwan Moses ni inhel ida intugun APU DIOS idan helag Israel. (chapters 5-26)

3. Ya nekitbalan APU DIOS idan helag Israel. (chapters 27–30)
4. Ya nanggillig ni intugun Moses idan helag Israel et ya a-appéh tun penaydayaw tun APU DIOS. (chapters 31–32)
5. Ya nanghelan Moses ni bendisyon nan APU DIOS idan Hampulut Dewwan helag Israel. (chapter 33)
6. Ya neteyyan nan Moses. (chapter 34)

Ya neni-yanan idan helag di Sinai

¹ Huyyan libluh hu neitudekan idan inhel Moses idan helag Israel eman ni wadaddad eleg mebebleyi di appit ni kasimmilin aggew di Wangwang e Jordan. Nangkampuddad man di Nedeklan e Jordan e neihnup di Sup e nambat-tanan ni Paran et yadda bebley ni Tophel, Laban, Haserot et ya Disahab.

² (Ya ustuh dedan ni bilang ni aggew ni pandellanan meippalpud Duntug e Sinai ingganah di Kades Barnea hedin iddalan di Duntug e Seir ey hampulun hakey ni aggew.)

³ Yan eman ni nemangulun aggew ni meikkah-hampulun hakey ni bulan ni meikkana-pat ni toon neipalpun nalpuan dad Egypt, ey inhel Moses emin hu intugun APU DIOS idan edum tun helag Israel.

⁴ Yan nunman ey negibbuh ni impeapput APU DIOS hi Sihon e patul idan Amorite ni nan-ap-apud Hesbon, et hi Og e patul di Bashan e nan-ap-apud Astarot et yad Edrei.

⁵ Intuttuddun Moses idan helag Israel hu meip-panggep idan nunman ni tugun Apu Dios eman ni wadaddad Moab di appit ni kasimmilin aggew di Wangwang e Jordan.

⁶ Kantun hi-gaday “Yan eman ni kaweda tayud Duntug e Sinai ey kan APU DIOS tayuy ‘Nebayag kayu law ni nanha-ad di deya.

⁷ Bukal yu kampu yu et lumaw kayud duntuduntug ni bebley idan Amorite, yaddad nanlinikweh ni bebley diman, yad nandeklan di Jordan, yaddad bebley di dunduntug, yaddad nedeklan ni bebley di appit ni kakelinnugin aggew, di Negeb et yaddad bebley ni wadad gilig ni Baybay e Mediterranean. Ey elaw kayu Kanaan ey labhi yudda duntug di Lebanon ingganah di Wangwang e Euphrates.

⁸ Huyyadda hu bebley ni insapatah kun idawat kuddan aammed yu e di Abraham, hi Isaac et hi Jacob et yadda helag da. Elaw kayu et yu pambebleyan.’”

Ya nampiliyan Moses ni mengipappangguludan helag Israel

⁹ Kan Moses idan etan ni tuu “Yan wada itsu pay nid Duntug e Sinai ey inhel kun hi-gayu e eggak kabaelan ni mengippaptek ni hi-gayun emin.

¹⁰ Tep impedakkel dakeyun AP-APU e Dios yun henin kadinakkel idan bittuwen di kabunyan.

¹¹ Hi APU DIOS e Dios idan aammed tayu hu mengippedakkel pay ni hi-gayun meminhanlibu niya hi-gatu memendisyon ni hi-gayu et kumedangyan kayu.

¹² Nem inna-nuk ni mengippennuh idan yuka panhahallai niya inna-nuk ni umbaddang di ligat yu e hakey yak ni mengippahding?

¹³ Hannemnem yu etan inhel ku lan nunman e kangkuy pampili kayud hanhakkey ni helag Israel idan nelaing, wada kabaelan dan mengewwat, niya kayyaggud elaw da et hi-gada pambalin kun mengipappangngulun hi-gayu.

¹⁴ Ey inebulut yu e ‘Kanyuy kayyaggud humman ni ninemnem kun pehding tayu.’ ”

¹⁵ Et humman idan pinili yu hu impambalin kun huwet niya opisyal yu. Et yadda edum ey impambalin kuddan man-ap-apun hanlibun tuu, yadda edum ey man-ap-apun hanggatut, yadda edum ey man-ap-apun nelima et yadda edum ey man-ap-apun hampulu.

¹⁶ Intugun kuddan nunman ni huwet e kangkun hi-gaday “Mahapul ni meandeng ni ingganah hu pehding yu, beken ni ebuh ida helag Israel, nem anin idan nalpud edum ni bebley ni nekibebly ni hi-gayu.

¹⁷ Ihumangan yun ustuh hu kapandidiklamuhiddan edum yun helag Israel. Entan tu ipahhig idan kedangyan. Mahapul ni man-iinggeh ni meandeng hu pehding yun menuwwet idan kedangyan niya newetwet. Entan takut ni hipan pehding da, tep yuka i-ehngeng hi Apu Dios ni pengippennuhan yuddan kasuh. I-li yun hi-gak ida kasuh ni kayu kameliggasin mengippennuh.

¹⁸ Ey yan nunman inhel kun hi-gayun emin hu hipan lebbeng tun pehding yu.”

Ya neitu-dakan idan an mansi-im

19 “Entanni ey hini-yan tayu hu Duntug e Sinai tep humman inhel APU DIOS e Dios tayun pehd-ing tayu. Et mandalan itsud eleg mebebleyin mahkang, ey anggetakkut e inang-ang tayun emin. Et han itsu mampalaw di duntuduntug e bebley idan Amorite. Dimmateng itsud Kades Barnea et

20 kangkun hi-gayuy ‘Dimmateng itsu law di bebley ni indawat APU DIOS e Dios tayun hi-gatsu.

21 Ammandeh! Elaw kayu et pambebleyan yu. Entan pandewadewa, niya entan takut yu tep inhel APU DIOS e Dios ida lan aammed tayu, e iddawat tun hi-gayu humman ni bebley.’

22 Nem kanyun hi-gak ey ‘Um-itu-dak itsun an mansi-im et ehelen dan hi-gatsu hedin attu hu kayyaggud ni dellanen tayu, ey hedin hipan bebley hu tayu hehgepen.’

23 Ey ya impannemnem kun nunman ni inhel yu ey kayyaggud, et pumili-ak ni hampulut dewwan lalakkan nalpud hanhakkey di helag Israel.

24 Limmaw ida e linabhan da etan duntuduntug et datngen da hu Nedeklan e Eskol et da hinapen ni inang-ang humman ni bebley.

25 Nengaladdan lameh ni keyew ni in-anemut dan neibangngadan da et kandan hi-gatsuy ‘Kayyaggud ni pambebleyan humman ni indawat APU DIOS e Dios tayun hi-gatsu.’

26 Nem nginhay yu hu inhel APU DIOS e Dios yu tep eleg yu pinhed ni umlaw diman.

27 Nangngungudu kayu niya nanlilih kayu e kanyuy ‘Anggebe-hel dait sun APU DIOS, tep

impangulu daitsu et hi-yanen tayu Egypt, et i-li daitsudya ma-lat pateyen daitsuddan Amorite.

²⁸ Et humman hu, eleg itsu kaya umlaw diman. Endi law tuled tayu, tep yadda intu-dak tayun an nansiim ey kanday etta-ta-gey ida tuudman, niya na-na-let ida nem hi-gatsu. Ey eta-ta-gey hu tuping ni luhud ni bebley da e dettengen tu kabunyan. Ey inang-ang da pay kunu hu etta-teng ni tutu-un helag Anak.'

²⁹ Nem inhel kun hi-gayu e kangkuy 'Entan takut idan nunman ni tuu,

³⁰ tep ippangulu dakeyun APU DIOS e Dios yu. Hi-gatu mekiggubbat et iehneng dakeyu, henin inang-ang yun impahding tud Egypt,

³¹ niya impahding tud eleg mebebleyi. Anin ni hi-gayu, ey neka-ang-ang yu hu nengipenaptekan APU DIOS e Dios yun hi-gatsu eyad eleg mebebleyi, henin kapemaptek ni hakey ni aman u-ungnga tu. Et deh e in-ali daitsudya.'

³²⁻³³ Nem anin ni henin nunman impenahding APU DIOS e Dios tayu e kamambalin ni heni apuy ni hileng, niya kamambalin ni heni kulput ni kawwalwal ni nengipengupengulun hi-gatsuddad kayyaggud ni tayu nangkampuan. Ey eleg yu damengu idinel ni hi-gatu.

Ya nengastiguan APU DIOS idan helag Israel

³⁴ Et humman hu, nemahhig bunget APU DIOS ni nangngelan tun lilih yu et isapatah tu e kantuy

³⁵ 'Endin hekey ni hi-gayun nekalliwtan ni tutu-un nunya hu mategun umlaw ni an menang-ang etan ni kayyaggud ni bebley ni insapatah kun iddawat kudda lan aammed yu.

³⁶ Ebuh hi Kaleb e u-ungngan Jephunneh hu dammutun umlaw diman. Iddawat kun hi-gatu et yadda helag tu etan bebley ni tu dindinlan, tep impannanneng tu hu tuka pengu-unnud ni hi-gak.'

³⁷ Gapun hi-gayu ey bimmunget dama hi APU DIOS ni hi-gak et kantuy 'Anin ni hi-gam Moses et eleg ka mabalin ni umlaw diman.

³⁸ Nem petuled mu hi Joshua e u-ungngan Nun e kamemabbaddang ni hi-gam, et hi-gatu mengipengnguluddan etan ni tutu-un mambebley diman.'

³⁹ Entanniy kan APU DIOS ni hi-gatsuy 'Yadda u-ungnga yun kamenangpa e eleg da pay ni amta hu lawah winu kayyaggud, e hi-gada etan yuka itattakkut ni belluden idan buhul yu, hu umlaw ni an mambebley diman.

⁴⁰ Nem hedin hi-gayu, man meibbanggad kayu e iddalan yu mewan di eleg mebebleyi et mampalaw kayud appit ni Madlang ni Baybay.'

⁴¹ Entanni ey kanyun hi-gak ey 'Nanliwat kamin APU DIOS e Dios tayu, nem umlaw kamin nunya, et kami makigubat ma-lat mambebley kamidda etan di bebley tep humman dedan hu inhel tu.' Et pan-ihakbat yu almas yu, et lumaw kayun nekigubat tep kanyu nem nelakah hu penggepan yun nunman ni duntuduntug ni bebley.

⁴² Nem kan APU DIOS ni hi-gak ey 'Ehel mun hi-gada e eleg ida umlaw ni mekiggubbat tep eggak baddangan ida. Hedin umlaw ida, ey nanna-ud ni apputen idaddan buhul yu.'

⁴³ Inhel kun hi-gayu humman ni inhel APU DIOS, nem kahing kayu. Et nealay nanglaw kayun nekigubat idan nambebley diman ni duntuduntug ni bebley e indinel yu annel yu tep nginhay yu hi APU DIOS.

⁴⁴ Neukat idalli hu hantapug ni Amorite e henidda putsukan et gubaten dakeyu, et pampe-dugen dakeyu meippalpud Seir ingganah di Hormah, et apputen dakeyu etan di duntuduntug ni bebley di Edom.

⁴⁵ Entanni ey nambangngad kayu et mampe-hemmehemmek kayun mampebaddang nan APU DIOS, nem eleg tu hanguden hu dasal yu,

⁴⁶ et manhahha-ad itsud Kades Barnea ni nebayag.

2

Ya nengipenemneman Moses ni nanhawa-hawangan idan helag Israel

¹ Nambangngad itsu et mampalaw itsud eleg mebebleyid appit ni Madlang ni Baybay, tep humman inhel APU DIOS ni hi-gak ni pehding tayu. Et lumeniklikweh itsud duntuduntug di Edom ni nebayag.

²⁻³ Entanni ey kan APU DIOS ni hi-gak ey 'Nebayag kayu law ni limmeniklikweh eyad duntuduntug ni bebley, et yan nunya, ey palaw kayud north.

⁴ Ey tugun mudda tutu-u e kammuy: Li-bahi yu Seir e nambebleyan idan Edomite e aaggi yun helag Esau. Umtakut idan hi-gayu, nem ang-ang yu pehding yu,

⁵ ey entan tudda gubat tep indawat kun hi-gada etan ida bebley di nanlinikweh di Duntug e Seir. Endin hekey hu bebley di diman ni nak iddawat ni hi-gayu anin ni ekket, tep humman bineltan Esau.

⁶ Nem dammutun umgang kayun hi-gadan mekkan niya danum.'

⁷ Nemnem yu e binendisyonan daitsun APU DIOS e Dios tayud emin ni impenahding tayu. Ey impenaptek daitsud nanhahha-adan tayu eyad mahkang ni eleg mebebleyi, ey wadan hi-gatsun ingganah eyan nelabah ni na-pat ni toon, niya indawat tun emin hu mahapul tayu.

⁸ Intuluy tayun nangnanglaw et labhan tayu hu nambebleyan idan agi tayun helag Esau di Seir, ey eleg tayu idlan di keltad e Arabah e nampatyed ni nalpud Elat niyad Esion Geber. Et yan eman ni nampalaw itsud appit ni north e indalan tayud eleg mebebleyid Moab,

⁹ ey immehel hi APU DIOS e kantuy 'Ang-ang yu et endi yu pehding ni umhulun ni pekiggubbatan idan iMoab e helag Lot ni hi-gayu, tep indawat ku hu Ar ni hi-gada ey endi nak iddawat ni hi-gayudman ni bebley.' "

¹⁰ (Ya nambebley dedan lan nunman di Ar ey yadda etan Emim e etta-teng niya etta-gey ni tuu. Nan-iinggeh idan helag Anak e etta-teng ida.

¹¹ Huyyaddan Emim et ya helag Anak hu kamengeddanin Repaim, nem ya kapanggedan idan iMoab ni hi-gada ey Emim.

¹² Yan nunman la ey yadda Horite hu nambebley di Seir, nem dinegyun idan helag Esau. Binahbah da humman ni bebley et han ida

maihullul ni nambebley diman henin impahding idan helag Israel, e dinegyun dadda nambebley di Kanaan tep indawat APU DIOS humman ni pambebleyan da.)

¹³ “Et man-agwat itsud Kulukul e Sered, tep humman inhel APU DIOS ni pehding tayu.

¹⁴ Yan nunman ni nan-agwatan tayu ey nelabah hu telumpulut walun toon neipalpu eman ni dintengan tayud Kades Barnea. Yan nunman ni tsimpuh ey netey ida law ni emin etan lalakkin dammutun mekiggubbat, tep humman dedan hu insapatah lan APU DIOS.

¹⁵ Nemahhig hu impahding APU DIOS ni hi-gada ingganah netey idan emin.

Ya inhel APU DIOS ni pengidlanan dan umlaw di Kanaan

¹⁶ Netey ida law emin a-ammed yu

¹⁷ ey kan APU DIOS ni hi-gak ey

¹⁸ ‘Hi-yan yu Moab nunyan aggew. Idlan yud Ar e pappeg tu,

¹⁹ et lumaw kayud nambebleyan idan Ammonite e helag Lot, nem entan tudda gubat, tep endi nak iddawat ni hi-gayun ni puyek diman tep indawat kun hi-gada humman ni bebley.’ ”

²⁰ (Humman ni bebley ey Repaim la ngadan tu e humman hu ngadan idan lan nambebley diman. Ey ya kapangngedan ni Ammonite ni hi-gada ey Samsummim.

²¹ Eta-ta-gey ida Rapaim e heniddan Anakim. Dakel ida ey angka-let ida, nem binahbah idan APU DIOS, et maihullul ida Ammonite ni nambebley di bebley da.

²² Hanniman dama impahding APU DIOS idan Horite ni nambebley di Seir e binahbah tudda, et pambebleyan idan Edomite e helag Esau humman ni bebley da. Et hi-gada mambebley diman ingganah nunya.

²³ Hanniman dama impahding idan nalpud Crete e ginubat dadda Abbite, et bahbahen dadda et maihullul idan nambebley di Gaza e bebley da.)

²⁴ “Yan linabhan tayu Moab ey kan APU DIOS ni hi-gatsuy ‘Agwat yu eya Wangwang e Arnon et yu gubaten hi Sihon e Amorite e patul di Hesbon yaggud pengapput dakeyun hi-gak et hi-gayu mambebley di nambebleyan da.’

²⁵ Kan tu pay ey ‘Meippalpun nunya ey pam-balin kun tekkutan dakeyuddan emin ni tutu-un mengngel ni meippanggep ni hi-gayun helag Israel, et anin ni ngeddanen dan ebuh ngadan yu, ey umgeyenggeng idan takut da.’

Ya nengapputan idan helag Israel nan hi Sihon e patul di Hesbon

²⁶ Ey yan wada itsu etan di eleg mebebleyid Kedemot, ey nenu-dakkak ni an mekihhum-mangan nan Sihon e patul di Hesbon, ma-lat kayyaggud hu pandadagyuman tayu.

²⁷ Kangkuy ‘Tebulut mu anhan ni mandellan kami eyad bebley yu. Anin ni unnuunnuden mi hu keltad e eleg mi ihhingngid payew di wannan winu willi.

²⁸ Beyyadan min hi-gayu emin hu mekkan niya meinum ni ellan mi. Ya mika ibbagan ebuh ey i-abulut mun mandellan kami eyad bebley yu

²⁹ henin impahding idan helag Esau ni nambebley di Seir, et yadda Moabite ni nambebley di Ar e in-abulut da et mandalan kamid bebley da et malebah kami et man-agwat kamid Jordan et lumaw kamid bebley min indawat APU DIOS e Dios mi.'

³⁰ Nem eleg iebulut Sihon e patul di Hesbon ni tayu iddalan di bebley da. Mukun hanniman ey tep hi APU DIOS e Dios tayu ey impambalin tun manghay, ma-lat wada umhulun ni panggugubatan tayu, et peapput tun hi-gatsu. Et deh, e humman tu-wangu impahding tu.

³¹ Entanni ey kan APU DIOS ni hi-gak ey 'Peapput kun nunya hi Sihon e patul ey iddawat ku bebley dan hi-gayu. Et humman hu, lakkayuy et yu gubaten et pambebleyan yu bebley da.'

³² Et yan wada itsud Jahas, ey immali hi Sihon, niyadda sindalu tu et gubaten daitsu.

³³ Nem impeapput idan APU DIOS e Dios tayu et pateyen tayu hi Sihon e patul da, yadda u-ungnga tun lalakki niyadda sindalu tu.

³⁴ Ey binahbah tayu bebley da ey nampatey tayudda bimbebley, yadda lalakki, yadda bibi-i niyadda kaungaunga et endin hekey hu natdaan.

³⁵ Inla tayudda animal da niya emin ni nebalol ni wadad bebley da.

³⁶ Binaddangan daitsu mewan nan APU DIOS e Dios tayu, et sakupen tayu hu Aroer di gilig ni Nedeklan e Arnon, et yadda bebley ni neigawwad Arnon ingganah lad Gilead. Emin ida humman ni bebley ni nehammad luhud tu ey kinabaelan tayun hinggep.

³⁷ Nem eleg itsu mampalaw di nambebleyan

idan Ammonite, yaddad bebley di gilig ni Wangwang e Jabbok, yaddad bebley di duntuduntug et yad emin ni bebley ni inhel APU DIOS e Dios tayun eleg tayu lawwi.

3

Ya nengapputan idan helag Israel nan hi Og e patul di Bashan

¹ Entanni et mampalaw itsud Bashan ey dinammu daitsun Og e patul diman e impangulu tu sindalu tu et gubaten daitsud neihnup di Edrei.

² Nem kan APU DIOS ni hi-gak ey 'Éntan takut ni hi-gatu tep peapput kun hi-gayu tutu-u tu niya pebeltan kudda bebley tu. Ipahding yun hi-gatu hu henin impahding yun Sihon e patul idan Amorite di Hesbon.'

³ Ey humman neipahding e impeapput APU DIOS e Dios tayu hi Og et yadda sindalu tu e pintey tayuddan emin.

⁴ Et hegepen tayudda etan na-nem ni bebley di Argob di Bashan e nampatulan tu,

⁵ Ey anin ni etta-gey niya nangkehammad ni neluhud hu nanlinikweh nunman ni etta-teng ni bebley niya nehammad eheb da ey hinggep tayu. Ey hinggep tayu pay ida etan bebley diman ni eleg maluhud.

⁶ Et bahbahren tayudda bebley diman niya pintey tayudda bimmebley ni lalakki, yadda bibi-i, niyadda kaungungan henin impahding tayud kebebbebley di nan-ap-apuan Sihon e patul di Hesbon.

⁷ Ey nan-ala tayu animal niya emin ni hipan wadadman e bebley.

⁸ Et yan nunman ey sinekup tayu humman idan bebley ni dewwan patul idan Amorite di appit ni kasimmilin aggew di Wangwang e Jordan meippalpud Wangwang e Arnon ingganah di Duntug e Hermon.

⁹ (Hedin ya kapanggeddan idan Sidonian ni Duntug e Hermon ey Sirion. Ey hedin yadda dama Amorite Senir hu daka panggeddan.)

¹⁰ Sinekup tayun emin hu bebley Og e patul di Bashan, humman ida ey bebley di ta-pew ni duntug, emin bebley di Gilead, emin bebley di Bashan ingganah di Salekah et yad Edrei.

¹¹ (Hi Og e patul di Bashan ni ebuh hu natdaan etan idan etta-teng ni tuun helag Repaim. Ya lekud ni lungun tun nekapyad gumek, ey enem ni piyeh hu kalinakkeb tu ey nehuluk ni hampulut tellun piyeh hu kadinukkey tu meippuun di kameunnud ni kapanlelkud. Nanengtun nunyan immen di Rabbah di Ammon humman ni lungun tu.)

Yadda etan nambebley di appit ni kasimmilin aggew di Jordan

¹² Sinekup tayu humman ni bebley et idwat kuddan helag Reuben et ya helag Gad hu north ni Aroer e neihnup di Wangwang e Arnon, ya kagedwah ni Gilead et yadda ekka-ket ni bebley diman.

¹³ Indawat kuddan kagedwah ni helag Manasseh hu edum ni bebley di Gilead, emin hu bebley di Bashan e bebley la nin Og e bebley emin humman di Argob. (Yadda bebley di Argob di Bashan ey bebley ida lan Repaim.)

¹⁴ Hi Jair e kamengipappengngulun helag Manasseh hu neidwatan ni emin nunman ni bebley di Argob ingganah di pappeg ni Geshur et yad Maakah. Inggadan Jair hu ngadan tudman e bebley et ingganah nunya ey 'Bebley Jair' hu impangngadan tu.)

¹⁵ Indawat ku Gilead idan helag Machir.

¹⁶ Hedin yadda helag di Reuben nan Gad ey indawat kun hi-gada hu bebley ni meipalpud pappeg ni Gilead ingganah di Wangwang e Arnon. Ya gawwan wangwang hu pappeg nunman ni bebley di appit ni south. Ya pappeg tud appit ni north ey yad Wangwang e Jabbok e humman hu pappeg ni Ammon.

¹⁷ Ya pappeg tud appit ni kakelinnugin aggew ey yad Wangwang e Jordan, meipalpud Baybay e Galilee di appit ni north ingganah di Netey ni Baybay di appit ni south ingganah di hengeg ni Duntug e Pisgah di appit ni kasimmilin aggew.

¹⁸ Yan nunman mewan ey intugun kuddan helag Israel ni nambebley di appit ni kasimmilin aggew di Jordan e kangkuy 'Indawat APU DIOS e Dios tayun hi-gayu ida huyyan bebley et pambebleyan yu, nem mahapul ni mandaddan ida emin etan dammutun mekiggubbat, et man-almas ida et man-agwat idad wangwang, ma-lat baddangan dadda edum dan helag Israel ni an mansekkup ni neitudun pambebleyan da.

¹⁹ Nem yadda ahwa yu, u-ungnga yu niyadda dakel ni animal yu ey anin ni manha-ad ida eyad bebley ni iddawat kun pambebleyan yu.

²⁰ Tep mahapul ni baddangan yudda edum yun helag Israel ni mansekkup idan bebley di

appit ni kakelinnugin aggew di Wangwang e Jordan ni iddawat APU DIOS e Dios tayun hi-gada. Et hedin impelinggep idan APU DIOS idadman henin impahding tun hi-gayu, ey mabalin law ni mambanggad kayu eyad bebley ni indawat kun hi-gayu.'

Eleg iebulut APU DIOS hi Moses ni umlaw di Kanaan

²¹ Ey yan nunman ey intugun kun Joshua e kangkuy 'Inang-ang mu emin hu impahding APU DIOS e Dios mu etan idan dewwan patul e di Og nan Sihon. Hanniman ali dama hu pehding tuddan aap-apuddad bebley ni yu sekkupen.'

²² Entan takut ni hi-gada tep i-ehneng dakan APU DIOS e Dios mu et hi-gatu mekihhanggan hi-gada.

²³ Yan nunman ey inhammad kun nandal e kangkuy

²⁴ 'APU DIOS e Eta-gey ni peteg, inamtak e yadda dakel ni neipenahding ni impeang-ang mun hi-gak e bega-en mu hu lapun dakel ni pehding muli e keang-angan ni et-eteng ni kabaalam. Endi hu edum ni dios di kabunyan et yad puyek ni kabaalan tun mengippahding idan henin impenahding mun kamengippetnga.

²⁵ Attu anhan et iebulut mun um-agwattak di Wangwang e Jordan et ang-angek hu bahil tun mateba kameitnem, niya ang-angek ida kakkayyaggud ni bebley di nedunduntug niyadad duduntug di Lebanon.'

²⁶ Nem gapun hi-gayu ey bimmunget hi APU DIOS ni hi-gak et eleg tu law denglen dasal ku et

kantu kumedek ey ‘Hiyya! Isiked mun mandasal ni hi-gak.

²⁷ Eggak i-abulut ni ka man-agwat di Wangwang e Jordan. Lakkay di ta-pew ni duntug e Pisgah et man-uhdung ka et ang-angem idan emin hu bebley ni nanlinikweh di Kanaan.

²⁸ Itugun mu kuma hu pehding Joshua ey petuled mu tep hi-gatu mengippengngulun edum yun helag Israel ni man-agwat di Wangwang e Jordan et da sakupen ida humman ni bebley ni inang-ang mu et mambebley idadman.’

²⁹ Et manha-ad itsud nedayyukung di demang ni Bet Peor.” Huyyadda inhel Moses idan edum tun helag Israel.

4

Inhelan Moses ida helag Israel ma-lat un-unuden da etan Tugun

¹ Kan Moses idan tutu-uy “Pekadngel yudda eya ittugun kun hi-gayu, ey u-unnud yudda ma-lat eleg kayu matey et kayu mambebley di inhel APU DIOS e Dios ida lan aammed tayun iddawat tun hi-gada.

² Eleg mabalin ni yu e-kalan winu e-duman ida eya inhel kun Tugun APU DIOS e Dios tayu. U-unnud yun emin ida huyyan Tugun.

³ Neka-ang-ang yu hu impahding APU DIOS di Baal Peor e pintey APU DIOS e Dios yu etan ida edum tayun helag Israel ni nandayaw nan Baal.

⁴ Nem hi-gayun impannaneng tun mengu-unnud APU DIOS e Dios yu, ey nanengtun mategu kayu ingganah nunya.

⁵ Intuttudduk ni hi-gayudda hu Tugun APU DIOS e Dios kun u-unnuden yun ingaganah di bebley ni yu hehgepen et pambebleyan yu.

⁶ Hedin peka-u-unnuden yudda huyyan Tugun, ey humman pengi-ang-angan ni tutu-ud edum ni bebley e nelaing kayu niya nenemneman kayu. Ey hedin dedngelen da meippanggep idan nunyan tugun ey kanday 'Anakkayang numan, kaw wada heniddan nunyan hambebleyan ni nelaing ida niya nekannemneman ida?'

⁷ Endi edum ni bebley ni anin ni nandingngel ey wada dios dan henin nan APU DIOS e Dios tayun wadan hi-gatsun ingganah e tuka hummanga dasal tayu hedin nambaga itsun baddang tu.

⁸ Ey kaw wada hakey ni nandingngel ni bebley ni wada tugun dan kakkayyaggud e heniddan Tugun ni tayu kau-unnuda?

⁹ Nem ang-ang yu et eleg yu liwwanen ida etan inenang-ang yun impahpahding Apu Dios ni panyaggudan yu. Ey mahapul mewan ni eleg yu liwwana eyan ketaggu yu, ma-lat ituttuddu yudan u-ungnga yu niya inap-apu yudda humman.

¹⁰ Entan tu mewan liwwan e yan eman ni immehneng kayud hinanggan APU DIOS e Dios yu di Sinai ey kantun hi-gak ey 'Ayagim ida emin tutu-u, et maemung idad hinanggak et ehelen kun hi-gada hu pinhed kun pehding da, ma-lat amtaen dan umtakut ni hi-gak ey mengu-unnud ida ey mandeyyaw idan hi-gak, ma-lat ituttuddu da damadda humman idan u-ungnga dan edum ni aggew.'

¹¹ Yan nunman mewan ey kayu immehneng

etan di neihnup di hengeg nunman ni duntug ni kamantetebbel e kamampellaw di ahpat ahuk tu, ey neihephep hu mahdel ni kulput niya andeket ni ahuk di diman ni duntug.

¹² Immehel hi APU DIOS ni hi-gayun nalpud apuy. Ey ma-nut dingngel yu ehel tu, nem eleg yu ang-angen angah tu.

¹³ Nehammad hu nengi-hel tun nekiungbalan tun hi-gayu e mahapul ni u-unnuden yudda etan Hampulun Tugun tun intudek tud dewwan nedampillag ni batu.

¹⁴ Yan nunman hu nanghelan APU DIOS ni hi-gak, e ituttudduk ni hi-gayun emin ida etan Tugun ni u-unnuden yud bebley ni yu sekkupen ni pambebleyan yu.

Eleg mei-ebbulut hu helag Israel ni mandeyyaw ni dios ni kinapyan tuu

¹⁵ Eleg yu ang-angen ni hedin hipa ang-ang APU DIOS eman ni inhelan tun hi-gayud Duntug e Sinai e nalpud apuy ehel tu. Et humman hu, helipat-i yu

¹⁶ et eleg kayu mengapyan deyyawen yun i-ingngeh idan bii winu laki,

¹⁷ animal winu sisit,

¹⁸ yadda kaumkadap di puyek winu yadda deleg ni nambaley di danum.

¹⁹ Ey hedin intangaw yud kabunyan et inang-ang yu aggew, ya bulan, ya bittuwen niya emin hu wadadman, ey entan kaheul ni an mandeyyaw idan nunman ni inha-ad APU DIOS e Dios yu, anin ni kadeyyawaddan edum ni tutu-u.

²⁰ Nem nemnem yu e impangulu dakeyun APU DIOS, et hi-yanen yu Egypt e bebley ni nanhel-heltapan yu e heni kepengildangin gumekek, et pambalin dakeyun tutu-u tun nebalol, et deh e ingganah nunya ey tutu-u dakeyun hi-gatu.

²¹ Gapuh ni hi-gayu, ey bimmunget hi APU DIOS ni hi-gak, et isapatah tu e eleg mabalin ni nak man-agwat di Wangwang e Jordan et lumawwak etan di kayyaggud ni bebley ni iddawwat APU DIOS e Dios yun pambebleyan yu.

²² Ma-nut agwaten yu eya Jordan et lumaw kayu etan di yu pambebleyan, nem hedin hi-gak, man eggak meki-agwat et mateyyak eyad ba-hil ni wangwang.

²³ Ang-ang yu et eleg kayu mengapyan i-inggeh ni anin hipan deyyawen yu ma-lat eleg yu ipngil hu nehammad ni nekitbalan yun APU DIOS e Dios yu. Tep eleg pinhed APU DIOS e Dios yun pehding yu humman.

²⁴ Hi APU DIOS e Dios yu ey heni apuy ni kaumgiheb. Ey kaum-ameh hedin deyyawen yu edum ni dios.

²⁵ Hedin edum alin aggew, et nebayag kayu law ni nambebley diman, et wadaddalli law u-ungnga niya ey inap-apu yu, entan pengap-kapyan i-inggeh ni hipan yu deyyawen et pan-liwatan yu. Lawah humman ni yu pehding ey kamengippebungnet nan hi APU DIOS e Dios yu.

²⁶ Ya kabunyan niya puyek hu tistiguk ni nunya et hedin eleg yu u-unnudadda intugun kun hi-gayu, ey anggegannu kayun meendid bebley ni yu pambebleyan ni pengagwatan yu

eyan Wangwang e Jordan. Ey nekemtang panhadan yudman ey kastiguen dakeyun APU DIOS.

²⁷ Et iwwahit dakeyun hi-gatud kebebbebley, et lektattuy hahhakkey metdaan ni hi-gayu.

²⁸ Ey yaddad bebley ni keillawwan yu ey deyyawen yudda kinapkapyan tuun dios ni keyew niya batun eleg pakeang-ang ey eleg pekadngel, eleg mengngan ey eleg pakehamuy.

²⁹⁻³⁰ Hedin manhelheltap kayullin edum ni aggew, man heppulen yulli law hi APU DIOS e Dios yu. Ey hedin makulug ni heppulen yud puhu yu niyad nemnem yu hi APU DIOS e Dios yu, ey hemmaken yu ma-lat mambanggad kayu law ni mandeyyaw niya mengu-unnud ni hi-gatu.

³¹ Tep hi APU DIOS e Dios yu ey mahmek, eleg dakeyu iwwalleng, eleg dakeyu bahbaha, niya eleg tu ippangil ni ippahding hu nehammad ni nekiungbalan tuddan aammed yun nunman.

³² Yu mahmahid kebebbebley hedin wada nekapkapyan henin nunya, meipalpu eman ni nanletuan Apu Dios ni tuu, ingganah ni nunya. Anin ni attu eyad puyek e daul ni kabunyan et endi henin nunyan kamengippetngan neipahding.

³³ Kaw wada edum ni tuun nangngel nan Apu Dios ni immehel di apuy, et tumegu e henin neipahding ni hi-gayu?

³⁴ Kaw wada edum ni dios ni nangkal ni dakel ni tutu-ud hakey ni bebley ni nahlag di hakey ni pewen, et pambalin tuddan tuu tu henin impahding APU DIOS e Dios yun hi-gayud Egypt? Naka-ang-ang yu e gapuh ni et-eteng ni kabaelan tu niya elet tu ey impaeli tu ligat niya gubat.

Impahding tu kamengippetnga ey impahding tu mewan hu hipan anggetakut.

³⁵ Ya gaputun nengipeang-angan APU DIOS e Dios idan nunman ni hi-gayu, ey ma-lat amtaen yu e hi-gatun ebuh hu Dios, endi edum.

³⁶ Ey mukun impadngel tun hi-gayu ehel tun nalpud kabunyan ey ma-lat ehelen tun hi-gayu hu pinhed tun pehding yu. Ey impeang-ang tu apuy tu eyad puyek, ma-lat hi-gatu e wadad apuy ey wada inna-nu tun um-ehel ni hi-gayu.

³⁷ Ey gapuh ni et-eteng ni neminhed tuddan aammed yu, ey binendisyonan dakeyun helag da, et ipengulu dakeyun hi-gatu et hi-yanen yu Egypt gapuh ni et-eteng ni kabaelan tu.

³⁸ Ya mewan ni yuka pengellii, ey dinegyun tudda tutu-un e-etteng kabaelan da nem hi-gayu, et ilaw dakeyud bebley da et pambebleyan yu.

³⁹ Et humman hu, iha-ad yud nemnem yu e hi APU DIOS, ey Dios di kabunyan niyad puyek ey hi-gatun ebuh hu Dios, endi edum.

⁴⁰ Hedin u-unnuden yun emin hu tugun tun ehelen kun hi-gayun nunya, ey kayyaggud ni emin hu meippahding ni hi-gayu, et yadda helag yun meittu-nud ni hi-gayu. Ey mannenneng kayun mambebley eyad bebley ni iddawat APU DIOS e Dios yun hi-gayu.

Yadda bebley ni keihhikkugan

⁴¹ Entanni et tuduen Moses hu tellun etta-teng ni bebley ni keihhikkugan, di appit ni kasimmilin aggew di Wangwang e Jordan.

⁴² Et hedin wada tuun pimmatey, nem eleg tu igeb-at ey beken ni gapuh ni bunget tu, ey

dammutun umbesik diman et ihwang tu annel tu.

⁴³ Yaddahhuy hu bebley ni tinudun Moses: Ya Beser di ta-pew ni duntug di eleg mebebleyi hu neitududdan helag Reuben, ya Ramot di Gilead hu neitududdan helag Gad, et ya Golan di Bashan hu neitududdan helag Manasseh.

⁴⁴ Indawat Moses hu Tugun Apu Dios idan helag Israel.

⁴⁵ Huyyadda hu inhel Moses ni mahapul ni u-unnuden da ey pehding da, eman ni neni-yanan dan Egypt,

⁴⁶ et mangkampuddad nedeklan e neihnup di Bet Peor di appit ni kasimmilin aggew di Jordan. Yadman la hu nambebleyan nan Sihon e patul idan Amorite di Hesbon, e inapput Moses et yadda edum tun helag Israel ni nalpuan dad Egypt.

⁴⁷ Sinekup da humman ni bebley tu et ya bebley nan Og e patul di Bashan. Hi-gadan dewwa hu patul idan nunman ni bebley di appit ni kasimmilin aggew di Jordan.

⁴⁸ Yadda bebley ni sinekup da ey meippalpuad Aroer di gilig ni Wangwang e Arnon ingganah di duntug e Sirion e Hermon hu hakey ni ngadan tu.

⁴⁹ Nei-dum emin hu Arabah di appit ni kasimmilin aggew di Wangwang e Jordan ingganah di south di Netey ni Baybay et yad hengeg ni Duntug e Pisgah.”

5

Yadda hampulun Tugun APU DIOS

¹ Inemung Moses ida etan tuu et kantun hi-gaday “Pakadngel yun emin ida eya Tugun APU DIOS ni e-helen kun hi-gayun nunya, ma-lat amtaen yudda et u-unnuden yu.

² Yan eman ni kaweda tayud Duntug e Sinai, ey nekitbal hi APU DIOS e Dios tayun hi-gatsu,

³ beken idan aammed tayun nunman hu nekiungbalan tu, nem hi-gatsun emin ni wadan nunyan mategu.

⁴ Yan nunman hu immehelan APU DIOS et mampeang-ang ni hi-gatsu etan di apuy.

⁵ Nem gapu tep kayu kaumtakut etan ni apuy ey eleg kayu manteyed di duntug, et iehngeng dakeyun hi-gak ni mekihummangan nan APU DIOS. Et yadda intugun tu ey humman intugun kun hi-gayu.

⁶ Kantuy ‘Hi-gak hi AP-APU e Dios yun nengihwang ni hi-gayun neihbutan yud Egypt.

⁷ Hi-gak ni ebuh hu Dios ni deyyawen yu, endi edum.

⁸ Entan pengapya yun heniddan wadad kabunyan, ya wadad puyek niya wadad danum ni deyyawen yun dios yu.

⁹ Eleg mabalin ni kayu manyu-ung ni hi-gada ey yudda deyyawen ni dios yu. Tep hi-gak e AP-APU e Dios yu, ey nemahhig bunset ku hedin wada edum ni ibbilang yun dios yu e beken ni hi-gak ni ebuh. Kastiguen kudda etan eleg mengibbilang ni hi-gak, anin idallin u-ungnga da, yadda inap-apu da niyadda pidwan inap-apu da.

¹⁰ Nem eleg mepappeg hu impeminhed kuddan etan ni tuun neminhed ni hi-gak niya kamengu-

unnud ni tugun ku ingganah di meikkahanlibun helag da.

¹¹ Entan tu usal di legelegem hu ngadan ku e AP-APU e Dios yu, tep eggak hehmeka hu tuun mengippahding nunman, et humman hu kastiguen ku.

¹² U-unnud yu elaw ni Sabaduh ni kamengillin ni aggew, e humman dedan la intugun ku e AP-APU e Dios yu ma-lat ipahding yudda lebbeng tun meippahding.

¹³ Yan enem ni aggew di hanlingguan hu pengingunnuan yuddan inggunu yu.

¹⁴ Nem yan meikkeppitun aggew e Sabaduh, ey endi an manggunnun hi-gayu, yadda u-ungnga yun lalakki niya bibi-i, yadda bega-en yun lalakki niya bibi-i, anin idan animal yun baka niya kebayyu, yadda edum ni animal yu, et yadda nekibebley ni hi-gayu. Mahapul ni man-iyiyatu kayun emin ni nunman ni aggew, tep humman ni aggew ey neieng-eng ni hi-gak e AP-APU e Dios yu.

¹⁵ Nemnem yu e neihbut kayu lan nunman di Egypt, et dakeyu awiten ni AP-APU e Dios yu, et hi-yanen yu humman ni bebley gapuh ni kamengippetngan kabaelan tu niya gapuh idan impahding tu. Humman gaputun intugun tu e pehding yu hu elaw ni Sabaduh.

¹⁶ U-unnud yud ameyun ineyu meippuun di intugun tu ma-lat mebeyyag hu panha-adan yudman ni bebley ni iddawat tun hi-gayu.

¹⁷ Entan tu patey hu edum yun tuu.

¹⁸ Entan tu iulig hu beken yu ahwa.

¹⁹ Entan panekew yu.

²⁰ Entan tu ehel hu itek meippanggep ni edum yun tuu.

²¹ Entan tu gamgami hu baley ni edum yu, ya ahwa da, ya bega-en da, ya bakeda, ya kebayyu da winu hipan wadan hi-gada.'

²² Huyyadda intugun APU DIOS ni hi-gatsun emin ni helag Israel eman ni inlet tun immehel di apuy e linikweh ni kulput niya engeenget. Huyyan ebuh inhel tun nunman et itudek tuddad dewwan nedampillag ni batu et idwat tun hi-gak.

²³ Nem yan nangngelan yuddan nunyan inhel tu etan di engeenget ey kamantetebbel etan apuy, ey immalidda aap-apu yun hi-gak.

²⁴ Et kanday 'Impeang-ang APU DIOS e Dios tayu hu dayaw tu niya kasina-gey tu, ey dingngel tayu ehel tun nalpud apuy. Dingngel tayun immehel hi Apu Dios ey nanengtun mategu itsu.

²⁵ Nem yan nunya ey kele itsu mettey? Tep nanna-ud e hedin um-ehel mewan hi APU DIOS e Dios tayun hi-gatsu, ey mettey itsu ey gihheben daitsun nemahhig ni apuy.

²⁶ Kaw wada tuun nanengtun mategu anin ni dingngel tu hi Apu Dios ni immehel di apuy?

²⁷ Lakkay e Moses et mu dengelen hu e-helen APU DIOS e Dios tayu. Et mambangngad ka et ehelen mun hi-gami inhel tun hi-gam et u-unnuden mi.'

²⁸ Dingngel APU DIOS humman ey kantun hi-gak ey 'Dingngel ku inhel idan nunyan tutu-u. Em, kayyaggud numan hu inhel da.

²⁹ Hedin hanniman et anhan hu pannemnem da ey deyyawen da-ak ali niya u-unnuden dan

ingganah tugun ku, ey kayyaggud alin ingganah hu meippahding ni hi-gada et yadda helag da.

³⁰ Lakkay et mu ehelen ni hi-gada et mam-banggad idad kampu da.

³¹ Nem hedin hi-gam e Moses ey panha-ad kadya et ehelek ni hi-gam emin hu tugun ku, et ituttuddum ni hi-gada, et u-unnuden daddad bebley ni iddawat kun hi-gadan pambebleyan da.'

³² Et humman hu, hi-gayun helag Israel ey ang-ang yu et u-unnuden yun emin hu intugun APU DIOS e Dios yu. Entan tu ipengil, anin ni hakey ni tugun tu.

³³ Paka-u-unnud yu tugun APU DIOS e Dios yu, et kayyaggud ni emin hu meippahding ni hi-gayu, ey ma-lat mannaneng kayun mambebley di pambebleyan yu."

6

Ya nehammad ni impeminhed APU DIOS

¹ Negibbuh ni inhel Moses emin hu Tugun APU DIOS, et kantudda etan ni tuu ey "Huyyaddan emin hu tugun AP-APU e Dios yun inhel tun ituttudduk ni hi-gayun u-unnuden yud yu pambebleyan,

² ma-lat hi-gayu, yadda helag yu, yadda u-ungnga da ey daydayawen yun neyun hi AP-APU e Dios yu. Et hedin u-unnuden yudda humman ni tugun tu ey andukkey pambiyagan yu.

³ Pakadngel yu e helag Israel emin huyyan ehelek ni hi-gayu! Ang-ang yu ma-lat mekangngunnud kayun hi-gatu, et kayyaggud pambiyagan

yu et dumakkel helag yu et hi-gayu mambalin ni et-eteng ni kabaelan tu, ey ma-lat nanengtun mambebley kayud kayyaggud ni bebley e mateba kameitnem, tep humman impakulug AP-APU e Dios idan aammed tayu.

⁴ Dengel yu e helag Israel. Ipidwak ni e-helen ni hi-gayu: Endi edum ni Dios nem hi APU DIOS e Dios tayu.

⁵ Pakappinheden yu hi AP-APU e Dios yud puhu yu, yad nemnem yu niyad emin ni yuka pehding.

⁶ Entan tu liwwan ida huyyan ittugun kun hi-gayun nunya.

⁷ Ituttuddu yu damaddan u-ungnga yu huyyan tugun. Ipenidwa yun e-helen ni hi-gadad babal-ley yu anin di yu pandaldalnan, yan mahmah-dem ey yan kakkabbuhhan.

⁸ Itudek yudda huyyan tugun et ilipet yud ngamay yu, ey imbedbed yud tuktuk yu, et meipenemnem ni hi-gayun ingganah.

⁹ Ey itudek yud pamedingan ni baballey yu niyad eheb yu.

¹⁰ Anggegannu ey illaw dakeyun AP-APU e Dios yud bebley ni inhel tun iddawat tun aammed tayudda e di Abraham, hi Isaac et hi Jacob. Ettateng niya kayyaggud ida humman ni bebley ni iddawat tun pambebleyan yu, anin ni beken kayun nengapya.

¹¹ Ey yadda mewan baballey ni yu panha-adan, ey napnun mahapul yun eleg yu panlingetan. Immen ida pay bubun ni pan-ehhulan yun beken ni hi-gayu nangku-ku, ey immen ida kennen yun kaumlameh e henin grapes niya olibah e beken

ni hi-gayu nengitnem. Hedin wadan emin hu mahapul yud yu pambebleyan,

¹² ey ang-ang yu et eleg yu liwwanen hi AP-APU e nengihwang ni hi-gayun neihbutan yud Egypt.

¹³ Hi AP-APU e Dios yun ebuh hu u-unnud yu niya daydayaw yu, ey yad ngadan tun ebuh pansapatahi yu.

¹⁴ Entan tu daydayaw ida dios ni kadeyyawad-dan nambebley di nanlinikweh di bebley yu,

¹⁵ tep hi AP-APU e Dios yun kamekihha-ad ni hi-gayu, ey eleg tu pinhed ni wada edum ni dios ni daydayawen yu. Tep hedin wada edum ni dios ni daydayawen yu ey nemahhig bunget tu, et bahbahren dakeyu et endien dakeyu eyad tapew ni puyek.

¹⁶ Entan tu papatnai hi AP-APU e Dios yu e henin impahding yu eman ni nanlilian yud Massah.

¹⁷ Paka-u-unnud yudda intugun AP-APU e Dios yun hi-gayu.

¹⁸ Ey ipahding yudda hu kan APU DIOS ni neiptek ey kayyaggud, ma-lat kayyaggud ni emin hu meippahding ni hi-gayu, et lumaw kayun an mambebley etan di kayyaggud ni bebley ni insapatah APU DIOS ni iddawat tuddan aammed yu.

¹⁹ Nanna-ud ni degyunen yudda buhul yun nambebley di yu pambebleyan, tep humman inhel APU DIOS ni pehding yu.

²⁰ Hedin mahmahan idallin u-ungnga yun edum ni aggew e kanday 'Hipadda huyyan Tugun APU DIOS e Dios tayun u-unnudden tayu?'

21 Kanyun hi-gaday 'Gapuh ni et-eteng ni kabaelan APU DIOS ey neihwang kamid neihbutan min patul di Egypt.

22 Inang-ang mi impahding APU DIOS ni kamengippetnga et ya anggetakkut ni impahding tuddan iEgypt, ya patul da et yadda opisyal da.

23 Impangulu dakemin neni-yanan min Egypt, et idwat tun hi-gami eya bebley ni insapatah tun iddawat tuddan aammed tayu.

24 Et iolden APU DIOS e Dios tayun u-unnuden min emin ida huyyan Tugun tu, ey hi-gatu daydayawen mi et peyaggud dakemi ey angangan tu et mategu kami et humman numan neipahding ingganah nunya.

25 Tep hi-gatu e Dios tayu ey ibbilang dakemin kayyaggud hedini peka-u-unnuden middan emin hu tugun tu.' "

7

Ya et-eteng ni impeminhed APU DIOS idan tuu tu

1 Yallin pengillawwan APU DIOS e Dios yun hi-gayud bebley ni yu pambebleyan, ey degyunen tuddalli dakel ni nampambebley diman. Humman ida ey Hittite, Girgashite, Amorite, Kanaanite, Perissite, Hibite, et yadda Jebusite. Na-na-let ida ey daddakkel ida nem hi-gayu.

2 Hedin peapput idallin APU DIOS e Dios yu et mampambebley kayud bebley da, ey mahapul ni petteyen yuddan emin. Entan pekihummangan ni hi-gada niya entan tu hemek ida tep mahapul ni endi yu tetdaan ni hi-gada.

³ Entan pakidagyum ey entan pakiepun hi-gada,

⁴ tep dinnien dadda u-ungnga yun mengiwwal-leng nan APU DIOS, et ya edum ni dios hu daydayawen da. Et gapuh nunman ey bahbahen dakeyun APU DIOS gapuh ni nemahhig ni bunget tu.

⁵ Ya pehding yu ey pambahbah yun emin daka pan-appisi, yadda daka ngillinan batu ey yadda daka ussalan pandeyyawan dan Asherah. Giheb yudda kinapya dan dios da,

⁶ tep pinili dakeyun APU DIOS e Dios ni tutu-u tu. Hi-gayu pinilin APU DIOS e Dios yun pambalin tun nebalol di emin ni tutu-u eyad puyek.

⁷ Pinili dakeyun APU DIOS ni nakappinshed tu, beken gapuh tep daddakkel kayu winu na-na-let kayu nem yadda edum ni tuu, tep ya kakulugan tu ey hi-gayu keek-ekutan bilang tu.

⁸ Ya gaputun nakappinshed dakeyun APU DIOS, ey pinhed tun hi-gayu pengippeamnuan tun impakulug tuddalan aammed tayu. Humman gaputun nengihwangan dakeyun APU DIOS gapuh ni et-eteng ni kabaelan tu, et pappegen tu neihbutan yu etan ni patul di Egypt.

⁹ Et humman hu, mahapul ni ewwatan yu e hi APU DIOS e Dios yu, ey makulug ni Dios. Hi-gatu hu Dios ni kapandinneli e eleg tu ihhalla hu inhel tun pehding tu, anin ni melebbah hu kalibulibun manhayhayned ni helag ni tutu-u. Eleg melumman hu impeminshed tuddan neminshed ni hi-gatu niyadda kamengu-unnud ni tugun tu.

¹⁰ Nem eleg mandewadewan mengastigu ey

memahbaha idan tuun anggebe-hel da hi-gatu.

¹¹ Et humman hu, mahapul ni u-unnuden yudda neituttuddun hi-gayu, et yadda Tugun tun inhel kun hi-gayun nunya.

¹² Hedin dedngelen yudda huuyan Tugun et peka-u-unnuden yudda, ey pannenneng APU DIOS e DIOS yu hu nekitbalan tun hi-gayu, ey peang-ang tu hu eleg melumman ni impeminhed tu, tep humman inhel tuddan aammed tayu.

¹³ Pinheden dakeyu ey bendisyonan dakeyu et medakkel helag yu. Bendisyonan tu mewan intanem yu et eleg kayu ma-puhan ni kennen yu, innumen yu niya mansikan olibah ni ussalen yu. Pedakkel tu mewan hu bakeyu niya kalneroh yu. Iddawat tun emin ida huuyan bendisyon ni hi-gayu di bebley ni inhel tuddan aammed yun iddawat tun hi-gayu.

¹⁴ Endi edum ni tutu-u eyad puyek ni mek-abbendisyonan, nem hi-gayun ebuh. Ey endillin hi-gayu niyadda animal yu hu eleg mehlag.

¹⁵ Ippaptek dakeyun APU DIOS ey endi anggetakktu ni degeh ni tu peellin hi-gayu heniddan inang-ang yud Egypt, nem yadda buhul yun anggebe-hel dakeyu hu pengippellawwan tud-dan nunman ni degeh.

¹⁶ Mahapul ni bahbaha yudda bebley ni peapput APU DIOS e DIOS yun hi-gayu. Entan tudda hemek hu nambebley diman, ey entan tu dayaw ida dios da, tep henidda bitun keknaan yu.

¹⁷ Entanni ey kanyud nemnem yuy 'Hipa innanu tayun mengapput idan nambebley diman e et-eteng ni kabaelan da nem hi-gatsu?'

18 Entan takut yun hi-gada, nemnem yu impahding APU DIOS e Dios yun patul di Egypt et yadda tutu-u tu.

19 Ey nemnem yudda nemahhig ni ligat ni impaelin APU DIOS e Dios yun hi-gadan inangang yudman, yadda miracle ni impahding tu, ya nengihwangan tun hi-gayun neihbutan yu, gapuh ni et-eteng ni kabaelan tu niya elet tu. Ey bahbahren APU DIOS e Dios yu ida buhul yun nunyan yuka tattakusi henin impahding tuddan iEgypt.

20 Weddaen APU DIOS e Dios yu hu takut ni hi-gada, ey bahbahren tudda mengipatnan umbesik.

21 Humman hu, entan takut idan nunman ni tutu-u, tep baddangan dakeyun APU DIOS e Dios yu e et-eteng ni kabaelan tu ey kamengippetngan Dios.

22 Yan eman ni iyyalli kayu ey inekkekut APU DIOS e Dios yun degyunen ida nambebley diman. Eleg mabalin ni tu pinhakkeyen idan bahbahren, tep mengindadakkal ida ma-lem ni animal.

23 Nem peapput idan APU DIOS e Dios yuddan hi-gayu. Weddaen tu takut da ingganah pemahbahan yun hi-gada.

24 Peapput tu pay ni hi-gayu hu papatul da et meendidada eyad ta-pew ni puyek et meliwwan ida. Endi dammutun mekihhanggan hi-gayu, tep hi-gayu anhan law hu memahbah idan hipan buhul yu.

25 Mahapul ni gihheben yu hu kinapya dan dios da, ey entan tu gamgami et yu alen ida silber niya balituk ni inusal dan nengapya, tep

hedin ellan yudda humman ey mambalin idan keknaan yu, tep anggebe-hel idan APU DIOS e Dios yudda humman.

²⁶ Entan tu ienamut ida humman ni kinapkapyan tutu-un dios, tep meilleggat kayun mek-ibbahbah. Mahapul ni anggebe-hel yudda humman ni kinapkapyaddan tuun dios, tep nanna-ud ni mebahbah ida.

8

Ya meippanggep ni kapemaptek APU DIOS idan tuu tu

¹ Pannaneng yun u-unnuden emin ida tugun ni indawat kun hi-gayun nunya, et tumegu kayu ey dumakkell kayu, ma-lat kayu mambebley di insapatah APU DIOS ni iddawat tuddan aammed tayu.

² Nemnem yu impahding APU DIOS e Dios yun nengipengulun hi-gayud eleg mebebleyin na-pat ni toon, ma-lat tuttudduan dakeyun mampekumbabah ni nengidwatan tun hi-gayun dakel ni ligat ni pematna tun hi-gayu hedini u-unnuden yu tugun tu winu eleg.

³ Mukun in-abulut tun meuppa kayu et han tu paeli hu kennen yun manna, e ebuh nunman ni penamtaman yu. Anin ida aammed yu et eleg da tamtaman humman ni mekkan. Impahding tu huyya ma-lat ituttuddu tun hi-gayu e ya tuu ey eleg mandinnel di kennen ni ebuh ni keittu-uwun tu, nem mahapul ni mandinnel itsu damad ehel APU DIOS.

⁴ Ang-ang yu, e eleg madunut hu imbalwasi yu, ey eleg lumbag hu heli yun nandaldalnan yun na-pat ni toon di desert.

⁵ Nemnem yu e mahapul ni tuggunen niya dissiplinahen daitsun APU DIOS e Dios tayu, henin kapehding ni hakey ni aman u-ungnga tu e tuka dissiplinaha.

⁶ U-unnud yu Tugun APU DIOS e Dios yu, ey ipuun yu hu yuka pambiyag di pinhed tu, niya hi-gatu daydayaw yu.

⁷ Tep hi APU DIOS e Dios yu hu mengillaw ni hi-gayu etan di bebley ni mateba kameitnem e wadadda wangwang, yadda lebung, niyadda hebwak et mampalaw idad nedeklan.

⁸ Mateba kameitnem diman ni wheat, barley, grapes, figs, pomegranates, niya olibah ey wada putsukan diman.

⁹ Eleg kayu meuppa ey eleg kayu mekullangan ni mahapul yudman. Ya kadinakkal ni gumek diman ey heni kadinakkal ni batu et ya gembang ey henin kadinakkal idan duntug.

¹⁰ Ey wadadman emin hu pinhed yun kennen. Humman gaputun pansalamat kayun APU DIOS e Dios yun nengidwatan tuddan hi-gayun nunman ni kayyaggud ni bebley e mateba kameitnem.

¹¹ Nem ang-ang yu kuma, et yallin nunman ni tsimpuh ni wadan emin mahapul yu, ey eleg yu liwwana hi APU DIOS e Dios yu, ey entan tu iwalleng ida huyyan tugun tun inhel kun hi-gayun nunya.

¹² Hedin edum alin aggew ey wadan emin mahapul yu, kakkayyaggud baballey yu,

¹³ nedakkell baka niya kalneroh yu, kimmedangyan kayu e dakel hu silber yu niya balituk yu, niyadda alikamen yu,

¹⁴ ey ang-ang yu et eleg kayu mampahhiyya, e yu law liwwanen hi APU DIOS e Dios yun nengihwang ni hi-gayun neihbutan yud Egypt.

¹⁵ Impaptek dakeyud mahkang ey anggetakkut ni eleg mebebleyi e kad-an idan umkalat ni uleg niya gayyaman. Endin hekey danum diman, nem impeutbul tu danum di mekelhin batu et wada ininum yu.

¹⁶ Indawtan dakeyu pay ni manna e mekkan ni eleg tamtaman idan aammed yu. Ey impaeli tu ligat ni pematna tun hi-gayu, nem yan udidih tu ey bendisyonan dakeyu.

¹⁷ Impahding tu humman ma-lat eleg yu nem-nemen e ya gaputun kimmedangyanan yu, ey gapun et-eteng ni kabaelan yu ey gapun elet yu.

¹⁸ Nem mahapul ni eleg yu liwwana e hi APU DIOS e Dios yu hu kamengidwat ni kabaelan yun umkedangyan. Mukun hanneya tuka pehding tep pinhed tun peamnu niya ippahding hu nehammad ni nekitbalan tudda lan aammed yu.

¹⁹ Hedin iwwalleng yu hi APU DIOS e Dios yu, et ya edum ni dios hu pansilbian yu ey deyyawen yu niya manyu-ung kayun hi-gada, man tistiguak e nanna-ud ni mebahbah kayu.

²⁰ Bahbahen dakeyun APU DIOS henin nam-pemahbahan tuddan nampambebley di dillan yu hedin eleg yu u-unnuda hi APU DIOS e Dios yu.

Ya pengapputan gapuh ni binabbal APU DIOS

¹ Immehel hi Moses idan edum tun helag Israel e kantuy “Dengel yu huyya, hi-gayun edum kun helag Israel! Ngannganih ni agwaten yu hu Wangwang e Jordan et kayu mambebley di nambebleyan idan tutu-un e-etteng kabaelan da nem hi-gatsu. Etta-teng bebley da ey etata-gey tuping di nanlinikweh ni bebley da e dettengen tu kabunyan.

² Eta-ta-gey ey nangka-let niya etta-teng ida tutu-un nampambebley diman, tep giant ida humman ni helag Anak e dingngel tayun endi pakeapput ni hi-gada.

³ Nem yan nunya pengamtaan yun ippangulu dakeyun APU DIOS e Dios yu e heni apuy pehding tun memahbah ni hi-gada. Et yan lawwan yudman di bebley da, ey degyunen yudda ey petteyen yudda tep humman dedan inhel APU DIOS ni meippahding.

⁴⁻⁵ Ey hedin megibbuh ni degyunen APU DIOS e Dios yudda, entan tu nemnem e mukun inhullul dakeyun APU DIOS ni mambebley diman ey tep kayyaggud kayu niya kayyaggud hu yuka pehpehding, et hi-gayu lebbeng tun mambebley diman, tep lawah ida. Hakey pay ey pinhed APU DIOS e Dios yun ippahding hu inhel tudda lan aammed yu e hi Abraham, hi Isaac et hi Jacob.

⁶ Mahapul nisin nemnemen yu e mukun indawat APU DIOS e Dios yu humman ni pambebleyan yun mateba kameitnem, ey ma-lat peamnu tu hu inhel tun nunman. Beken ni gapu tep kelebengan yu tep ya kakulugan tu ey mekanghay kayun tutu-u.

⁷ Nemnem yu eman ni nengipebungetan yun APU DIOS e Dios yud eleg mebebleyi. Neipalpu dedan eman ni neni-yanan yun Egypt ingganah ni dintengan yudya, ey nginhay yu hi APU DIOS.

⁸ Anin yad Duntug e Sinai et impabunget yu hi APU DIOS, et humman gaputun nandaddan et ni memahbah ni hi-gayu.

⁹ Yan nunman nanteyedak ni an nenawat ni dewwan nedampillag ni batun neitudekan ni nekitbalan APU DIOS ni hi-gayu. Nanhahha-addak diman ni na-pat ni aggew et na-pat ni hileng e eggak maugiugip niya eggak uminuinum ni danum.

¹⁰ Indawat APU DIOS ni hi-gak ida humman ni dewwan nedampillag ni batun nengitudekan tuddan tugun tun inhel tun hi-gayun inhelan tud apuy eman ni neamungan yud duntug.

¹¹ Yan nelabah hu na-pat ni aggew et ya na-pat ni hileng, ey indawat APU DIOS etan dewwan nedampillag ni batun nengitudekan tun nehammad ni nekitbalan tun hi-gayu.”

¹² Entanniy, kan APU DIOS ni hi-gak ey ‘Papuut mu et mandayyu ka tep nambengang ida hu tutu-un impangulum ni nalpud Egypt, et deh e lawah daka kapkapyaa. Anggegannuy inwalleng da hu intugun kun pehding da, et mengapyaddan bakan balituk ni dios dan daydayawen da.

¹³ Inamtak hu ngehay idan nunyan tutu-u.

¹⁴ Entan tuwak ika-leg et bahbahen kudda et meliwwan idan ingganah, et yaddalli helag mun edum ni aggew hu pambalin kun et-eteng ni kabaelan da ey na-na-let ida nem hi-gada.’

15 Nandayyu-ak e nalpu-ak etan di kaman-tetebbel ni duntug e singnged ku etan dewwan nedampillag ni batun neitudekan ni nekitbalan tu.

16 Yan nunman ni nandayyuan ku ey inang-ang ku e nanliwat kayun APU DIOS e Dios yu. Nengapya kayun balituk ni i-inggeh ni impah ni baka, et kangkuy “Kele anhan anggegannuy inwalleng yu hu intugun APU DIOS ni pehding yu?”

17 Gapuh nunman ey imbekah kudda humman ni nedampillag ni batud hinangga yu et mebuk-lidda.

18 Nanlukbubbak et mampehemmehem-mekkek mewan ni na-pat ni aggew et na-pat ni hileng nan APU DIOS e enggak mangamangan niya enggak uminum ni danum. Mukun impahding ku humman ey tep nanliwat kayun APU DIOS et pabunget yu.

19 Simmakuttak tep gapun nemahhig ni bunget APU DIOS ey bahbahren dakeyun hi-gatu. Nem humman anhan ey dingngel tu dasal ku et eleg dakeyu bahbahren.

20 Bimmubbunget hi APU DIOS daman Aaron et petteyen tu-et, nem indasalak dama et eleg tu patyen.

21 Inlak humman ni kinapya yun i-inggeh ni baka, et giheben kud apuy et benuklien ku ingganah nambalin ni dep-ul et nak ibbeng di kulukul ni nalpud duntug.

22 Impabunget yu mewan hi APU DIOS eman ni wada itsud Taberah, yad Masah et yad Kibrot Hattaawah.

²³ Ey yan eman ni wada itsud Kades Barnea ey kan APU DIOS ni hi-gayuy 'Lakkayuy et yu sakupen etan iddawwat kun hi-gayun bebley.' Nem nginhay yu mewan tugun APU DIOS e Dios yu tep eleg yu u-unnuden niya eleg yu idinel.

²⁴ Neipalpu dedan eman ni nengamtaak ni hi-gayuy ey manghay kayun APU DIOS.

²⁵ Et humman hu, nanlukbubbak ni nandasal nan APU DIOS ni na-pat ni aggew et na-pat ni hileng tep kantuy bahbahen dakeyu.

²⁶ Kangkud dasal kun hi-gatu ey "APU DIOS e Eta-gey ni peteg, etan tudda anhan bahbah eyadda pinilim ni tutu-um ni inhewang mud Egypt gapun et-eteng ni kabaalam niya elet mu.

²⁷ Nemnem mudda la bega-en mu e di Abraham, hi Isaac ey hi Jacob, ma-lat liwwanem anhan hu ngehay niya liwat idan nunyan tuu.

²⁸ Tep hedin bahbahem mudda ey penghel idallin iEgypt ey 'Mukun pintey APU DIOS ida tutu-u tud eleg mebebleyi ey gapu tep eleg tu kabaalan ni mengidteng ni hi-gadad bebley ni kantuy pengippengnguluan tudda ey tep angebe-hel tudda kaya.'

²⁹ Nem ya kakulugan tu ey hi-gadan helag Israel hu pinilim ni tuum ni impangulum ni neniyan ni Egypt gapun et-eteng ni kabaalam niya elet mu."

10

Yadda etan pakekapyan neitudekan etan idan hampulun Tugun APU DIOS

¹ Yan nunman ey kan APU DIOS ni hi-gak ey 'Kapyā ka mewān ni dewwan nedampillag ni batun henin etan ni dewwan nemangulu. Ey kapyā kan kaban ni keyew et pengiha-adam idan nunman et manteyed ka mewān eyad duntug ni kad-ak.

² Ittudek ku mewān diman idan batu hu henin intudek ku etan di binahbah mu. Ey inha-ad mudda humman etan di nengilinan ni kaban.'

³ Et kumapya-ak ni kaban e inusal ku hu akasyah ey kimmapya-ak mewān ni dewwan nedampillag ni batun heni lan etan ni dewwan batun nemangulu. Inteyed kudda humman ni batud kad-an tud duntug.

⁴ Et itudek APU DIOS di diman etan hampulun intugun tun hi-gayun eman ni inhelan tud apuy eman ni neamungan yud duntug. Indawat tu mewān ni hi-gak ida humman ni batu,

⁵ et mandayyu-ak et nak iha-ad ida humman di kaban ni kinapyak. Et ingganah nunya ey immen idadman.

⁶ Entanni ey immegah itsud hebwak idan Jaakanite, et mampalaw itsud Moserah e neteyyan Aaron et maikulung diman. Et hi Eleasar e u-ungnga tu hu neihullul ni eta-gey ni padi.

⁷ Immegah itsu mewān et mampalaw itsud Gudgodah, et hi-yanen tayu et han itsu mampalaw di Jotbathah e kad-an idan kulukul.

⁸ Yadman nenuduan APU DIOS idan lalakkin helag Levi ni mampaptek ni Kaban tu, ey hi-gada mampeddi niya mengi-hel ni bendisyon tu. Et ingganah nunya ey huyyadda ngunu da.

⁹ Humman gaputun endi neidwat ni hi-gadan puyek ni beltanen da e beken ni heniddan hi-gayun aaggi da e neidwatan kayun pambebleyan yu. Ya tawid da ey hi APU DIOS e Dios yu tep humman inhel tun hi-gada.

¹⁰ Inhel ku lan nunman e nanha-addak ni napat ni aggew et napat ni hileng di kad-an APU DIOS e heni lan laputu. Ey kayyaggud et dingngel mewan APU DIOS hu dasal ku et eleg dakeyu bahbahren.

¹¹ Entanni ey inhel APU DIOS ni hi-gak e ippan-gulu dakeyu et kayu mambebley di inhel tudda lan aammed tayun iddawat tun pambebleyan yu.

¹² Et yan nunya, hipadda inhel APU DIOS e Dios yun pehding yu? Mahapul ni tekkutan yu hi APU DIOS e Dios yu, u-unnudun yun emin hu pinhed tu, daydayawen yu ey pinpinheden yud emin ni nemnem yu niya puhu yu.

¹³ U-unnud yudda tugun APU DIOS ni intugun kun hi-gayun nunya tep panyaggudan yu.

¹⁴ Hi APU DIOS e Dios tayu ey kukuwah tu kabunyan ya puyek niya emin hu wadadman.

¹⁵ Ey pinilin APU DIOS ida aammed tayun pengippahhigan tun impeminhed tu. Et humman hu, yad emin ni tutu-u eyad puyek, ey hi-gayun helag da hu pinili tun tutu-u tu ingganah nunya.

¹⁶ Et meippalpun nunya ey balbaliwi yu elaw yu, et isiked yun manggenghay.

¹⁷ Hi APU DIOS e Dios yu hu keta-ta-geyyan ni Dios, ey hi-gatu Ap-apun emin ni ap-apu, ey et-eteng hu kabaelan tu. Meandeng hu tuka pehding, endi tuka pengippahhigi ey beken ni

henin tuu e tuka tetbalan mebeyyadan ma-lat ipahding tu lawah.

¹⁸ Tuka i-ehneng ida nepu-hig niyadda nebalu, ma-lat meidwat kelebengan da. Tudda kapinheda hansinu-wan ni nekibebley ni hi-gatsu e tudda kaidawsin kennen da niya balwasi da.

¹⁹ Et humman hu, peang-ang yu dama impemihed yuddan hansinu-wan ni nekibebley ni hi-gayu, tep anin ni hi-gayu et kayu dama nekibebley lan nunman di Egypt.

²⁰ Takusi yu hi APU DIOS e Dios yu ey pansilbi kayun hi-gatu. Hi-gatu dayaw yu ey u-unnud yu niya isapatah yud ngadan tun ebuh.

²¹ Hi-gatu Dios yu e lebbeng tun deyyawen yu, tep hi-gatu Dios yun nengipenahding idan kamengippetnga, niya kayyaggud ni peteg ni inenang-ang yu.

²² Yan eman ni linawwan idan aammed tayud Egypt ey nepitud dan ebuh. Nem yan nunya ey ipedakkel daitsun APU DIOS e Dios tayu, heni kadinakkel idan bittuwen di kabunyan.

11

Ya panyaggudan idan helag Israel ni pengu-unnudan dan APU DIOS

¹ Mahapul ni pinheden yu hi APU DIOS e Dios yu, ey u-unnuden yun ingganah Tugun tu.

² Dengel yu huyyan inhel ku, tep hi-gayu penghelan ku, beken idan u-ungnga yu. Tep hi-gayu nanhiktam ni kapandisiplinah nan APU DIOS e Dios yu, ey hi-gayu nenang-ang ni et-eteng ni kabaelan tu niya kasina-gey tu.

³ Em, hi-gayu nenang-ang ida etan ni miracle ni pengimmatunan niya kamengippetngan impahding tu etan ni patul di Egypt et yadda tutu-u tu. Nem yadda u-ungnga yu ey eleg da ang-angen ida humman.

⁴ Eleg da pay ang-angen hu impahding APU DIOS idan sindalun Egypt, et yadda kebayyu niya kakalesah dan daka ussalad gubat ni nan-anud tud Madlang ni Baybay eman ni namdugan dakeyu et nanengtun nebabhah ida ingganah nunya.

⁵ Eleg da pay ang-angen hu nengipaptek APU DIOS ni hi-gayud eleg mebebleyi ingganah ni dintengan yudya.

⁶ Ey eleg da ang-angen hu impahding tud Dathan nan Abiram e u-ungngan Eliab e helag Reuben eman ni nadhakan ni puyek et maunug idad dallem tu anin idan pamilya da, ya kampu da, yadda bega-en da niya animal da.

⁷ Nem hi-gayu nenang-ang idan nunyan kamengippetngan impahding APU DIOS.

⁸ Et humman hu, peka-u-unnud yun emin hu intugun kun hi-gayun nunya, ma-lat na-let kayun umlaw etan yu pambebleyan,

⁹ niya ma-lat mannananeng kayun mambebley di inhel lan APU DIOS ni iddawat tuddan aammed yu et hi-gayun helag da. Humman ni bebley ey mateba kameitnem ey dakel danum ni putsukan.

¹⁰ Beken ni henid Egypt humman ni bebley ni yu pambebleyan, tep eleg mahapul ni ellaken yu danum et palaw yuddad garden yu.

¹¹ Nem humman ni bebley ey wadadda duntug ey wada nedeklan ey kadennumin udan.

¹² Ey kaipappaptek APU DIOS e Dios yun kewa-wa-wan hantoon.

¹³ Et humman hu, hedin peka-u-unnuden yun emin hu tugun ni inhel kun hi-gayun nunya, ey hedin pinpinheden yu hi APU DIOS e Dios yud puhu yu niyad nemnem yu, ey hedin hi-gatu deyyawen yu,

¹⁴ ey peelli tu udan di tsimpuh ni peneppulan yu et wada ennien yun pagey, mewedda grapes ni kapyaeen yun meinum niya mewedda lameh ni olibah ni kapyaeen yun mansika,

¹⁵ ey mewedda helek ni kennen ni animal yu niya meweddan emin hu mekkan ni mahapul yu.

¹⁶ Nem ang-ang yu et eleg kayu maheul ni mengiwalleng nan APU DIOS et ya edum ni dios hu daydayawen yu.

¹⁷ Tep hedin iwalleng yu hi APU DIOS, ey umbunget et eleg tu peelli udan, et mema-ganan hu puyek et eleg umtagu ittanem yu, et lektattuy mettey kayud kayyaggud ni bebley ni iddawat APU DIOS ni hi-gayu.

¹⁸ Et humman hu, peka-ihha-ad yud nemnem yu huyyaddan inhel ku. Niya itudek yudda huyya et ilipet yud ngamay yu ey imbedbed yud tuktuk yu, ma-lat meipenemnem ni ingganah ni hi-gayu.

¹⁹ Ituttuddu yuddan u-ungnga yud baballey yu, anin ni attu kad-an yu, yan yuka pan-iiyyatui ey hedin kayu kamanggunnu.

²⁰ Ey itudek yudda huyyan Tugun idad pamedingan ni baballey yu ey yaddad eheb yu,

²¹ ma-lat mebayag kayuddan u-ungnga yun mambebley di inhel APU DIOS ni iddawat tuddan

aammed tayu. Em, mannenneng kayud man ingganah meendi hu kabunyan niya puyek.

²² Pannaneng yun u-unnuden emin ida intugun kun hi-gayu. Peang-ang yu impeminhed yun APU DIOS e Dios yun pengippahdingan yuddan inhel tun pehding yu. Ey pannaneng yun mandeyyaw ni hi-gatu,

²³ ma-lat degyunen tuddan emin hu nambebley di yu pambebleyan anin ni na-na-let ida ey et-eteng hu kabaelan da nem hi-gayu.

²⁴ Pambebleyan yun emin hu gessinen yu, ey meippalpuud eleg mebebleyi di south ingganah di Lebanon di north, ey meippalpuud Wangwang e Euphrates di appit ni kasimmilin aggew ingganah di Baybay e Mediterranean di appit ni kakelinnugin aggew.

²⁵ Endi hu mabalin ni menanggan hi-gayu tep impambalin APU DIOS e Dios yun kaumtakut ida tutu-un hi-gayu anin ni attu lawwan yu.

²⁶ Yan nunya ey pampilli dakeyu hedin hipa pinhed yu, ya bendisyon winu ya idut.

²⁷ Mebendisyonan kayu hedin pillien yun u-unnuden ida Tugun APU DIOS e Dios yun inhel kun hi-gayun nunya.

²⁸ Nem meiddutan kayu hedin eleg yu u-unnuda huyyaddan Tugun ey hedin iwwalleng yu hi APU DIOS e Dios yu et ya edum ni dios ni eleg yu ni la amtan nunman hu deyyawen yu.

²⁹ Hedin illaw dakeyun APU DIOS e Dios yud etan di bebley ni yu pambebleyan ey ehel yud Duntug e Gerisim hu bendisyon tu ey ehel yud Duntug e Ebal hu idut tu.

³⁰ Huyyaddan duntug ey wadaddad appit ni kakelinnugin aggew di Wangwang e Jordan e neihnup etan di muyung di Moreh di bebley idan iKanaan di Arabah di Gilgal.

³¹ Man-agwat kayu law eyad Wangwang e Jordan et kayu mambebley etan di iddawat APU DIOS e Dios yun pambebleyan yu. Hedin hehgepen yu et nambebley kayu law diman,

³² ey mahapul ni peka-u-unnuden yudda Tugun ni intugun kun hi-gayu.

12

Mahapul ni deyyawen hi APU DIOS etan di pillien tun pandeyyawan ni hi-gatu

¹ Dengel yudda huyyan intugun kun nunya et u-unnuden yun ingganah di bebley ni yu pambebleyan ni indawat APU DIOS e Dios yun eman idan a-ammed yu.

² Mahapul ni bahbahen yun emin ida kapandeyyawiddan tutu-un dios dad ta-pew ni duduntug ey hengeg idan keyew.

³ Ey pakabbahbah yudda daka pan-appisi ey bukli yudda impeehneng dan batun daka ngilina. Giheb yudda daka penginemnemnemin dios dan hi Asherah ey pambengwah yudda kinapkapyu dan dios da ma-lat eleg da law an daydayawen ida humman.

⁴ Entan tu iu-unnud hu pandaydayaw yun APU DIOS e Dios yud henin kapandaydayaw idan edum ni tutu-un dios da.

⁵ Et humman hu, ya pehding yu ey deyyawen yu hi AP-APU e Dios yu etan di bebley ni pillien tun nambebleyan yun helag Israel.

⁶ Yadman mewan pan-appitan yuddan i-appit yun APU DIOS, heniddan yuka i-appit ni kagihheba, yadda yuka iddawat ni meikkeppulun limmu yu ey yadda hipan yuka i-appit, yadda insapatah yu ey yadda yuka iggeb-at ni i-appit, niyadda yuka i-appit ni nemangulun impah ni bakeyu niya kalneroh yu.

⁷ Ey yad kad-an AP-APU e Dios yu hu pan-hahamulan yu, ey pan-am-amleng pamilyah yud emin ni impahding yu, et bendisyonan dakeyun AP-APU e Dios yu.

⁸ Yan nunya ey yuka ipahpahding pinpinhed yu, nem beken ali law ni hanniman

⁹ hedin umlaw kayud bebley ni iddawat AP-APU e Dios yun pan-iiyyatuan yu.

¹⁰ Anggegannu law ey man-agwat kayud Wang-wang e Jordan et kayu mambebley di iddawat AP-APU e Dios yun pambebleyan yu. Et hedin wada kayu law diman et melinggep kayu niya endi tekkutan yun buhul yu, tep ippaptek dakeyun hi-gatu,

¹¹ ey mahapul ni i-ali yun emin ida etan inhel kun i-appit yun kagihheba, ya meikkeppulun limmu yu, yadda iggeb-at yun i-appit niyadda insapatah yun i-appit etan di pillien AP-APU e Dios yun pandeyyawan yun hi-gatu.

¹² Ey mahapul mewan ni emin kayu, yadda u-ungnga yu et yadda bega-en yu, ey manhahamul kayudman di kad-an AP-APU e Dios yu. Ey

pakieyag yudda aaggi yun helag Levi tep eleg ida meidwatan ni puyek ni beltanen da.

¹³ Ang-ang yu et eleg kayu man-appit ni kagih-heba di kumpulmih ni pinhed yun pan-appitan.

¹⁴ Mahapul ni yad pillien APU Dios ni bebley di hakey ni edum yun helag Israel hu pan-appitan yun kagihheba, ey yadman pengippahdingan yuddan edum ni inhel kun pehding yu.

¹⁵ Nem yadda animal ni ihhide yu henin makwah niya gazelle ey anin ni palsi yu, ey anin ni attu nambebleyan yu et dammutun umpalsi kayu anin ni piga pinhed yu tep indawat AP-APU e Dios yudda humman ni kennen yu, anin hedin kayu kameibbillang ni malinih winu eleg.

¹⁶ Nem eleg mabalin ni kennen yu kuheyaw da, mahapul ni idduyag yud puyek henin danum.

¹⁷ Ey eleg mabalin ni yu kennen di nanha-adan yu hu in-appit yun meikkeppulun enniyen yun pagey, ya memengngulun hi-iten yun meinnum, ya mansikan olibah, yadda nemangulun impah ni bakeyu niya kalneroh yu, yadda pinhed yun iddawat ni insapatah yu, yadda yuka iggeb-at ni i-appit niya edum ni yuka i-appit.

¹⁸ Nem yadda humman ey mahapul ni kennen yuddan u-ungnga yu, yadda bega-en yu, ey yadda aaggi yun helag Levi ni mekibebley ni hi-gayud pillien AP-APU e Dios yun pandeyyawan yun hi-gatu. Ey pan-an-anla kayudman di kadan AP-APU e Dios yun pan-amlengan yudda impenahding yu.

¹⁹ Ang-ang yu et eleg yudda ewayen hu aaggi yun helag Levi eyan pambebleyan yud bebley yu.

20 Hedin peamnullin AP-APU e Dios yu eman kantun pelakkeb tu hu pambebleyan yu, ey hedin pinhed yun manhiddan detag, ey anin panhida kayu.

21 Hedin neka-iddawwi hu ittudun AP-APU e Dios yun yu pan-appitan, man anin palsi kayun baka winu kalneroh ni idawat APU DIOS ni hi-gayu et ihideyud baballey yu. Huyya la inhel kun pehding yu.

22 Anin ni hipan tuun kameibbillang ni malinih winu eleg, ey dammutun ihhida dadda humman ni detag henin detag ni makwah niya gazelle.

23 Nem ya eleg yu kenna ey ya kuheyaw. Tep ya biyag ey wadad kuheyaw, et humman gaputun eleg mabalin ni yu pekikkan hu kuheyaw di detag.

24 Ya pehding yun kuheyaw ey iduyag yud puyek e heni danum.

25 Hedin u-unnuden yu huyyan tugun ey um-amleng hi APU DIOS, ey kayyaggud ni emin hu meippahding ni hi-gayu et yaddalli helag yun edum ni aggew.

26 Ilaw yud nepilin pandeyyawan emin hu i-appit yu et yadda iddawat yun isapatah yun APU DIOS.

27 I-appit yud altar APU DIOS e Dios yu hu detag ni i-appit yun kagihheba anin ya kuheyaw tu. Ey ya kuheyaw ni i-appit yun mehemmul ey ikuyag yud dagsin altar AP-APU e Dios yu. Nem dammutu nisin ihhide yu detag tu.

28 Peka-u-unnud yun emin ida intugun kun hi-gayu, et kayyaggud ni emin hu meippahding ni hi-gayu et yadda helag yun edum ni aggew, tep

huttan idan pehding yu ey mengippeamleng nan APU DIOS e Dios yu.

²⁹ Yan pemahbahan APU DIOS idan tuun yuka pandegyunad nambebleyan da et hi-gayu law hu nambebley diman,

³⁰ ey ang-ang yu et eleg yu iu-unnud ni daka pandeyyaw ni dios da. Entan tu kaney 'Imay panggu et tayu ang-angen hu daka pehding ni mandeyyaw ni dios da et iu-unnud tayu.'

³¹ Entan tu dayaw hi AP-APU e Dios yun henin kapandeyyaw ni edum ni tuun dios da. Tep angebe-hel APU DIOS emin hu daka pehding ni mandeyyaw ni dios da. Daka i-appit hu u-ungnga da e dadda kagihhebad apuy di altar ni dios da.

³² Nemnem yu nisidda eya intugun ku et u-unnuden yu, nem entan tu edumi ey entan tu ekali.

13

Ya kapematnan APU DIOS hedin nehammad hu neminhed idan tuu tun hi-gatu

¹ Hedini kantu et wadadda prophet winu tuun kamengi-innep ni meippahding alin edum ni aggew ey kanday ya miracle hu pengi-immaturan,

² ey tu-wangu nunman ni meipahding et kanda law ey "Imay et dayawen tayu hu edum ni dios ni eleg yu daydayawen ni nunman."

³ Entan kayu kaya kaewis et yu ipahding hu kantu. Pematnan APU DIOS e Dios yun hi-gayu humman, et ang-angen tu hedini hi-gatu nakappinshed yud puhu yu ey nemnem yu.

⁴ Hi APU DIOS e Dios yu hu mahapul ni u-unnuden yu niya daydayawen yu. Ipahding yudda intugun tu, pansilbi kayun hi-gatu, ey entan tu iwalleng.

⁵ Mahapul ni pepettey yudda hu prophet et yadda nengamtan keibbellinan ni i-innep, tep daka ituttuddu mangngenghay nan APU DIOS e Dios yun nengihwang ni hi-gayun neihbutan yud Egypt. Mahapul nisin pepettey yudda et ma-kal hu lawah ni hi-gayu, tep impatna dan mengewwis ni hi-gayun mengiwwalleng nan APU DIOS e Dios yu.

⁶ Hedin he-ulen dakeyuddan agiyu, ya u-ungnga yu, ya ahwa yun nakappinshed yu, winu ya gayyum yu et ewwisen dakeyun mandeyyaw ni edum ni dios ni eleg yu am-amta niya eleg dama amtaddan a-ammed yu,

⁷ winu ewwisen dakeyu ngullaw ni mandeyyaw ni dios ni kadeyyawaddan tutu-ud neihnup winu neidawwin bebley,

⁸ ey entan kaewis ey entan tu deddengngel hu e-helen da. Entan tu hemek ida ey entan idlepidda.

⁹ Mahapul ni petteyen yudda. Hi-gayun pam-ilyah da hu pamengulun penengban hi-gada et han ida edum ni tutu-u.

¹⁰ Em, tengba yudda et matey ida, tep dakeyu et patnaan ni ewwisen ni mengiwwalleng nan AP-APU e Dios yun nengihwang ni hi-gayud Egypt ni neihbutan yu,

¹¹ ma-lat hedin dedngelen idan emin ni helag Israel hu meippanggep nunman ey umtakut ida, et endin hi-gayu hu an mengippahding nunman

ni lawah.

¹² Hedin mambebley kayu law di yu pambebleyan ni iddawat AP-APU e Dios yu, ey hedin ngullaw

¹³ wada dedngelen yun edum yun nambalin ni lawah nemnem tu, et awisen tudda edum yun bimbebley ni helag Israel ni mandeyyaw ni edum ni dios ni eleg yun hekey amtan nunman,

¹⁴ ey mahapul ni pekammahmahan yu. Ey hedin makulug ni neipahding et wadadda nantistigu ey

¹⁵ mahapul ni petteyen yudda humman ni tutu-u etan di bebley, anin idan animal da.

¹⁶ Et yadda alikamen da, niyadda limmu da ey ipu-ul yud gawan mulkaduh et giheben yu, ey legab yudda bebley da et iappit yun kagihheba nan APU DIOS e Dios yu. Et humman ni bebley ey mannananeng ni mebahbah ni ingganah.

¹⁷ Ey humman idan lebbeng tun mebahbah ey entan tu itlu ma-lat pankukuwah yu et eleg bumunget hi APU DIOS ni hi-gayu, nem hehmeken dakeyu anhan law et pambalin dakeyun dakel ni peteg e humman dedan la inhel tuddan aammed yu.

¹⁸ Em, hehmeken dakeyun APU DIOS e Dios yu hedin u-unuden yudda tugun tun intugun kun hi-gayun nunya ey hedin pehding yudda pinhed tun pehding yu.

14

Yadda etan kameibbilang ni malinih et ya beken ni malinih ni animal

¹ Gapu tep tuu dakeyun APU DIOS e Dios yu, hedin illelmetan yu netey, man entan tu panggedged hu annel yu, ey entan tu mukmuki ta-pew ni tuktuk yun henin kapehding ni edum ni tutu-u,

² tep tuu dakeyun APU DIOS e Dios yu. Hi-gayu pinili tun nebalol ni pantu-u tu di emin ni katuutuu eyad puyek.

³ Entan tu ekan ida hipan kameibbillang ni beken ni malinih.

⁴ Huyyadda hu animal ni dammutun kennen yu: ya baka, ya kalneroh, ya gelding,

⁵ ya makwah, ya ma-lem ni kalneroh, ya gelding niya gazelle,

⁶ anin idan animal ni negedwa kukub da e daka pennidwaan galgala hu kinan da,

⁷ nem yadda animal ni ma-nut daka pennidwaan galgala hu kinan da nem eleg megedwa kukub da e henin kamel, ya rabbit, et ya coney, ey eleg meibbillang ni malinih.

⁸ Ya killum ey eleg meibbillang ni malinih tep ma-nut negedwa kukub tu, nem eleg tu pennidwaan galgala kinan tu. Entan tu ekan winu kapa hu netey ni annel da.

⁹ Yadda mategud danum ni wada hiphip da niya ipay da ey dammutun kennen yu,

¹⁰ nem entan tudda ekan endi hiphip da ey ipay da, tep eleg ida meibbillang ni malinih.

¹¹ Dammutun kennen yudda sisit ni kameibbillang ni malinih.

¹²⁻¹⁸ Yadda sisit ni eleg yu kenna ey ya tulduh, ya butbut, ya akup, yadda sisit ni kamengngan ni annel ni netey, ya gawwang, ya falcon, ya

buzzard, ya ostrich, ya seagull, ya stork, ya heron, ya pelican, ya cormorant, ya hoopoe, et ya litlit niya panniki.

¹⁹ Emin mewan insektoh ni nepayakan e dakel idan kamangkukuyyug ey eleg mabalin ni kennen yu, tep eleg ida meibbilang ni malinih,

²⁰ nem dammutun kennen yudda insektoh ni kameibbilang ni malinih.

²¹ Eleg mabalin ni yu kennen hu animal ni neala et matey, tep tuu dakeyun APU DIOS e Dios yu. Idwat yu winu igtang yuddan hansinu-wan ni nekibebley ni hi-gayu et kanen da.

Eleg mewan mabalin ni ihhaeng yu impah ni gelding e penennum yun gatas inetu.

²² Appil kayun katootoon ni meikkeppulun emin ni ineptit yud intanem yu anin ni ya pagey.

²³ Ilaw yudda humman ni inappil yun pagey, kameinnum et ya mansikan olibah di pinilin APU DIOS ni Dios yun pandeyyawan yun hi-gatu et yu kanen diman. Anin idan nemangulun impah ni animal yun kalneroh niya baka ey ilaw yudman. Ipahding yudda huyya et amtaen yun mandeyyaw ey mengu-unnud ni ingganah nan APU DIOS e Dios yu.

²⁴ Hedin neidawwi hu pinilin APU DIOS e Dios yun yu pandeyyawan ni hi-gatu et eleg kayu pakekalgan emin ni meikkeppulun limmu yu tep nebinendisyonan kayu,

²⁵ dammutun iggtang yudda et ya pihhuh ni nanggatgan yu hu illaw yudman.

²⁶ Hedin wada kayudman ey gatang kayu hipan pinhed yun i-appit: ya baka, kalneroh

ya hipan meinum et man-an-anla kayun man-hahamul idan pamilyah yud kad-an APU DIOS e Dios yu.

²⁷ Entan tu liwwan ida helag Levi ni nekibebley ni hi-gayu, tep endi neidwat ni hi-gadan tawid da.

²⁸ Ilaw yu hu meikkeppulun emin ni inepit yud intanem yun meikkatlun toon et amungen yud bebley yu.

²⁹ Idwat yudda humman di helag Levi tep endi nisi neidwat ni hi-gadan tawid da. Idwasi yu damadda hu tutu-un nalpud edum ni bebley ni nekibebley ni hi-gayu, yadda nepu-hig et yadda nebalun edum yun bimmebley et wada kennen da et eleg ida maupa. U-unnud yudda huyya et bendisyonan APU DIOS e Dios yun emin hu pehding yu.

15

Ya pengilliblihan ni impautang

¹ Hedin nelabah pitun toon, man entan tu singil hu impautang yun pihhuh.

² Heninnuy elaw tu: Emin ida nampautang ni pihhuh ni edum dan helag Israel, ey eleg da law singngila impautang da. Eleg da law pepillit ni pebeyyad hu impautang dad edum da ey yad sinakdul da hedin nedatngan humman ni tsimpuh ni inhel APU DIOS.

³ Nem dammutun singngilen yu hu impautang yun edum ni tutu-un nekibebley ni hi-gayu. Nem ya impautang yun edum yun helag Israel hu entan tu singil.

⁴ Bendisyonan dakeyun APU DIOS e Dios yu etan di bebley ni iddawat tun pambebleyan yu, et endi an mewetwet ni hi-gayun helag Israel,

⁵ hedin peka-u-unnuden yu hi APU DIOS e Dios yu, ey ippahding yun emin eyadda intugun kun hi-gayun nunya.

⁶ Peamnu tu hu inhel tun bendisyonan dakeyu, et beken ni hi-gayu um-utang, nem hi-gayu mampeuttang di dakel ni bebley, ey eleg yu pan-ap-apu hu edum ni tutu-u, nem hi-gayu man-ap-apud dakel ni bebley.

⁷ Nem hedin mambebley kayud bebley ni indawat APU DIOS e Dios yun hi-gayu, et wada newetwet ni edum yun helag Israel et manheppul ni baddang, ey baddangi yu. Entan ukuh tu et baddangan yu.

⁸ Peang-ang yu kumaddan babbal yun hi-gada, et pautangan yuddan mahapul da.

⁹ Entan tu ukuh ni mampeuttang ni mahapul ni agi yu gapu tep anggegannu ey medettengan hu toon ni eleg pansingngilin impautang. Tep hedin eleg yu peuttangi, et mampehemhemmek nan APU DIOS tep ya impahding yu, ey hi-gayu kambahul.

¹⁰ Pan-an-anla kayun mengidwat ni mahapul tu, beken ni maggeh di nemnem yu hu hipaddan indawat yu, ma-lat bendisyonan APU DIOS e Dios yun emin hu pehding yu.

¹¹ Eleg mekehding ni wadaddalli edum yun helag Israel ni newetwet. Et humman gaputun nakka pan-ittugun ni hi-gayun mahapul ni made-wat kayun hi-gada.

Ya pengilliblihan ni himbut

¹² Hedin wada edum yun helag Israel ni laki winu biin inhebut tu annel tun hi-gayu et ingunuan dakeyun enem ni toon ey pambalin yun liblih di neihbutan tun meikkepitun toon.

¹³ Hedin ibbukyat yu hu himbut yun laki, man entan tu ibukyat e en-endi-an.

¹⁴ Idwasi yun bendisyon APU DIOS e Dios yun hi-gayu henin kalneroh, ya pagey niya meinnum.

¹⁵ Entan tu liwwan e himbut kayu damad Egypt ni nunman, nem pinapppeg APU DIOS e Dios yu hu neihbutan yu. Huyya gaputun nakka panittugun ida huyyan hi-gayun nunya.

¹⁶ Nem hedin eleg pinhed etan ni himbut ni meliblih, et pinhed tun mannenneng ni mansilbin hi-gayu tep pinhed dakeyu niya familyah yu ey kayyaggud biyag tud kad-an yu,

¹⁷ ey mahapul ni ilaw yud habyen yu et teleken yu tangila tudman et mambalin ni bega-en yu et ingganah ketteyyan tu. Hanniman dama pehding yun himbut yun bii.

¹⁸ Beken et maggeh di nemnem yu pengilliblihan yun himbut yu haggud ingngunuan dakeyun hi-gatun enem ni toon e kagedwah ni ebuh tangdan tu etan di kaingngunun kametangdani. U-unnud yu huyyan intugun ku et bendisyonan APU DIOS e Dios yun emin hu pehding yu.

¹⁹ Appil yudda hu memengngulun lakkitun impah idan baka yu ey kalneroh yu tep kameiappit idan APU DIOS e Dios yu. Entan tudda pangngunu humman idan baka, ey entan tudda pu-liti humman idan kalneroh.

²⁰ Huyyaddan inappil yun animal hu hemmulen yuddan pamilyah yun katootoon di hinanggab APU DIOS e Dios yud intudu tun pandeyyawan ni hi-gatu.

²¹ Nem hedin wada dipektoh etan ni animal tep nepi-day ngullaw winu nekulap, ey entan tu iappit ida humman nan APU DIOS e Dios yu.

²² Dammutun ihhide yud baballey yu hu henin makwah winu gazelle e kumpulmih mengihidida anin hedin kayu kameibbilang ni malinih winu eleg.

²³ Nem mahapul ni eleg yu pekikkan hu kuheyaw da, iduyag yud puyek e henin danum.

16

Ya etan Piyestah ni Passover e Nelabahan ni Anghel APU DIOS

¹ Mahapul ni yan bulan ni Abib hu pengipahdingan yu etan ni Piyestah ni Nelabahan ni Anghel APU DIOS e Dios yu, tep yan nunman nengipenguluan APU DIOS e Dios yun hi-gayun neni-yanan yun Egypt ni hileng.

² Yu palsi hu i-appit yun kalneroh winu baka et hamulen yud intudun APU DIOS e Dios yun pandeyyawan ni hi-gatu.

³ Entan tu ihidad sinapay ni nekamdugan ni kamampelbag. Ey pitun aggew hu pengngannan yun nunman ni sinapay ni eleg mekamdugan ni kamampelbag e nengadnan ni sinapay ni kapanhelheltapi henin kinan yu lan nanggannugannuan yun neni-yanan yun Egypt. Humman hu penginemneman yun ingganah etan ni aggew

ni neni-yanan yun Egypt e bebley ni nanhelheltpan yu.

⁴ Ang-ang yu et endi an meihha-ad di baballey yun kamampelbag ni sinapay ni pitun aggew, ey mahapul ni endi an metdaan ni detag ni pinalsi yun kalneroh ni hileng, ekan yun emin nunman ni hileng.

⁵ Eleg mabalin ni yu kenen humman ni i-appit yun kalneroh etan idad yu pambebleyan ni indawat APU DIOS e Dios yu.

⁶ Ey mahapul ni i-appit yu etan di pillien APU DIOS e Dios yun pandeyyawan yun hi-gatu ni mahmahdem hedin nelinug law hu aggew, tep yan nunman ni tsimpuh hu neni-yanan yun Egypt.

⁷ Itangtang yu humman ni impah ni kalnero, et kanen yud pillien APU DIOS e Dios yun pandeyyawan yu et han kayu mambangngad di kampu yun kakkabbuhhan.

⁸ Entan pangan ni enem ni aggew ni sinapay ni nekamdugan ni kamampelbag. Kaemung kayun meikkeppitun aggew et dayawen yu hi APU DIOS e Dios yu. Entan pangngunu yun nunman ni aggew.

Ya etan Piyestah ni Ani

⁹⁻¹⁰ Hedin ya mewan pengippahdingan yun Piyestah ni Ani ey melebbah pitun linggu meipalpun pengilleppuan yun man-enni. Ey ilaw kayun iggeb-at yun i-appit ni hi-gatu meippuun ni imbendisyon tun hi-gayu. Humman ni pehd-ing yu ey penaydayaw yun APU DIOS e Dios yu.

¹¹ Et man-an-anla kayuddan pamilyah yu, yadda helag Levi ni wadad bebley yu, yadda hansinu-wan ni nekibebley ni hi-gayu, yadda nepu-hig et yadda nebalu, di pinilin APU DIOS e Dios yun pandeyyawan yun hi-gatu.

¹² Mahapul ni peka-u-unnuden yudda huyyan tugun. Entan tu liwwan e nambalin kayun himbut di Egypt ni nunman.

Ya Piyestah ni Kampu

¹³ Ipahding yu hu Piyestah ni Kampun pitun aggew hedin negibbuh ni inilik yudda ineni yu ey kimpal yudda grapes yu.

¹⁴ Yan nunyan tsimpuh hu pan-an-anlaan yuddan pamilyah yu, yadda bega-en yu, yadda helag Levi, yadda hansinu-wan ni nekibebley ni hi-gayu, yadda nepu-hig niya nebalu.

¹⁵ Ipahding yu huyyan pitun aggew ni penay-dayaw yun APU DIOS e Dios yu etan di pillien tun pandeyyawan ni hi-gatu, tep hi APU DIOS e Dios yu hu mengidwat ni hi-gayun dakel ni ennien yu, ey hi-gatu memendisyon ni emin ni ngunu yu, ma-lat endi pangkullangan ni an-anla yu.

¹⁶ Emin hu lalakkid Israel ey mahapul ni pehding dadda huyyan tellun piyestah ni katootoon etan di pillien APU DIOS yun pandeyyawan ni hi-gatu. Humman ida ey: Piyestah ni Passover, Piyestah ni Ani et ya Piyestah ni Kampu. Mahapul ni wada hakey ey um-ilaw ni iddawat tun APU DIOS,

¹⁷ nengamung hu kabaelan tu, meippuun di bendisyon ni indawat APU DIOS e Dios yun hi-gatu.

Yadda etan mepillin manhuwet

¹⁸ Putuk yudda manhuwet et yadda oopisyal et mei-peng idan man-ap-apud helag yud kebebbley ni iddawat APU DIOS e Dios yun hi-gayu. Mahapul ni meandeng hu panhuwet daddan tutu-u.

¹⁹ Endi da pahhigan ni panhuwetan da, ey mahapul ni eleg ida mebeyyadi tep ya bayad hu kamei-ellig di kamengullap ni tuu, et humman hu anin ni nenemneman niya limpiyuh ey meihhalla law hu pehding tun mengippennuh ni kasuh.

²⁰ Mahapul ni ya limpiyuh ni ingganah hu meippahding, et mannaneng kayun meteggu et mambebley kayud bebley ni indawat APU DIOS e Dios yun pambebleyan yu.

²¹ Eleg mabalin ni kayu mengapyan pengin-nemneman yun Asherah, et yu idagsid altar APU DIOS e Dios yu.

²² Ey entan an iha-ad ni batun tukud ni deyyawen idan tutu-u, tep angebe-hel APU DIOS e Dios yudda humman.

17

Mahapul ni meu-unnud hu e-helen ni padi niya huwet ni mengipennu ni kasu

¹ Entan tu iappit nan APU DIOS e Dios tayu hu baka winu kalneroh ni wada dipektoh tu, tep eleg tu pinhed henin nunman.

² Hedin wada laki winu biin nanliwat nan APU DIOS e Dios yu, tep impangil tu hu nekitbalan tun hi-gatu

³ et dayawen tu edum ni dios, ya aggew, ya bulan ey ya bittuwen ni eggak i-abulut ni yu deyyawen,

⁴ et meipeamtan hi-gayu humman, ey mahapul ni pakammahmahi yu hedin makulug. Et hedin makulug ni neipahding humman ni lawah ni peteg di deya Israel,

⁵ ey mahapul ni ellan yu humman ni tuu et ilaw yud eheb ni bebley et tengbaen yun batu et matey.

⁶ Nem hedin endi, winu hakey ni ebuh hu tistigu, ey eleg mabalin ni yu tengbaen et matey. Mahapul ni wada dewwa winu tellun mantistigu et han dammutun mettey etan tuun nanliwat.

⁷ Yadda tistigu hu memengngulun menengban nunman ni tuu, et han meitu-nud hu edum ni tutu-u. Hanniman ipahding yu et meendi henin nunman ni lawah ni hi-gayu.

⁸ Hedin yadda neligat ni kasuh ni ippanuh idan huwet di bebley yu, henin pengamtaan hedin implanuh ni hakey ni tuun pimatey winu eleg, ya gaputun neliputan hu hakey ni tuu niyadda edum ni kasuh ni neligat ni meipennuh, ey mahapul ni ilaw yud bebley ni pillien APU DIOS e Dios yun pandeyyawan yu.

⁹ Lakkayuy di kad-an idan padi e helag Levi, et yad kad-an ni huwet ni kaman-opisinah ni nunman ni tsimpuh, ma-lat hi-gada hu mengipennu ey kenamung ida hedin hipa lebbeng tun meipahding.

¹⁰ Mahapul ni u-unnuden yu hu e-helen ni padi niya huwet etan di nepilin pengippenuhan tep humman hu neiptek. Ang-ang yu et ipahding

yun emin hu e-helen dan pehding yu.

¹¹ U-unnud yu hu linteg ni ituttuddu da ey ya pengippennuh dan kasuh. Ang-ang yu et endin hekey an meihhallan pehding yu etan di intudu da.

¹² Ya etan tuun mangngenghay ni e-helen ni huwet winu ya padin kamansilbin APU DIOS e Dios yun nengipenuh ni nunman ni kasuh, ey mahapul ni petteyen yu. Mahapul ni me-kal hu lawah di Israel,

¹³ ma-lat dengelen idan emin ni tuu et tumekut ida et endi law an mangngenghay.

Yadda tugun ni mahapul ni u-unnuden ni mampatul

¹⁴ Yan pambebleyan yullid bebley ni iddawat APU DIOS e Dios yu, ey heppulen yulli law hu mampatul ni hi-gayu e heniddan bebley di nanlinikweh ni kebebbebley.

¹⁵ Nem mahapul ni ya pillien yun mampatul ey ya pinilin APU DIOS e Dios yu niya mahapul ni edum yun helag Israel humman. Eleg mabalin ni ya hansinu-wan hu mampatul ni hi-gayu.

¹⁶ Ya etan mampatul ey eleg mabalin ni tu dakkedakkelen hu kebayyu tu. Ey eleg mabalin ni an um-itu-dak di Egypt ni tutu-u tun an umgatang ni kekebayyu tu, tep kan APU DIOS ey eleg mabalin ni ida mewan mambangngad diman.

¹⁷ Eleg mabalin ni an dakkelen ni patul hu ahwa tu, tep hi-gadalli umhulun ni pengiwwalengan tun APU DIOS. Ey eleg mewan mabalin ni tu tagan amung ni silber ey balituk et ikedangyan tu.

¹⁸ Hedin man-ap-apu hu hakey ni patul, man mahapul tu libluh ni meippangep ni tugun Apu Dios. Nem mahapul ni humman ni libluh ey neila etan di libluh ni singnged idan padin helag Levi.

¹⁹ Mahapul ni wadan ingganah huyyad kad-an tu, et benidbiden tu ingganah mepappeg biyag tu, ma-lat adalen tun mandeyyaw niya mengunnud idan tugun APU DIOS e Dios tu.

²⁰ Et gapuh ni pemennidbidan tu ey eddalen tun eleg mampahhiyya et tu ibilang annel tun kekkeddukdul nem yadda edum tun helag Israel. Ey gapun pemennidbidan tu ey eleg tu iwwalleng ida tugun APU DIOS ma-lat hi-gatu niyadda helag tu hu mannenneng ni mampatul di Israel.

18

Ya patal idan padi

¹ Yadda padi et ya edum dan helag Levi, ey endi da beltanen ni puyek di deya Israel. Beken ni heniddan edum dan helag Israel e wada beltanen dan puyek. Yadda kamei-appit nan APU DIOS hu kelpuan ni pambiyagan da tep humman beltanen da.

² Yaddad emin ni helag Israel ey hi-gada hu endi beltanen da, tep hi APU DIOS hu kamei-ellig di beltanen da, tep humman hu hinammad tun inhel ni hi-gada.

³ Yaddahuy hu patal idan papaddi hedin nan-appit ida tutu-un baka winu kalneroh: ya lapa, ya pangal et ya egeh.

⁴ Meidwat mewan ni hi-gada hu memengngulun meenin pagey, memengngulun mehi-it ni

meinnum, ya mansikan olibah et ya memengngulun mepu-lit ni dutdut ni kalneroh.

⁵ Tep yad emin ni hi-gayun helag Israel ey hi-gadan helag Levi et yadda helag da hu pinilin APU DIOS e Dios yun mampeddin ingganah.

⁶ Hedin wada hakey ni helag Lebay ni neminshed ni mampeddi anin ni attu bebley tud Israel, ey dammutun umlaw di pillien APU DIOS ni pandeyyawan ni hi-gatu,

⁷ et an mansilbin APU DIOS e Dios tu heniddan edum tun helag Levi ni kamansilbin APU DIOS diman.

⁸ Dammutun mekibbingngay idan kennen ni edum tun padidman, anin hedin kantu et wada kaiddawat ni pamilyah tun ussalen tu.

⁹ Hedin kayu law mambebley di iddawat APU DIOS e Dios yun pambebleyan yu, ang-ang yu malat eleg yu u-unnuden ida lallawah ni kapehpehding idan bimbebley diman.

¹⁰ Entan tu iappit hu u-ungnga yun yu gih-heben idad apuy. Entan tu mewan iebulut ni wadan hi-gayu hu man-ennap, man-ebbig, winu man-eyyak,

¹¹ kaman-ennap, manmagguway winu kamek-ihhumngan ni linnawan nangketey.

¹² Anggebe-hel ni peteg APU DIOS hu kamengip-pahding idan nunya. Ey anggetakkut hu meip-pahding ni hi-gada. Tep hanniman hu daka ippenahding idan nampambebley idad bebley ni lawwan yu, et humman hu, degyunen idan APU DIOS e Dios yu.

¹³ Mahapul ni endi yu ippahding ni panli-wwatan yun APU DIOS e Dios yu.

¹⁴ Yadda tutu-un nambebley di yu pambebleyan ey ida kamampebaddang di kaman-ennap, kaman-ebbig, nem hedin hi-gayu man eleg i-abulut APU DIOS e Dios yun yu ippahding ida hanniman.

Ya meipanggep ni makulug ya beken ni makulug ni prophet

¹⁵ Weddaen alin APU DIOS e Dios yu hu prophet yu e henin hi-gak. Nem mahapul ni u-unnuden yulli ittugun tu.

¹⁶ Tep huyya imbageyun APU DIOS e Dios yun neamungan yud Duntug e Sinai e kanyuy “Eleg mi pinhed ni dedngelen hu ehel APU DIOS e Dios mi winu mi ang-angen hu kamantetebbel ni apuy tep entanni ey metey kami.”

¹⁷ Et kan APU DIOS ni hi-gak ey “Kayyaggud tep, ippahding ku huttan ni inhel da.

¹⁸ Ey wadalli puttuken kud edum dan helag Israel ni hakey ni prophet e henin hi-gam. Et hi-gatulli mengippeamtaddan pinhed kun peamtan hi-gada.

¹⁹ Ya etan tuun mangngenghay ni e-helen nunman ni prophet ni peheppit ku ey kastiguen kulli.

²⁰ Ey ya etan prophet ni kantuy nalpun hi-gak hu inhel tu, nem beken kayan makulug winu kantuy nalpun edum ni dios hu inhel tu ey mahapul ni mettey.”

²¹ Wadan kanyuy: ‘Hipa pengamtaan hedin nalpun APU DIOS hu inhel ni prophet winu beken?’

²² Hedin kan etan ni prophet ey nalpun APU DIOS hu inhel tu ey eleg umamnu, humman

pengamtaan yun eleg kaya malpun APU DIOS. Nalpu ngud nemnem etan ni prophet hu inhel tu, et entan tu kaya u-unnud humman ni prophet.

19

Yadda etan bebley ni meituddun keihhikkugan

¹ Hedin negibbuh ni binahbah APU DIOS e Dios yudda tuun nampambebley di bebley ni iddawat tun hi-gayu, et sinekup yudda humman ni bebley et nampambaley kayud baballey da,

² ey mahapul ni wada ittudu yun tellun etta-teng ni neigawwan bebley ni keihhikkugan idad bebley ni iddawat APU DIOS e Dios yun pambebileyan yu.

³ Pantelu yun gennedwaen hu bebley ni iddawat APU DIOS e Dios yun hi-gayu, et i-peng yudda humman ni etta-teng ni bebley ni neiggawwadman. Iyayyaggud yu keltad ni mampellow diman et yadman bebsikan idan pimmatey et ida maihikug diman.

⁴ Hedin wada hakey ni tuun pimmatey e eleg tu igeb-at, ey beken ni angebe-hel tu etan tuun pintey tu, ey dammutun umbesik diman et an maihikug et meihwang.

⁵ Heninnuy hu hakey di dammutun keussalan nunyan linteg: Limmaw hu dewwan tuun an nanlengheh ni keyew di muyung ey neipassik hu tadem ni wahay ni hakey et meiptek etan di kadwa tu et matey. Hedin hannya neipahhding, man dammutun umbesik humman ni pimmatey di bebley ni keihhikkugan et endi an mekapkapyan hi-gatu.

⁶ Hedin hakey ni ebuh hu meittuddun keihhikkugan, ey neidawwin bebsikan ni edum et entanniy ha-kupan idan agin netey ni netudun mengibleh et petteyen da gapuh ni bunget da, ey beken ni bahul etan ni pimmatey tep eleg tu igeb-at.

⁷ Humman gaputun nakka i-olden e tellun bebley hu tudduen yun keihhikkugan.

⁸ Hedin alin mahmahkangen APU DIOS e Dios yu hu pambebleyan yu, meippuun di inhel tudda lan aammed tayu et iddawat tun hi-gayun emin ida humman ni bebley ni inhel tun hi-gada,

⁹ ey mahapul ni e-duman yu pay ni tellun bebley hu tudduen yun keihhikkugan. Nannaud ni iddawat tun hi-gayu humman idan bebley yu, hedin u-unnudun yun emin hu tugun tun in-inhel kun hi-gayu ey hedin pinheden yun ingganah hi APU DIOS e Dios tayu niya iu-unnud yu elaw yud elaw tu.

¹⁰ Em, ipahding yudda huyyan inhel ku et eleg meil-uh ni mepettey hu eleg mabehulan ni tuud bebley ni iddawat APU DIOS e Dios yun hi-gayu, et eleg kayu mambahul ni mengipepatey ni hakey ni tuu.

¹¹ Nem hedin wada hakey ni tuun anggebe-hel tu sinakdul tu, et igeb-at tun hingged et patyen tu et bumsik etan di bebley ni keihhikkugan,

¹² ey mahapul ni an peelladdan aap-apud bebley tu, et pebeltan daddan mengibleh ni aaggin pintey tu, et patyen da humman ni pimmatey.

¹³ Entan tu hemek humman ni tuun mapetey, et ma-kal eyad Israel hu henin nunman ni lawah

ni tuu, et kayyaggud ni emin hu meippahding ni hi-gayud pambebleyan yu.”

¹⁴ Intugun mewan Moses e kantuy “Hedin mambebley kayullid bebley yun nebalol ni peteg ni iddawat APU DIOS e Dios yun hi-gayu, ey entan tu ideldel hu puyek ni edum yu et yu geliden hu kiggad ni inha-ad idelan aammed yu.

¹⁵ Entan tu ibilang e nambahul hu tuu hedin hakey ni ebuh tistigu. Mahapul ni dewwa winu tellu hu mantistigu.

¹⁶ Hedin ya etan hakey ni maitek ni tuu ey kantuy nambahul hu hakey ni tuu ey beken ni makulug,

¹⁷ mahapul ni umlaw idan dewwad kapandeyyawin APU DIOS, et yadda padi winu huwet ni kamansilbid man ni nunman ni tsimpuh hu menummalyan hi-gada,

¹⁸ et pakammahmahan da hedin hipa nambahul. Et hedin nebudihan e itek hu impabehul etan ni hakey ni tuud kadwa tu,

¹⁹ ey ya etan kaman-ittek hu manheltap etan ni kastigu kantun nambahul. Hanniman ipahding yu et masiked hu hanniman ni lawah eyad Israel,

²⁰ ma-lat hedin dedngelen ni emin ni tuu huyya, ey umtakut ida et endi an mengippahding ni henin nunman ni lawah.

²¹ Ya etan tuun nambahul ey lebbeng tun mekastigu gapuh ni bahul tu. Et humman hu, ya etan tuun pimmatey ey mahapul ni mettey. Heninnuy hu lebbeng tun meunnud: Hedin kinulap ni hakey ni tuu hu hakey ni matan edum tun tuu, mahapul ni mekullap dama hakey ni matetu. Hedin pinlag ni hakey ni tuu hu hakey

ni ngipen ni edum tun tuu, mahapul ni meplag dama hakey ni ngipen tu. Ey hedin liniputan ni hakey ni tuu hu ngamay winu helin edum tun tuu, mahapul ni melipputan dama ngamay winu heli tu.”

20

Ya meu-unnud meipanggep ni pekigubatan

¹ Hedin kayu mekiggubbat ni buhul yu, anin ni daddakkel sindalu da, kalesah da ey kebayyu da nem hi-gayu, ey entan takut yu, tep baddangan dakeyun APU DIOS e Dios yun nengihwang ni hi-gayud Egypt.

² Ya pehding ni padi et han kayu an makigubat ey umlaw di hinanggaddan sindalu et umhel

³ e kantuy “Hi-gayun edum kun helag Israel, pandengel kayu! Umlaw kayun an mekiggubbat! Entan takut yu, entan ke dismayah yu ey entan tu talak nemnem yu gapuh ni takut yu.

⁴ Mekillaw ni hi-gayu hi APU DIOS e Dios yu et hi-gatu mekiggubbat idan buhul yu et pengapput dakeyu.”

⁵ Ey kan ida daman aap-apun sindalud sindalu day “Kaw wadan hi-gayu hu pakekapy baley tun eleg tu ni pebendisyon nan APU DIOS? Hedin wada, man anemut tep entanniy mettey di gubat, ey hin-appil law mengippebendisyon ni baley tun APU DIOS.

⁶ Kaw wadan hi-gayu nantanem ni grapes ey eleg tu ni bugbugen lameh tu? Hedin wada, man anemut tep entanniy mettey di gubat, ey hin-appil ni tuu an mengngan ni lameh ni intanem tu.

⁷ Kaw wadan hi-gayu neilaw simbal tu? Hedin wada, anemut et mengahwa, tep entanniy mettey di gubat et hin-appil law ni laki hu mengi-ahwan biin ahwaen tu.”

⁸ E-duman ida daman opisyal et kanday “Kaw wadan hi-gayu kaumtakut ni an mekiggubbat? Hedin wada, man i-imman hu um-anemut, tep entanniy me-tanan ida edum tun takut tu, et meendi tuled da.”

⁹ Hedin negibbuh ni immehel ida aap-apu idan sindalu ey tudduen dadda mengipappangnguluddan sindalu.

¹⁰ Ey hedin yu gubbaten hu hakey ni bebley, ey idwasi yu ni hu bimmebley ni wayah dan mansukkuh.

¹¹ Hedin ibbeghul da eheb da et mansukkuh ida, mahapul ni mambalin idan himbut yu, et pangngunggunnu yuddan endi tangdan da.

¹² Nem hedin eleg ida mansukkuh, man gubat yudda.

¹³ Ey hedin i-abulut APU DIOS e Dios yun hehgepen yu etan bebley, ey patey yun emin lalakkidman.

¹⁴ Yadda bibi-i, yadda u-ungnga, yadda animal ey emin hu hipan wada etan di bebley ey dammutun ellan yu et ienamut yu. Dammutu pay ni ussalen yun emin hu hipan inla yuddad buhul yu, tep indawat APU DIOS e Dios yudda humman ni hi-gayu.

¹⁵ Hanniman ipahding yuddan ebuh ni bebley ni neidawwi, nem entan tu ipahding huyyad bebley ni neihnup di nambebleyan yu.

¹⁶ Nem hedin yaddad bebley ni iddawat APU

Dios e Dios yun hi-gayun pambebleyan yu, ey mahapul ni petteyen yuddan emin hu wadadman ni mategu.

¹⁷ Mahapul ni petteyen yuddan emin Hittite, ya Amorite, ya Kanaanite, ya Perissite, ya Hibite et yadda Jebusite tep humman intugun APU DIOS e Dios yun pehding yu.

¹⁸ Mukun kan Apu Dios ey petteyen yuddan emin ey ma-lat endi an mengituttuddun daka pehding ni mandeyyaw idan dios dan kinapyan tuun kamengippebungnet nan APU DIOS e Dios yu, tep humman umhulun ni panliwwatan yun hi-gatu.

¹⁹ Hedin gubbaten yu hakey ni bebley ey mebabbayyag hu penggepan yu, entan tu bahbah ida keyew. Tep kaw humman idan keyew hu buhul yu, beken tep mahapul yu lameh da.

²⁰ Yadda etan keyew ni eleg mekkan lameh da, ey lelngehen yu et usalen yun menggep etan ni bebley.

21

Ya pengippahdingan ni elaw ni panlinnih gapuh ni netey e pintey ni eleg meamtan pimmatey

¹ Nungay wada nehamak ni annel ni pintey dan tuud bebley ni iddawat APU DIOS e Dios yu, ey eleg yu amta hedin hipa nematey.

² Hedin wada hanniman ey mahapul ni angangen idan aap-apu niya huwet yu hu kehehhunpunan ni bebley etan di nehamak ni annel ni netey.

³ Et yadda aap-apudman ni bebley hu umalan pakeetteng tun bakan eleg tu patnaan ni mangngunnu winu man-elladu.

⁴ Et ilaw da etan di nebel-ah ni nedeklan ni wada kulukul et hehpungen da buklew tudman.

⁵ Mahapul ni umlaw ida damadman hu padin helag Levi, tep hi-gada pinilin APU DIOS e Dios yun mansilbin hi-gatu, mambendisyon di ngadan tu, mengippennuh ni panhahallaan ni tutu-u niya menghel hedin lebbeng tun mekastigu hakey ni tuu winu eleg.

⁶ Yadda aap-apud bebley ni kehehhennupan di neteyyan etan ni tuu, ey ullahan da ngamay dad ta-pew nunman ni bakan nahpung buklew tu,

⁷ et kanday “Beken ni hi-gami nematey eyan tuu, ey eleg mi ang-angen hu neipahding.

⁸ APU DIOS, pesinsahim hu liwat idan tutu-um ni helag Israel ni inhewang mu. Entan tudda pabehulin neteyyan eyan tuum ni endi bahul tu.” Hanneya ippahding da ma-lat eleg ida mabehulan ni neteyyan etan ni tuu.

⁹ Hedin u-unnuden yudda huyyan intugun ku, ey pehding yudda hu pinhed APU DIOS, ey me-kal hu bahul ni nepateyan nunman ni tuud bebley yu.

Ya meu-unnud ni pengiahwaan ni balud ni bii

¹⁰ Hedin impengapput dakeyun APU DIOS e Dios yud gubat et wadadda inla yun balud,

¹¹ ey entanni ey wada inang-ang yuddan balud ni kat-agun biin pinhed yun ahwaen,

¹² ey dammutun ewwiten yu humman ni biid baley yu, nem mahapul ni mukmukan tu ulu tu, e-kalen tu kuku tu,

¹³ niya hullulan tu balwasi tu. Manha-ad humman ni biid baley yu, et ilmetan tudda a-ammed tun hambulan et han law dammutun ahwaen yu.

¹⁴ Hedin neil-uh ni inahwa yu ey entanniy eleg yu mewan law pinhed humman ni bii, ey dammutun ibbukyat yun liblih e beken yu law ni himbut. Ey gapu tep pinilit yun in-ulig, ey eleg law mabalin ni henin himbut hu pehding yun hi-gatu, ey eleg mabalin ni yu iggatang.

Ya kelebengan ni penguluwan ni laki

¹⁵ Hedin dewwa ahwan hakey ni laki ey pinpinhed tu etan hakey ni ahwa tu ey nan-ungngadda huyyan dewwan biin laki, nem ya pengulwan ni u-ungngatun laki ey ya etan eleg tu pinpinhed hu nengiungnga,

¹⁶ ey hedin gennedwaen tudda pebeltan tud-dan u-ungnga tu, ey eleg mabalin ni tu iddawat hu e-etteng ni pebeltan tu etan di lakin u-ungnga tu etan di biin pinpinhed tu.

¹⁷ Mahapul ni iddawat tu etan e-etteng ni pebeltan tu etan ni pengulwan ni lakin u-ungnga tu, tep hi-gatu kei-ang-angan ni kelakkin ametu, ey hi-gatu lebbeng tun mengellan kabeltanan pengulwan ni laki, anin ni u-ungnga tud eleg tu pinpinhed ni ahwa tu.

¹⁸ Hedin wada u-ungngan manghay e eleg mengu-unnud nan ametu winu hi inetu anin ni tuggutuggunen da,

¹⁹ ey mahapul ni illaw di ametun inetu humman ni u-ungnga dad aap-apu etan di kapan-huwesidman ni bebley.

²⁰ Et ehelen da e kanday “Huyyan u-ungnga mi ey manghay e eleg mengu-unnud. Mahiga ey ebuh mengngan niya mambutteng ni tuka pehpehding.”

²¹ Et emin hu lalakkidman ni bebley ey tengbaen da humman ni tuu et matey. Hanniman ipahding yu et endi an meikamkamdug ni hi-gayun lawah tuka pehpehding. Et hedin dedngelen ni emin ni helag Israel ey umtakut ida et eleg da ipahding hu henin nunman.

Yadda etan edum ni tugun

²² Hedin wada nambahul ey lebbeng tun mettey tep ya kastigu tu ey katey.

²³ Hedin meitta-yun di keyew, mahapul ni ekalen yud neita-yunan tun nunman ni aggew et yu ikulung, et eleg mewa-waan diman tep iddutan Apu Dios etan bebley. Huyya pahding yu ma-lat eleg mahibit hu bebley ni iddawat APU DIOS e Dios yun hi-gayun beltanen yu.

22

¹ Hedin wada ang-angen yun bimmukyats ni baka winu kalneroh ni edum yun helag Israel ey entan tu kehinkullapi, aleyu et ilaw yu etan di kan animal.

² Hedin neidawwi kambagi winu hedin eleg yu amta kan kukwah, ey ienamut yu et iiket yu et hedin um-ali etan kambagi et tu hemmaken, ey han yu indawat ni hi-gatu.

³ Hanniman mewan pehding yu hedin kantu et kebayyu, balwasi winu kumpulmih ni sinelak ni dinagsi yu. Entan tu kahintammai et kanyuy eleg yu ang-angen.

⁴ Hedin netu-li baka winu kebayyun dinagsi yud dalan ey entan tu kehin-ang-aang-angid pangil e heni eleg yu ang-angen. Baddangi yu kumaddan hu dinagsi yu, et behwaten yu animal tu.

⁵ Hedin ya bii man eleg mabalin ni tu ibbalwasi balwasin laki, hanniman dama laki e eleg mabalin ni tu ibbalwasi balwasin bii. Hi APU DIOS e Dios yu ey eleg tu pinhed hu tuun mengipahding ni henin nunya.

⁶ Hedin wada hina-kupan yun buyan sisit di keyew winu yad puyek ey wada etan inan sisit ni kamanekkeb winu na-pah itlug tu, ey eleg mabalin ni mu ellan etan inan sisit.

⁷ Dammutun ellan yudda impah tu, nem entan tu peki-la inetu. Hedin hanniman pehding yu ey umyaggud hu biyag yu niya andukkey pambiyagan yu.

⁸ Hedin mewan mengapya kayun baley ey mahapul ni ha-adi yun padpad hu nanlinikweh ni atep yun nedeklan. Hanniman pahding yu ma-lat endi meaksidenteh ni me-gah et matey et eleg mabehulan hu pamilyah yu.

⁹ Eleg mabalin ni yu ikkamdug hu edum ni kameitnem di intanem yun grapes. Tep hedin hanniman pehding yu, man eleg mabalin ni yu ellan hu lameh ni grapes anin niya lameh etan ni ingkamdug yun intanem yu.

¹⁰ Entan mewan tu pan-unnud hu bulug ni baka niya kebayyun man-elladu.

¹¹ Entan tu ibalwasi hu balwasin nekapyad dutdut ni kalneroh niya luput ni neikahhakey ni neabel.

¹² Ha-adi yun beluybuy ni meitta-yun etan di epat ni dugun luput yun yuka iwwangal di annel yu.

¹³ Hedin inahwan hakey ni laki hu hakey ni bii, nem entanni ey nantuttuyyun negibbuhan ni nengiuligan tun hi-gatu et eleg tu law pinhed,

¹⁴ et mengapkapyan pebehul tu etan ni biin beken ni makulug e kantuy “Yan nengahwaak ni hi-gatu ey neamtaak e wada nemangulun nengiulig ni hi-gatun edum ni laki.”

¹⁵ Ey mahapul ni um-ipeang-ang ida hu ammed ni biin kakulugan tun endi nemangulun nengiulig etan ni bii. Peang-ang daddan aapudman ni bebley.

¹⁶ E-helen etan ni aman bii e kantun hi-gaday “In-abulut ku eya u-unggak ni biin ahwaen eyan laki, nem yan nunya ey heni buhul tu tuka pehdng ni hi-gatu.

¹⁷ Anggeba-ing hu tuka pebehul ni hi-gatu, e kantuy yan nengiahwaan tun hi-gatu ey neamtaan tu e in-ulig ni edum ni laki. Nem adyah kakulugan tun endi edum ni laki nengiulig eyan u-unggak.” Ey peang-ang tuddan huwet etan luput,

¹⁸ ma-lat kastiguen da etan laki.

¹⁹ Multaen dan hanggatut ni palatah ni silber gapuh ni nengipebahulan tun ahwa tun beken ni makulug. Humman ni multa tu ey meidwat etan

ni aman bii. Hedin ya etan bii ey mannenneng ni ahwa etan ni laki, tep eleg mabalin ni tu hiyanen.

²⁰ Nem hedin makulug etan impabehul ni laki ey endi pengi-ang-angan e eleg iulig ni edum ni laki etan bii,

²¹ ey mahapul ni illaw da etan biid hinanggan habyen ametu, et tengbaen idan lalakkidman ni bebley et matey. Anggeba-ing humman ni bahul ni tu impahding di Israel, e an nekiulig di lakin kaweda tud baley ametu. Eleg mabalin huyyan lawah ni meippahding di Israel.”

²² Kan mewan Moses ey “Hedin i-ulig ni hakey ni tuu hu ahwan edum ey meippepettey ida humman ni dewwan nan-ulig, et meendi hu henin nunman ni lawah ni hi-gayu.

²³ Hedin dinammun hakey ni laki hu biin pinudungan ni edum ni laki et iulig tu,

²⁴ ey meillaw idad a-allaw ni bebley et metengbadda et matey ida. Ma-nu kedit mahapul ni meippepettey etan bii, ey tep gullat et simmekuk et wada nemaddang ni hi-gatu. Hedin ya etan lakin nengiulig ni hi-gatu ey mahapul ni meippepettey, tep in-ulig tu hu nepudungan ni bii. Ipahding yu huyya et meendi hu hanniman ni lawah ni hi-gayu.

²⁵ Nem hedin kantu et dinammun etan ni laki hu biin nepudungan di endi tu-utu-u et piliten tun iulig, ey ebuh etan lakin mettey.

²⁶ Eleg mekastigu etan biin katey tep eleg mambahul. Humman ni bii ey mei-ingnegh etan di tuun neala et pateyen da anin ni endi bahul tu.

²⁷ Ey gapu tep pinilit etan ni lakin in-ulig etan biid endi tuu, ey nanna-ud ni simmekuk etan bii, nem endi nengihwang ni hi-gatu.

²⁸ Hedin neha-kupan hu lakin pinilit tun in-ulig hu biin eleg meitga,

²⁹ mahapul ni mambeyyad ni neliman palatah etan ni aman bii. Ey mahapul ni i-ahwa tu humman ni bii, tep nambahul ni hi-gatu ey eleg mabalin ni hi-yanen tu.

³⁰ Eleg mabalin ni an i-ulig ni laki hu ahwan ametu, tep et-eteng ni bahul tun ametu humman.”

23

Ya tugun meipanggep ni pandeyyaw Apu Dios

¹ Ya hakey ni lakin negapun winu neputul singgedan tu, ey eleg mabalin ni meki-emmung ni hi-gayun mandeyyaw nan APU DIOS.

² Yadda inla-la-gah, anin idan u-ungnga da ingganah di meikkewwalun inap-apu da, ey eleg ida mabalin ni meki-emmung ni hi-gayun mandeyyaw nan APU DIOS.

³ Yadda iAmmon winu iMoab, anin idan u-ungnga da ingganah di meikkewwalun inap-apu da, ey eleg ida mabalin ni meki-emmung ni hi-gayun mandeyyaw nan APU DIOS,

⁴ Tep eleg dakeyu anhan idwatan ni kennen niya danum eman ni kayu kamengellin nalpuan yud Egypt. Nem sinangdanan da anhan law hi Balaam e u-unggan Beor e iPethor di Aram Naharaim, et idutan dakeyu.

⁵ Nem ay eleg denglen APU DIOS e Dios yu hu imbagan Balaam. Impambalin anhan law APU

DIOS e Dios yun bendisyon humman ni idut, tep et-eteng hu neminshed tun hi-gayu.

⁶ Entan pakidagdagyum idan iAmmon ey iMoab ni nunyan ketaggu yu anin ni hipa meipahding.

⁷ Nem hedin yadda iEdom ey entan tudda anggebe-hel tep agi yudda, anin idan iEgypt tep nebayag kayun nekibebley ni hi-gada.

⁸ Dammutun meki-emmung idan hi-gayu hu helag dan mandeyyaw nan APU DIOS meippalpu inap-apu da.

⁹ Hedin kayu mekiggubbat, ang-ang yu et eleg kayu meihnup idad kameibbilang ni beken ni malinih.

¹⁰ Hedin nambalin ni beken ni malinih hu hakey ni laki tep wada neukat di annel tun hileng ni neugipan tu, ey mahapul ni hi-yanen tu nangkampuan dan han-aggew.

¹¹ Hedin kamangkelinnug aggew, man-e-meh et han umenamut di kampun kelinnugan ni aggew.

¹² Malkai yud a-allaw ni kampu yu hu pangkahhilyatan yu.

¹³ Et mahapul ni emin kayu ey wada ittabin yun pala tep hedin kayu mante-i, ey umku-kukayud puyek et hedin negibbuh, man sina-bunan yu.

¹⁴ Hanneya ipahding yu tep mahapul ni malinih hu pangkampuan yu, tep wadadman hi APU DIOS e Dios yun mengeddug niya memaddang ni hi-gayu, et apputen yu buhul yu. Ey mahapul ni endi tu ang-angen diman ni hipan anggeba-ing tep entanniy iwwalleng dakeyu.

15 Hedin wada himbut ni imbesikan tu kan himbut ni hi-gatu et maihikug ni hi-gayu, entan tu papilit ni pambanggad.

16 Abulut yun mekibbebley ni hi-gayu etan di bebley ni pinili tun pambebleyan niya entan tu lehani.

17 Endin hi-gayun helag Israel hu mambalin ni tu pebeyyad annel tud tempol idan beken ni makulug ni dios.

18 Entan mewan tu iappit di baley APU DIOS e Dios yu hu hipan sinangdan idan daka pebeyyad annel da, tep anggebe-hel ni peteg idan APU DIOS e Dios yu.

19 Entan tu peporsentoh hu pebenneh yun pihhuh winu kumpulmih ni kapebenneh ni kameporsentohi di edum yun helag Israel.

20 Nem dammutun peporsentoh yu pebenneh yuddan tutu-un nalpud edum ni bebley. Nem entan nisi tu singil ida edum yun helag Israel ni porsentoh, et bendisyonan APU DIOS e Dios yu emin hu pehding yud pambebleyan yu.

21 Hedin wada insapatah yun APU DIOS e Dios yu, ey mahapul ni eleg yu ippangil. Mahapul ni ippahding yu tep humman hu kan APU DIOS e Dios yu, et manliwat kayu hedin eleg yu pehding.

22 Beken ni liwat hu eleg mansapatah nan APU DIOS,

23 nem hedin inggeb-at yun mansapatah ey mahapul ni ippahding yu.

24 Hedin limmaw kayud leguntan dinagsi yu, dammutun kennen yu hu pigan pinhed yun grapes ni intanem tu ingganah mehingla kayu, nem eleg mabalin ni kayu umihhambag.

²⁵ Hedin mewan limmaw kayud payew ni dinagsi yu ey dammutun umpa-sing kayun kus-simen, nem eleg mabalin ni geppasen yu hu intanem tu.

24

Ya meippanggep ni pengahwaan

¹ Hedin nengahwa hakey ni laki, nem entanniy na-kal hu impeminhed tun ahwa tu tep wada neamtaan tun anggeba-ing ni elaw etan ni biin eleg tu pinhed, ey itudek tud papil hu meippanggep ni panhi-yanan da et idwat tu humman ni papil etan ni bii et han tu pa-hep di baley tu.

² Hedin immehep etan bii et nambintan,

³ ey entanni mewan et hi-yanen etan ni meikkadwan ahwa tu winu netey,

⁴ ey eleg law mabalin ni an bangngaden etan ni nemangulun ahwa tu, tep kameibbillang law ni beken ni malinih humman ni bii. Eleg pinhed APU DIOS hu henin nunman. Humman hu, angang yu et eleg yu ipahding hu henin nunman ni panliwwatan yun APU DIOS e Dios yu etan di bebley ni idawat tun pambebleyan yu.

⁵ Ya pakelahin tun laki ey eleg mabalin ni an mansindalu winu an meidwatan ni ngunun gubilnun hantoon. Diman et eleg meidawwid baley da et peamleng tu ahwa tu.

⁶ Hedin wada impautang yun hakey ni tuu, man entan tu ala hu gillingngan tun pengitngedan yun inutang tu, tep humman tuka us-salan mandaddan ni kennen tu et tumegu.

⁷ Ya etan tuun tuka ibbebsik edum tun helag Israel et mambalin ni himbut tu winu ihhehbut tun edum ni tuu, ey mahapul ni meippepettey et meendi hu henin nunman ni lawah ni hi-gayu.

⁸ Helipat-i yun emin ida degeh ni belat ni nelakah ni mei-tan, ey peka-u-unnud yu ittugun idan padin helag Levi meippanggep idan nunya, tep intugun kun hi-gadadda huyya.

⁹ Nemnem yu eman la impahding APU DIOS e Dios tayun nunman nan Miriam ni tayu kapengelliin nalpuan tayud Egypt.

¹⁰ Hedin mewan wada impautang yun dinagsi yu, entan an hegep di baley dan mengellan iddawat tun pengitngedan yun inutang tu.

¹¹ Panha-ad kayud dallin et hegeden yu etan tuun impautangan yun mengi-ukkat ni iddawat tun hi-gayun pengitngedan yun utang tu.

¹²⁻¹³ Hedin newetwet ni peteg hu dinagsi yu, et ebuh hu edah ni balwasi tun iddawat tun pengitngedan yun impautang yun hi-gatu, ey aleyu etan balwasi tu, nem hedin nelinug hu aggew, man ibangngad mu, et wada ibbalwasi tun meuggip ma-lat bendisyonan dakeyun hi-gayu. Humman ni pehding yu ey ibbilang APU DIOS e Dios yun kayyaggud.

¹⁴ Entan tu talam hu nakawwetwet ni kamekitekteklan nekibebley ni hi-gayu winu edum yun helag Israel.

¹⁵ Idwat yu sinekla dan hambatanganan tep hedin hi-gada man newetwet ida, et humman na-mu daka iddidinel ni i-aledan mahapul da. Tep hedin eleg yu pehding huyya, entanni ey

mampehemmehemmek dan APU DIOS et gapun nunya ey manliwwat kayu.

¹⁶ Hedin ya a-ammed man beken ni lebbeng tun ida mekastigun mettey gapuh ni bahul ni u-ungnga da. Hanniman ida mewan u-ungnga e beken ni lebbeng tun hi-gada mekastigun mettey gapuh ni bahul ni a-ammed da. Ya etan nambahul hu lebbeng tun meippepettey.

¹⁷ Mahapul ni meidwat hu kelebengan idan nekibebley ni hi-gayu anin idan nepu-hig. Ey entan tu ala hu balwasin nebalu gapuh ni utang tu.

¹⁸ Entan tu liwwan e neihbut kayun nunman di Egypt et ihwang dakeyun APU DIOS e Dios tayu. Et humman hu, nakka ittugun e hanneya ipahding yu.

¹⁹ Hedin kayu kaman-ennid payew yu ey wada linabhan yun eleg yu anien, entan kaibangngad et yu peka-anien. Diman et wada ellan idan nekibebley ni hi-gayu, yadda nepu-hig et yadda nebalu, ma-lat bendisyonan dakeyun APU DIOS e Dios yud emin ni yuka pehding.

²⁰ Hedin puggahen yu lameh ni intanem yun olibah, entan tu penidwan eggilahlen et eleg yu paka-al-en lameh tu. Diman edum et wada ellan idan tutu-un nekibebley ni hi-gayu, yadda nepu-hig et yadda nebalu.

²¹ Hanniman mewan pehding yun pemugbugan yun intanem yun grapes di legunta yu e entan tu peka-agilah et wada ellan idan nekibebley ni hi-gayu, yadda nepu-hig et yadda nebalu.

²² Nemnem yu e nanhelheltap kayun nunman eman ni neihbutan yud Egypt. Humman hu,

nakkaittugun ni hi-gayu e pehding yudda huyya.

25

¹ Hedin wada dewwan tuun wada nanhallaan dan illaw dad korteh et ya huwet hu menghel hedin neiptek hu hakey ey neihalla hakey.

² Hedin ya kastigu etan ni nambahul ey mahapul ni meheplat, ey panlukbub etan ni huwet et peheplat tud hinangga tu meipuun di nambahulan tu hedin piga bilang ni heplat hu mahapul.

³ Nem eleg mabalin ni nehuluk ni na-pat ni heplat, tep hedin nehuluk ni na-pat hu peneplatan dan hi-gatu ey mebe-ingan numangngu.

⁴ Ya hakey mewan ni tugun ey entan tu ika-leg pengngannan ni newang hedin kaman-illik.

⁵ Hedin wadadda han-aaggin lakin kamanhad di hakey ni baley, ey netey etan nengahwa, nem endi u-ungnga da, ey bintanen etan ni agi tu etan nebalun ahwan etan ni netey, ma-lat beken ni ya edum ni tuu pambintanan tu.

⁶ Ya etan memenggulun lakin u-ungna da ey meibbillang ni u-unggan etan ni netey ni agi tu, et eleg meliwwan hu ngadan tud Israel.

⁷ Nem hedin eleg pinhed etan ni meihhayed ni agin etan ni netey ni ahwaen etan nebalun bii, mahapul ni umlaw humman ni biid kahhegpidman ni bebley et kantudda etan ni kamengipappanggulun bebley ey "Eleg pinhed etan ni agin netey ni ahwak ni pannenneng hu ngadan agi tu, tep eleg tuwak pinhed ni ahwaen."

⁸ Peeyyag law idan kamengipappangngulun bebley etan laki et hummangen da et hedin eleg tu tu-wangu pinhed ni ahwaen etan bii,

⁹ ey umlaw humman ni biid kad-an nunman ni laki et ekalen tu patut tu, ey linupdaan tu angah nunman ni lakid hinggaddan kamengipappangngulu et kantuy “Hanneya kameippahding di lakin eleg tu pinhed ni mannenneng hu ngadan ni agi tu.”

¹⁰ Mandingngel ali law di Israel e huyyan familyah etan kandan ‘familyah ni na-kal hu patut tu.’

¹¹ Hedin kamambekkal hu dewwan lakin helag Israel, ey limmaw hu ahwan hakey et tu baddangan ahwa tu et kaweten tu hu singngedan etan ni kapekibbekkal ni ahwa tu,

¹² ey entan tu hemek humman ni bii, et humman hu putul yu ngamay tu.

¹³ Hedin mangkilloh kayu ey mahapul ni ya ustuh ni killohan usal yu

¹⁴ niya usal yu ustuh ni lekud.

¹⁵ Em, ya ustuh ni killohhan et ya ustuh ni lekud hu usal yu et mabeyag pambebleyan yud bebley ni iddawat APU DIOS e Dios yun hi-gayu,

¹⁶ tep eleg pinhed APU DIOS e Dios yudda hu beken ni limpiyuh daka pehding.

¹⁷ Entan tu liwwan hu impahding idan iAmalek ni hi-gatsu eman ni tayu kapengelliin nalpuan tayud Egypt,

¹⁸ e eleg ida tumekut nan APU DIOS et gubaten daitsu eman ni itsu kaumhihiga tep neka-atu itsu, et pampatyen dadda edum tayun nanggillig.

¹⁹ Et hedin meihammad kayulli law ni mambebley idad indawat APU DIOS e Dios yun pambebleyan yu, ey mahapul ni bahbahren yudda humman ni iAmalek, et meendidda eyad ta-pew ni puyek et meliwwan ida. Entan tu liwwan huyyan ittugun kun hi-gayu.

26

Ya meipanggep idan meidwat ni nemangulun lameh ni intanem niya meikkepulun limmu

¹ Hedin umdateng kayud etan di bebley ni iddawat APU DIOS e Dios tayun pambebleyan yu et mambebley kayu law diman,

² appil kayuddan memengngulun ennien yun lameh idan ittanem yu. Iha-ad yud basket et ilaw yud pillien APU DIOS e Dios yun pandeyyawan yun hi-gatu.

³ Elaw kayu etan di padin kamansilbin nunman ni tsimpuh, et kan yun hi-gatuy “Huyyan in-alik ni nak iddawat hu keang-angan tun ebbuluten ku e in-ali da-ak APU DIOS e Dios tayu eyad bebley ni inhel tun nunman ni iddawat tudda lan aammed tayu.”

⁴ Ellan etan ni padi humman ni basket et tu iha-ad di hinanggan altar APU DIOS e Dios tayu.

⁵ Ey kanyud hinanggan APU DIOS e Dios yuy “Ya eman ammed mi e hi Jacob e Aramean e endi neduttuk ni bebley tu, ey an nambebley di Egypt ni nunman la. Hahhakkey idan nunman ni linawwan dadman, nem entanniy dimmakkel idan peteg di Egypt ey nambalin ni et-eteng ni kabaelan da.

⁶ Ey hi-gamin helag da ey nambalin kamin himbut idan iEgypt et panhelheltap dakemi,

⁷ et mampehemmehemmek kamin APU DIOS e Dios ida lan aammed mi, ey dingngel tu dasal mi. Inang-ang tu ligat mi, yadda nekalligat ni ngunu mi et ya daka pampehelheltap ni hi-gami.

⁸ Entanni ey impangulu dakemin APU DIOS et hi-yanen mi Egypt e impeang-ang tu kamengip-petngan kabaelan tu. Ya anggetakkut ni tuka pehding et yadda miracle tu.

⁹ In-ali dakemin hi-gatud eyad indawat tun pambebleyan min dakel ni peteg gatas niya danum ni putsukan.

¹⁰ Et yan nunya e APU DIOS, ey in-alian dakan iddawat min nemangulun lameh ni intanem mid puyek ni indawat mun hi-gami.”

Iha-ad yu humman ni basket di hinanggan APU DIOS e Dios yu, ey nandayaw kayun hi-gatu.

¹¹ Hedin negibbuh, nanhahamul kayu ey nan-an-anla kayu gapuh ni et-eteng ni bendisyon APU DIOS e Dios yun hi-gayu, et yadda pamilya yu. Ayagi yudda helag Levi et yadda tutu-un nekibebley ni hi-gayu, et makian-anladdan hi-gayu.

¹² Hedin nelabah tellun toon, amung yu hu meikkeppulun emin ni lameh ni intanem yu et idwat yuddan helag Levi, yadda nekibebley ni hi-gayu, yadda nepu-hig et yadda nebalu et wada kanen dat eleg ida maupa,

¹³ Ey kanyun APU DIOS e Dios yuy “Inlak di baley midda neappil ni neieng-eng ni iddawat kuddan helag Levi, yadda nekibebley yadda

nepu-hig ey yadda nebalu, tep inu-unnud kudda intugun mun pehding ku e endi nak liniwwan.

¹⁴ Ey eggak kuman idan nunman ni tsimpuh ni nakka umlelemyung, ey eggak kakkappaen idan tsimpuh ni nakka meibbillang ni beken ni malinih, ey eggak i-appit idad netey. Inu-unnud daka e APU DIOS e Dios ku et ipahding kun emin hu intugun mun pehding ku.

¹⁵ Uhdungi dakemid kayyaggud ni kad-an mud kabunyan, et bendisyonan dakemin tutu-um e helag Israel, ey bendisyonim eya bebley min indawat mu meippuun di insapatah muddan aammed min nunman e iddawat mun hi-gada eya bebley ni dakel ni peteg gatas niya danum ni putsukan.”

¹⁶ Yan nunya ey immandal APU DIOS e Dios yun u-unnuden yun emin hu Tugun tu. Ey mahapul ni ihhammad yun mengu-unnud ni hi-gatu.

¹⁷ Hinammad yun nunyan aggew ni inhel e hi APU DIOS hu Dios yu, ey u-unnuden yu emin hu Tugun tu niya ippahding yu e-helen tun pehding yu.

¹⁸ Ey yan nunya ey hinammad daman APU DIOS ni inhel, e tuu dakeyun hi-gatu e kamei-ellig ni nebalol ni tenged tu, tep humman dedan la insapatah tu ey inhel tu e mahapul ni u-unnuden yun emin hu Tugun tu.

¹⁹ Hedin u-unnuden yu nisin emin hu Tugun tu, ey pambalinen tun et-eteng ni kabaelan yu nem yadda edum ni bebley eyad puyek. Et gapuh ni nunman ey meiddeyyaw kayu niya mandingngel kayu. Ey mannenneng ni hi-gayu hu pinilin APU DIOS e Dios yun tutu-u tu

meippuun di inhel tu dedan lan nunman.

27

Ya meipanggep ni pan-appitan etan di Duntug ni Ebal

¹ Hi Moses et yadda aap-apu ey kan dad-dan edum dan helag Israel ey “Mahapul ni u-unnuden yun emin ida intugun min hi-gayun nunya.

² Hedin man-agwat kayullid Wangwang e Jordan et umlaw kayud bebley ni iddawat APU DIOS e Dios yun hi-gayu, ey iha-ad yulli etta-teng ni batu ey pakpakan yun plaster.

³ Itudek yun emin ida Tugun ku et yadda intuttudduk. Humman pahding yu hedin man-agwat kayud Jordan, et lumaw kayud bebley ni iddawat APU DIOS e Dios yun hi-gayu e dakel ni peteg gatas niya danum ni putsukan, tep humman dedan la insapatah APU DIOS e Dios idan aammed yun hi-gayu.

⁴ Ippidwak ni e-helen e yallin pan-agwatan yu etan di Wangwang e Jordan, ey iha-ad kayul-liddan batud Duntug ni Ebal et pakpakan yun plaster.

⁵⁻⁶ Kapya kayun altar APU DIOS e Dios yu e usal yu hu eleg mapehek ni batu, et pan-appitan yu. Yadman pangiappisi yun kagihheban kamei-appit nan APU DIOS e Dios yu.

⁷ Ey i-appit yudman hu kamei-appit ni pekid-dagyuman ey hinemul yudman etan in-appit yu, et man-an-anla kayud hinanggan APU DIOS e Dios yu.

8 Itudek yuddan emin hu Tugun etan idad inha-ad yun batun nepakpakan ni plaster.”

9 Immehel mewan hi Moses et yadda padin helag Lebay idan helag Israel ey kantuy “Hi-gayun edum min helag Israel, eneeneng kayu ey pandengel kayu! Yan nunya ey nambalin kayun tutu-un APU DIOS e Dios yu.

10 Et humman hu, mahapul ni u-unnuden yudda tugun niyadda intuttuddun APU DIOS e Dios yun inhel kun hi-gayun nunya.”

11 Kan Moses mewan idan tutu-uy:

12 “Hedin man-agwat kayud Wangwang e Jordan, man mahapul ni um-ehneng ida helag Simeon, helag Lebay, helag Judah, helag Issakar, helag Joseph et ya helag Benjamin di Duntug e Gerisim et ehelen da bendisyon dan hi-gayudman.

13 Ey um-ehneng ida damadda helag Reuben, helag Gad, helag Asher, helag Sebulun, helag Dan et ya helag Naptali di duntug e Ebal et ehelen da idut da.

14 Hedin negibbuh ey intekuk idan helag Lebay e kanday:

15 ‘Meiddutan etan tuun mampaot winu mengapyan dios et ililliggud tun daydayawen. Hi APU DIOS ey anggebe-hel tun peteg ida dios ni kinapyan tuu.’

Hummangen idan emin ni tuu e kanday ‘Amen.’ ”

16 “Meiddutan etan tuun tuka pihhulad ametun inetu.”

Hummangen idan tuun kanday “Amen.”

17 “Meiddutan etan tuun medeldel ni puyek ni dinagsi tu e tuka i-e-tan kegad.”

Hummangen idan tuun kanday “Amen.”

18 “Meiddutan etan tuun tuka ippangulu nekulap ni tuud beken ni neiptek ni dalan.”

Hummangen idan tutu-un kanday “Amen.”

19 “Meiddutan etan tuun beken ni limpiyuh tuka pehding idan nekibebley, yadda nepu-hig et yadda nebalu.”

Hummangen idan tutu-un kanday “Amen.”

20 “Meiddutan etan lakin tuka i-ulig ahwan ametu, tep lawah humman ni impahding tun ametu.”

Hummangen idan tutu-un kanday “Amen.”

21 “Meiddutan etan tuun tuka i-ulig animal.”

Hummangen idan tutu-un kanday “Amen.”

22 “Meiddutan etan lakin tuka i-ulig hu agi tun biin anin ni u-ungngan ametud hin-appil ni bii winu u-ungngan inetud hin-appil ni laki.”

Hummangen idan tutu-un kanday “Amen.”

23 “Meiddutan etan lakin tuka i-ulig biin nen-gapun hi-gatu.”

Hummangen idan tutu-un kanday “Amen.”

24 “Meiddutan etan tuun illigud tun memettey ni edum tun tuu.”

Hummangen idan tutu-un kanday “Amen.”

25 “Meiddutan etan tuun kapebeyyad et patyen tu tuun endi bahul tu.”

Hummangen idan tutu-un kanday “Amen.”

26 “Meiddutan etan tuun eleg tu abuluten ida huyyan tugun tep eleg tu u-unnuda.”

Hummangen idan tutu-un kanday “Amen.”

28

Mebendisyonan ida kamengu-unnud nan Apu Dios

¹ Hedin peka-u-unnuden yu hi APU DIOS e Dios yu et ippahding yuddan emin hu intugun kun hi-gayun nunya, ey peideyyaw dakeyun APU DIOS e Dios yud emin ni tuu eyad puyek.

² Ey um-alin emin ida huyyan bendisyon ni hi-gayu hedin u-unnuden yu hi APU DIOS e Dios yu.

³ Mebendisyonan kayuddad pambebleyan yu.

⁴ Mebendisyonan kayun dakel ni u-ungnga, dakel ni ennien yu, niya dakel ni animal yu.

⁵ Mebendisyonan ida intanem yun lameh tu ma-lat mepennupennu basket yu, ey mehaha-adan ni kenayun ni sinapay ida malukung ni duyu yu.

⁶ Ey mebendisyonan emin ippahding yu anin ni attun bebley lawwan yu niya ennamutan yu.

⁷ Hi APU DIOS hu mengapput idan buhul yu hedin gubbaten dakeyu. Et anin ni hakey dellanen dan um-alin mengubbat ni hi-gayu, ey um-ehyak ida et endi petekkan tu law hu dellanen da.

⁸ Bendisyonan dakeyun APU DIOS et mepepennu aallang yun pagey, ey bendisyonan tun emin hu ippahding yu. Em, bendisyonan dakeyun APU DIOS e Dios yud bebley ni iddawat tun pambebleyan yu.

⁹ Hedin u-unnuden yu tugun APU DIOS e Dios yu, et ippahding yudda pinhed tun pehding yu, ey hi-gayu pillien APU DIOS ni tutu-u tu meippuun di inhel tun nunman.

¹⁰ Et hedin ang-angen ni emin ni tutu-ud kebebbley e hi-gayu pinilin APU DIOS ni tutu-u tu ey umtakut idan hi-gayu.

¹¹ Iddawat APU DIOS ni hi-gayu hu dakel ni kakkayyagud di bebley ni iddawat tun pam-bebleyan yu henin dakel ni u-ungnga, dakel ni animal ey dakel ni lameh ni kameitnem. Humman ni pambebleyan yu hu inhel tuddan aammed yun iddawat tun hi-gayu.

¹² Peellin APU DIOS hu udan di tsimpuh ni pan-heppulan yun melpud nan-amungan tud kabunyan. Ey bendisyonan tun emin hu ingngunu yu, et hi-gayu mampeuttang di dakel ni tutu-ud kebebbley, nem eleg ngu mahapul ni kayu umutang ni hi-gada.

¹³ Pambalin dakeyu mewan nan APU DIOS e Dios yun mengipappanggulun kebebbley, et beken ni hi-gayu mengu-unnud ni hi-gada. Em, hanniman alin kenayun hu meippahding ni hi-gayu hedin peka-u-unnuden yun emin hu tugun APU DIOS ni nakka pan-iddawat ni hi-gayun nunya.

¹⁴ Entan tu iwalleng anin hakey idan tugun ni nakka pan-e-helan hi-gayun nunya, et beken ni ya edum ni dios yu u-unnuden winu day-dayawen.

Meiddutan ida etan eleg mengu-unnud APU DIOS

¹⁵ Nem hedin eleg yu u-unnuda hi APU DIOS e Dios yu, et ngenghayen yudda huyyan nakka pan-ittugun ni hi-gayun nunya, ey meippahding ni hi-gayudda huyyan idut:

¹⁶ Meiddutan kayun emin di pambebleyan yu,
¹⁷ et endi metdaan ni lameh idan kameitnem ni meihha-ad di basket yu, ey endi meihha-ad ni sinapay idad malukung ni duyu yu,

¹⁸ ekket u-ungnga yu, metawwey papayyew yu, ey eleg man-impah animal yu henin baka niya kalneroh.

¹⁹ Meiddutan kayu anin ni attun bebley lawwan yu winu panha-adan yu et endi silbin ingngunu yu.

²⁰ Peellin APU DIOS hu idut ni hi-gayu, et matema kayun pehding yu, ey panhelheltap dakeyud emin idan pehding yu ingganah mekab-bahbah kayu. Mukun meippahding ida huyyan idut ni hi-gayu, ey tep lawah hu yuka pehding ey gapun nengiwallengan yun hi-gatu.

²¹ Ey metu-tu-nud hu degeh ni peelli tun hi-gayu ingganah endi metdaan ni hi-gayud bebley ni iddawat tun pambebleyan yu.

²² Pandedgeh dakeyun APU DIOS idan degeh ni mambabbabbal kayun mettey, ey umlebag niya man-aatung annel yu. Eleg tu peelli udan et mema-ganan hu bebley yu, nem peelli tu maetung ni dibdib et mebahbah hu intanem yu. Um-aliddan emin huyyan ligat ni hi-gayu ingganah meendi kayu.

²³ Endi nisin hekey me-gah ni udan et kumelhi puyek et heni gumek.

²⁴ Kan man anhan et udan hu peellin APU DIOS ey beken, tep palnah niya dep-ul ni melpud kabunyan ingganah mebahbah kayu.

²⁵ Ey peapput dakeyun APU DIOS di buhul yu. Ma-nut iddalan yud hakey ni dalan ni an men-

gubbat ni buhul yu nem gapuh ni takut yu, ey um-ehyak kayu et endi petekkan tu lawwan yu. Ey nemahhig ali takut idan tutu-ud kebebbebley ni penang-angan dan nunman ni meippahding ni hi-gayu.

²⁶ Et hedin mettey kayu, man um-aliddalli sisit niya ma-lem ni animal ni mengngan ni annel yu, nem endi mengebbul ni hi-gada.

²⁷ Peelli pay APU DIOS hu pelhan hi-gayu henin impahding tuddan tutu-ud Egypt, et man-aayuh hu nenad annel yu. Niya nemahhig ali gatel ni annel yu, nem endi agah tu.

²⁸ Niya pan-angngawen dakeyun APU DIOS, kullapen dakeyu ey pambalin dakeyun matekut,

²⁹ ma-lat anin ni kawwalwal ey mandapdapudap kayun heni kayu nekulap. Endi pambalanan ni emin ni ippahding yu, meippeligligat kayun kenayun ey metekketekewan kayu niya endi mengihwang ni hi-gayu.

³⁰ Meitga hu hakey ni lakid bii, nem hin-appil kumedek mengi-ahwan hi-gatu. Ey manut mengapya kayun baley, nem beken kayun manha-ad diman. Mantennem kayun grapes, nem beken kayun mengngan ni lameh tu.

³¹ Ang-ang-angen yu e wa-teken da bakeyu, nem eleg yu tamtami detag tu. Ey guyyuden dalli kebayyu yu, nem eleg da ibbangngad. Meidwat hu kalneroh yun buhul yu, nem endin memaddang ni hi-gayu.

³² Ey mambalin ida u-ungnga yun lalakki niya bibi-in himbut ni tutu-ud edum ni bebley, nem endi kabaelan yun umbaddang ni hi-gada. Et humman hu, kewa-wa-wa ey meaatu mateyun

ebuh ni mengi-aang-ang di dalam, et ilah tu ey ihhawang da, nem endiddan kaum-anemut.

³³ Yalli mengngan ni lameh idan intanem yu, ey yadda tutu-ud edum ni bebley ni eleg yu dingedengelen, et endin hekey hu iddawat dan hi-gayu. Ey pampalpaligat dakeyun ingganah.

³⁴ Et gapuh ni nemahhig ni panhelheltapan yu ey um-angngaw kayu.

³⁵ Peelli mewan APU DIOS hu pelhan emin di annel yu, e meippalpuh heliyu ingganah di uluyu ey eleg man ahan meeggahi.

³⁶ Pellaw dakeyullin APU DIOS di bebley ni eleg yu amta, e mekillaw ni hi-gayu patul yu, et dayawen yudman ida dios ni nekapyad keyew ey batu.

³⁷ Anggebe-hel dakeyuddad bebley ni pengi-wwehhitan APU DIOS ni hi-gayu. Ngi-ngi-ngian dakeyu ey taltalangaan dakeyu.

³⁸ Anin ni dakel iggaud yu et ekkut ennien yu tep kennen ni dudun,

³⁹ ey anin ni paka-ippaptek yudda ittanem yun grapes, ey endi kennen yun lameh da ey endi kapyaeen yun meinum tep kennen ni bigih.

⁴⁰ Ma-nut dakel hu ittanem yun olibah, nem endi kapyaeen yun lana tep medluh lameh da.

⁴¹ Ma-nut wadadda u-ungnga yun lalakki ey bibi-i, nem meendiddan hi-gayu tep ellan ni buhul yudda et mambalin idan balud di edum ni bebley.

⁴² Kennen ni dudun idalli keyew yu et yadda edum ni intanem yu.

⁴³ Yadda tutu-un nekibebley ni hi-gayu ey meetteng ali kabaelan da, nem hedin hi-gayu ey

meendi kabaelan yu.

⁴⁴ Hi-gadalli mampeuttang ni hi-gayu ey endi ngu peuttang yu. Et lektattuy hi-gada pan-ap-apu yu.

⁴⁵ Meippahding idan emin huyyan idut ni hi-gayu ingganah mebahbah kayu hedin eleg yu u-unnuda et ngenghayen yudda tugun APU DIOS e Dios yu.

⁴⁶ Huyyaddan anggetakkut ni idut hu mengipeang-ang niya mengippenemnem ni ingganah ni hi-gayu et yadda helag yun pengastigun Apu Dios.

⁴⁷ Et humman hu, hedin eleg kayu man-an-anlan mandeyyaw nan APU DIOS e Dios yu gapuh ida etan ni dakel ni indawat tun panyaggudan yu,

⁴⁸ ey ingungngunnuan yullidda peellin APU DIOS ni buhul yun mengubbat ni hi-gayu. Meupa kayulli, mee-ewew kayu, endilli balwasi yu ey mekullangan kayuddan mahapul yu. Panligligat dakeyu niya panhelheltapen dakeyu ingganah mebahbah kayu.

⁴⁹ Humman idan peellin APU DIOS ey melpuddad neka-iddawwid gilig ni puyek. Nekekemtang ali ey dimmateng idan henidda tuldu ni immepa. Eleg yulli han-awat ehel idan nunman

⁵⁰ ni anggetakkut ni tutu-u e eleg da lispituha nangkea-amma ey nangkei-inna niya eleg da pay hehmekadda u-ungnga.

⁵¹ Kennen da animal yu niyadda intanem yu. Endi da tetdaan ni pagey yu, ya meinnum, ya lanan olibah, impah ni bakeyu niya kalneroh yu ingganah mettey kayun upa yu et humman

kebahbahan yu.

⁵² Bahbahren da emin hu etta-teng ni bebley yu et mangkatleb ida nangkehammad ni bebley yun yuka pandinnelin keihhikkugan yu, et hegepen dadda humman ni bebley yun iddawat APU DIOS e Dios yun hi-gayu.

⁵³ Ey yan nunman ni pemahbahan ni buhul yun bebley yu, ey eleg kayu pakeisipel ni nemah-hig ni upeyu et gapun nunman ey kennen yu law u-ungnga yun indawat APU DIOS e Dios yun hi-gayu.

⁵⁴ Anin law etan ni kabbabbal ni laki et eleg tu hehmeka agi tu, ya nakappinshed tun ahwa tu et yadda natdaan ni u-ungnga tu.

⁵⁵ Et eleg tudda iddawsin tuka pangkennan u-ungnga tu, tep endi edum ni dammutun kennen ni nunman ni penggepan ni buhul yuddan bebley yu.

⁵⁶ Hanniman mewan hu kabbabbal ni peteg ni biin nekaddillikkaduh e eleg tu patnaan ni inggasin hu puyek ey mambalin ni makuliput nan ahwa tu e nakappinshed tu et yadda u-ungnga tun laki niya bii.

⁵⁷ Ittalu tulli in-ungnga tun gelang anin etan ballayyan tu et ipuhi tun kennen. Meippahding ali huyya tep endin hekey ali kennen nunman ni tsimpuh ni pengippeligligatan ni buhul yun hi-gayud bebley yu.”

⁵⁸ Kan mewan Moses ey “Hedin eleg yu u-unnudan emin ida tugun ni neitudek eyad libluh, ey hedin eleg yu deyyawa hi APU DIOS e Dios yun kamengippetnga tuka pehding.

⁵⁹ Ey peellin APU DIOS ni hi-gayu et yadda helag yu hu nemahhig ni degeh ni heltapen yu, ya dakel ni ligat, ya degeh ni mebayag ni me-kal.

⁶⁰ Ey peelli tun hi-gayu etan ida anggetakkut ni degeh ni inang-ang yun kaweda yud Egypt e eleg kayu umyaggud.

⁶¹ Anin idan edum ni degeh ni eleg maitudek eyad libluh ni neitudkan ni Tugun ey peelin APU DIOS ingganah mebahbah kayu.

⁶² Et mambalin kayun hahhakkey anin ni henin kadinakkel ni bittuwen di kabunyan hu kadinakkel yu, ey mambalin kayun ekket hedin eleg yu u-unnuda hu tugun APU DIOS e Dios yu.

⁶³ Hi APU DIOS e et-eteng ni neminhed tun hi-gayu et bendisyonan dakeyun dakel ni helag, ey mambalin ni hi-gatu memahbah ni hi-gayu et ma-kal kayudman ni bebley ni yu pambebleyan,

⁶⁴ ey iwwahit dakeyun APU DIOS di kebebbbebley anin ni attu eyad puyek. Et deyyawen yu law diman ida beken ni makulug ni dios e nekapyad keyew ey batu anin ni endiddan aammed yu an nandayaw ni henin nunman.

⁶⁵ Endilli linggep yuddad bebley ni keillawwan yu, ey endiddadman ni bebley hu mabalin ni yu pan-iiyatuwan. Weddaen alin APU DIOS hu takut yu, ey meendilli namnamah yu et umlelemyung kayu.

⁶⁶ Endilli maptek ni neitu-wan yu. Kewa-wa-wa niya kahilehileng ey umtatakut kayu tep entanniy yan nunman law pappeg ni biyag yu.

⁶⁷ Ey hedin newa-wa, um-abtu kayun mehिलeng e kanyuy 'Hamban mehिलengey,' ey hedin nehileng, kanyu mewan ey 'Hamban newa-wa

ey.' Ma-nu kedit hanniman kanyu ey gapun nemahhig ni takut yun menang-ang-ang idan anggetakkut ni kameippenahding.

⁶⁸ Et lektattuy pambangngad dakeyun APU DIOS di Egypt e manluggan kayud bapor, anin ni kangkuy eleg kayu law mambangngad diman. Et yan lawwan yullidman ey ihhehbut yu annel yud buhul yu, nem endi neminshed ni mengettang ni hi-gayu."

29

Ya pengippidwaan idan helag Israel ni mekit-bal nan APU DIOS

¹ Huyyadda Tugun APU DIOS ni e-helen Moses idan helag Israel di duntug di Moab et mei-dum etan idad inhel tun pehding dan nekitbalan tun hi-gadad Duntug e Sinai.

² Ineyagan Moses idan emin helag Israel et kantun hi-gaday "Neka-ang-ang yun emin ida impahding APU DIOS etan ni patul di Egypt, yadda opisyal tu ey emin ni bebley da,

³ yadda nemahhig ni ligat ni pematna tu et yadda miracles niyadda kamengippetngan impahding tu.

⁴ Nem ingganah ni nunya ey eleg iebulut APU DIOS ni meewwatan yudda neipenahding ni hi-gayu.

⁵ Impangulu dakeyun hi-gak ni na-pat ni toon di eleg mebebleyi et manhahha-ad kayudman ey eleg madunut hu balwasi yu niya patut yu.

⁶ Nem anin endi sinapay ni kennen yu niya endi umbuteng ni inumen yu ey indawat APU

Dios emin hu mahapul yu ma-lat peamta tun hi-gayu e hi-gatu Dios yu.

⁷ Et yan inlian tayud ya e nekigubat hi Sihon e patul di Hesbon et hi Og e patul di Bashan ni hi-gatsu, nem inapput tayudda.

⁸ Sinekup tayu bebley da et idwat tayun beltanen idan helag Reuben, yadda helag Gad et yadda kagedwah ni helag Manasseh.

⁹ Et humman hu, paka-u-unnud yun emin ida etan meunnud eyad nekitbalan yu ma-lat kayyaggud emin hu pambalinan idan pehding yu.

¹⁰ Wada kayun emin deya, hi-gayuddan aapapu, oopisyal, huwet, ey hi-gayun lalakkin helag Israel ni kaman-eh-ehneng eyad kad-an APU DIOS e Dios yu.

¹¹ Anin idan ahwa yu, yadda u-ungnga yu et yadda nekibebley ni hi-gayun kamengyew ni ittungu yu niya kaman-ehhul ni danum yu ey wadaddadya.

¹² Wada kayudyan nunya et mekitbal kayun APU DIOS e Dios yu. Ey huyyan pekitbalan APU DIOS ni hi-gayu ey insapatah tun meippahding.

¹³ Pinhed tun meihhammad nunyan aggew hu pengibbillangan dakeyun tutu-u tu, ey hi-gatu Dios yu e humman dedan inhel tun hi-gayu, ey humman mewan insapatah tudda lan a-ammed tayun hi Abraham, hi Isaac et hi Jacob.

¹⁴⁻¹⁵ Beken ni hi-gayun ebuh ni wadan nunyad hinangga tu hu pekitbalan tu, nem anin idallin helag Israel ni edum ni aggew.

¹⁶ Inamtak et hannemnem yu hu elaw ni neituan wan tayun eman ni kaweda tayud Egypt, ey

yan eman ni nalpuan tayudman et mandalan itsuddad bebley ni buhul tayu.

¹⁷ Ey inamtak et hannemnem yudda inenangang yun lallawah ni dios dan nekapyad keyew, batu, silber ey balituk.

¹⁸ Mukun nekitbalan hi APU DIOS ni hi-gayu ey ma-lat endi anin hakey ni laki winu bii winu hakey ni helag, winu hakey ni pewen ni mengiwwalleng nan APU DIOS e Dios tayu, et an mandayaw ni dios idan tutu-un nambebley diman, ey ma-lat endin hi-gayu an mengibbunnat ni lawah ni tuun henin keyew ni kaumkekdet.

¹⁹ Ang-ang yu et endin hi-gayun nangngel nunyan idut hu an mannemnem ni eleg meippahding ni hi-gatudda huyyan idut." Et kantuy "Eleg meippahding ni hi-gak ida humman anin ni ya pinpinhed ku ngu ippenahding ku." Ya henin nunyan kapannemnemnem hu umhulun ni kebahbahan yu.

²⁰ Eleg mabalin ni pessinsahan APU DIOS hu henin nunman ni pehding ni hakey ni tuu. Tep ya etan nemahhig ni bunget tu etan ni tuu, ey kamei-ellig ni kamantetebbel ni apuy. Et meippahding ni hi-gatun emin ida etan idut ni neitudek eyad libluh ey e-kalen APU DIOS hu ngadan tu eyad ta-pew ni puyek.

²¹ Appilen APU DIOS hu henin nunman ni tuud edum tun helag Israel, et pellow tun emin ni hi-gatu idut ni neitudek eyad libluh ni neitudekan idan Tugun tu.

²² Et yan edum ni aggew ey amtaen idallin helag yu et yadda nekibebley ni hi-gayu hu ligat et yadda degeh ni peillin APU DIOS eyad bebley.

²³ Mambalin alin sulfur ey ahin eya bebley et endi an umtemel ni anin hipan kameitnem, anin ni hakey ni helek et mambalin ni henin Sodom, ya Gomorrah ya Admah et ya Seboiim e binahbah APU DIOS gapuh ni bunget tu.

²⁴ Et kan idallin tutu-ud nanlinikweh ey “Kele na-mu an impahding APU DIOS hu hanneyad bebley tu? Kele anhan nemahhig hu bunget tu?”

²⁵ Et kan idallin tuu ey “Mukun hanniman ey tep impangil idan bimmebley hu nekitbalan dan APU DIOS e Dios ida lan aammed da, eman ni nengilpuan tun hi-gadad Egypt.

²⁶ Et ya dios ni edum ni bebley hu dineyaw da, ey inhel APU DIOS ni hi-gada e eleg da ipahding humman.

²⁷ Humman gaputun bimmubbunget hi APU DIOS e Dios da, et paeli tun emin eyad bebley da etan ida idut ni neitudek eyad libluh.

²⁸ Ey ingkal APU DIOS emin ida tutu-u tu eyad bebley da gapuh ni nemahhig ni bunget tu, et palaw tuddad edum ni bebley et immen idadman ingganah nunya.”

²⁹ Yadda eleg maipeamtad tuu ey kenamung hi APU DIOS e Dios tayuddan nunman, nem yadda etan neipeamta ey wadan ingganah ni hi-gatsu et yadda helag tayu, ma-lat u-unnuden tayun emin humman ni Tugun.

30

Hehmeken ali mewan APU DIOS ida helag Israel

1-2 Hedin hiniktaman yudda bendisyon niya idut ni inhel kun nunya et wada kayud kebebbley eyad puyek di nengiwehitan dakeyun APU DIOS e Dios yu, ey hedin hi-gayu et yadda helag yu ey mantuttuyyu kayu, et peka-u-unnuden yu law tugun APU DIOS e Dios yu,

³ ey hehmeken dakeyun APU DIOS e Dios yu, et dakeyulli ewwiten idad bebley ni nengiwehitan tun hi-gayu, et ibangngad dakeyud bebley ni nalpuan yu, et peyaggud dakeyu mewan ni hi-gatū.

⁴ Anin ni illaw dakeyun APU DIOS di neka-idawwin bebley, ey dakeyu hemmeken et ienamut dakeyu,

⁵ et hi-gayu nanengtun mambebley etan di bebley ni indawat tudda lan aammed tayu. Pambalin dakeyullin kekkeddangyan ey daddakkel nem yadda la aammed yu.

⁶ Hi APU DIOS e Dios yu ey pambalin dakeyu et yadda helag yun mekangngu-unnud ma-lat hi-gatu pekappinheden yu, ma-lat mannenneng kayun mambebley di diman ni bebley.

⁷ Pellaw APU DIOS e Dios yun emin ida huyyan idut di buhul yun kamengippeligligat ni hi-gayu.

⁸ U-unnuden yu law hi APU DIOS ey ippahding yudda tugun tun nakka pan-e-helan hi-gayun nunya.

⁹ Baddangan dakeyun APU DIOS e Dios yu, et yumaggud hu pambalanan ni emin ni ngunnuen yu, ey pedakkel tu helag yu, yadda animal yu, peyaggud tu iggaud yu, et pambalin tun dakel ni peteg ennien yu. Em, um-amleng mewan hi APU DIOS ni hi-gayu, et bendisyonan dakeyu henin

nemendisyonan tudda lan aammed yu,

¹⁰ hedin hi-gatu pemengngulu yun u-unnuden yud nemnem yu niya puhu yu e eleg yu iwwaleng ida tugun tun neitudek di libluh.

Ya pampilian idan helag Israel, ya ketegguan winu ya kebahbahan

¹¹ Huyyadda tugun ni nakka pan-e-helan nunyan u-unnuden yu, ey beken ni neligat ni meewwatan winu ippahding.

¹² Beken ni yad kabunyan kad-an idan nunyan tugun et eleg mahapul ni kanyuy 'Hipalli umlaw di ahpat ni an mengella, ma-lat peehpen tudya et denglen tayu et u-unnuden tayu?'

¹³ Ey kaw immen di ba-hil ni baybay et kanyuy 'Hipa man-agwat et i-li tudya et dengelen tayu et u-unnuden tayu?'

¹⁴ Nem wadan hi-gayud bungut yu niyad puhu yudda huyyan Tugun, et endi illason yun eleg yu pengu-unnudi.

¹⁵ Et yan nunya ey e-helek ni hi-gayu pampilian yu, ya panyaggudan winu ya kebahbahan, ya ketagguan winu ya ketteyyan.

¹⁶ Hedin peka-u-unnuden yuddan emin eya indawat kun nunyan hi-gayun tugun APU DIOS e Dios yu, hedin hi-gatu pinheden yu niya u-unnuden yu elaw tu, ey umkedangyan kayu niya medakkel kayu. Bendisyonan dakeyun APU DIOS e Dios yud bebley ni yu pambebleyan.

¹⁷ Nem hedin mangngenghay kayu et eleg kayu mengu-unnud idan tugun tu, et meewwis kayun mandeyyaw niya manyu-ung di edum ni dios,

18 ey e-helek ni hi-gayu e makulug ni mebah-bah kayu. Eleg kayu mebeyyag ni mambebley di bebley ni lawwan yun pengagwatan yun Wangwang e Jordan.

19 Yaddahhuy nisi hu pampillian yu, ya ketegguwan yu winu ya ketteyyan yu, ya bendisyon winu ya idut. Nakka ibbagan kabun-yan et ya puyek e mantistigudda hedin hipa pillien yun nunya. Pili yu ketegguan yu ma-lat tumegu kayuddan u-ungnga yu,

20 et pinheden yu hi APU DIOS e Dios yu, ey u-unnuden yu niya mandinnel kayun ebuh ni hi-gatu, tep hi APU DIOS nalpuan ni biyag yu, ma-lat mebayag kayun mambebley di insapatah tun iddawat tudda lan aammed yu e hi Abraham, hi Isaac et hi Jacob.”

31

Ya nengipetuledan Moses nan Joshua

1-2 Entanni ey immehel mewan hi Moses idan emin ni helag Israel et kantuy “Nea-amma-ak law e hanggatut et dewampulu law toon ku, et eggak law kabaelan ni mengippengngulun hi-gayu. Hakey pay ey inhel dedan lan APU DIOS e eggak man-agwat di wangwang e Jordan.

3 Nem ippangulu dakeyun APU DIOS e Dios tayu et bahbahren yudda tutu-ud lawwan yun bebley, et hi-gayu maihullul ni mambebley diman. Hi Joshua law mengippengngulun hi-gayu tep human inhel APU DIOS.

4 Bahbahren APU DIOS ida tutu-udman henin nemahbahan tun Sihon et hi Og e patul idan Amorite.

⁵ Peapput APU DIOS idan hi-gayu ey mahapul ni pehding yun hi-gadan emin ida inhel kun ippahding yu.

⁶ Mahapul ni pekedhel yu nemnem yu et eleg kayu tumekut ni hi-gada, tep mekillaw hi APU DIOS e Dios yun hi-gayu niya eleg dakeyu iwalleng ni hi-gatu.”

⁷ Negibbuh ni inhel Moses ida humman et ayagan tu hi Joshua et kantun hi-gatud hi-nanggaddan tutu-uy “Mahapul ni pekedhel mu nemnem mu, tep hi-gam mengippengnguluddan eyan tutu-un an mambebley etan di puyek ni insapatah APU DIOS ni iddawat tudda lan aammed tayu. Genedwam et idwat mun hi-gada et beltanen da.

⁸ Ippangulu dakeyun APU DIOS ey eleg dakeyu iwwalleng. Et humman hu, entan kedismayah mu ey entan takut mu.”

⁹ Intudek Moses huyyaddan Tugun et idwat tuddan padin helag Levi e nangged ni kaban APU DIOS et yadda aap-apun Israel.

¹⁰ Kantun hi-gaday “Yan kegibbuan ni meikkeppitun toon e humman hu kandan toon ni eleg pengippebeyyadin utang, ey ipahding yu hu Piyestah ni Kampu.

¹¹ Mahapul ni bidbiden yudda huyyan Tugun di emin ni helag Israel di keemungan yud hinanggan APU DIOS e Dios yud bebley ni pillien tun pandeyyawan yun hi-gatu.

¹² Kaemung kayun emin ni lalakki niya bibi-i, yadda u-ungnga niyadda nekibebley ni hi-gayu, et denglen da et tumekut idan mangngenghay

nan APU DIOS e Dios yu, et peka-u-unnuden dadda etan Tugun.

¹³ Hanneya ipahding yu ma-lat yadda u-ungnga yun eleg mengamtaddan nunya, ey dedngelen da et tumekut idan mangngenghay nan APU DIOS e Dios yu. Ipahding yun ingganah ida huyyad yu pambebleyan ni pengagwatan yun wangwang e Jordan.”

Ya nengipeamtaan APU DIOS ni panliwwatan idan helag Israel ni hi-gatu

¹⁴ Kan APU DIOS nan Moses ey “Nedatngan law tsimpuh ni ketteyam. Ayagim hi Joshua et ikuyug mu etan di Tabernacle et ehelen kun hi-gatu pehding tu.” Et lumaw di Moses nan Joshua di Tabernacle.

¹⁵ Entanni et mampeang-ang hi APU DIOS ni hi-gadad kulput e heni tukud etan di kahehgepid Tabernacle.

¹⁶ Et umhel nan Moses e kantuy “Anggegannu law ketteyam et ka mei-dum idan aammed mu. Nanna-ud ni hedin endi kalli law ey illapuddan eyan tutu-un mandeyyaw idan dios ni hipan bebley ni lawwan da. Iwwalleng da-ak et ihalla da hu nekitbalan kun hi-gada.

¹⁷ Et gapun nunman ey nemahhig ali bunget kun hi-gada et iwwalleng kudda ey eggak law baddangidda et mebahbah ida. Peellik ni hi-gada dakel ni nemahhig ni ligat et kandalli “Immali nemahhig ni ligat tayu tep inwalleng daitsu law nan Apu Dios.”

¹⁸ Nanna-ud ni iwwalleng kuddalli tep ya liwat dan hi-gak ni pandeyyawan dan edum ni dios.

19 Itudek mu huyyan a-appéh et ituttuddum idan helag Israel. Tuttudduim idan mengia-appéh ni nunya, ma-lat mengippenemnem ni hi-gadan lawah ni impahding da.

20 Tep illaw kuddad bebley ni insapatah ku lan aammed dan iddawat kun hi-gada e dakel ni peteg gatas niya danum ni putsukan. Kayyaggud alin peteg biyag dadman, tep umkedangyan ida et emin pinpinhed dan kennen ey dammutun kennen da. Nem deyyawen dalli edum ni dios et pihhulen da-ak ey impangil da hu nekitbalan kun hi-gada.

21 Um-alilli law hu dakel ni nemahhig ni ligat da et huyyan a-appéh hu mengippennemnem ni hi-gadan lawah ni impahding da, tep eleg ali liwwanan helag da huyyan a-appéh. Inamtak dedan neitu-wan da, anin ni eleg ida ni pay lumaw ni mambebley di pambebleyan dan insapatah kun iddawat kun hi-gada.”

22 Et itudek Moses nunman ni aggew etan a-appéh et ituttuddu tuddan helag Israel.

23 Immehel hi APU DIOS nan Joshua e u-unggan Nun et kantuy “Pekedhel mu nemnem mu ey entan takut. Mahapul ni ippangulum ida edum mun helag Israel di bebley ni insapatah kun iddawat kun hi-gada. Wada-ak ni memad-dang ni hi-gam.”

24 Intudek Moses emin hu Tugun APU DIOS di liblüh meippalpuḍ lapu tu ingganah di pappeg tu. Endin hekey hu eleg tu itudek.

25 Yan nengibbuhan tu ey intugun tuddan helag Levi e hi-gada mengippaptek etan ni Kaban

ni neiha-adan ni neitudek ni Tugun APU DIOS. Kantun hi-gaday

²⁶ “Yu idagsi eya libluh ni neitudekan ni tugun APU DIOS di Kaban, et kamei-ellig ni tistiguddan helag Israel et hedin wada impahding yun bahul ey endi illason yu.

²⁷ Tep inamtak e manghay kayu ey neligat kayun metuttudduan. Anin dangngu eyan kawedak et nginhay yu hi APU DIOS, nema-ma-malli law ngehay yu hedin metteyyak.

²⁸ Ayagi yuddan emin aap-apu ey opisyal ni helag Israel, et ehelen kun hi-gada huyya et tistiguan ni kabunyan ey puyek.

²⁹ Tep inamtak e hedin endi-ak ali law man mambalin kayun lawah ni peteg e iwwalleng yudda intugun kun u-unnuden yu. Et humman hu um-ali nemahhig ni ligat ni hi-gayu, tep pebungnet yulli hi APU DIOS tep ya liwat ni pehding yu.”

Ya a-appéh Moses

³⁰ Et ia-appéh nan Moses di hinanggaddan emin ni helag Israel huyyan a-appéh:

32

¹ Dengel yu e kabunyan niya puyek eya ehelen kud a-appéh ku: Yaddalli et anhan hu ittuttudduk ey

² heniddalli udan ni manke-gah, henin hamyuk ey henin delnud pekatmel ni intanem niya heniddan na-let ni udan di helek.

³ Iddaydayaw ku ngadan APU DIOS et ya kasinagay tu.

⁴ Hi-gatu hu kamei-ellig di batun keihhikkugan. Kameiptek emin tuka pehding, limpiyuh ey meandeng hu elaw tu. Hi-gatu hu Dios tayu ey kayyaggud ni peteg niya tuka peamnun ippahding emin hu tuka e-hela.

⁵ Nem yadda tuu tu ey lawah ida niya maheul ida, et humman hu beken ni lebbeng tun meibbillang idan tutu-u tudda.

⁶ Hi-gayuddan tuun endi nemnem tu, kaw hanneya pehding yun mampesalamat nan APU DIOS? Kaw beken ni hi-gatu ameyun nanletun hi-gayu, et ihhammad dakeyud nambibleyan yu?

⁷ Nemnemnem yudda kedi hu nelabah ni tsimpuh. Mahmahi yuddan a-ammed yu et yadda nangkea-amma et ehelen dan hi-gayu hu neipenahding lan nunman.

⁸ Yan nengidwatan Apu Dios e Keta-ta-geyyan ni pambebleyan ni tutu-u eyad puyek, ey inhad tuddad bebley ni pinhed tun panha-adan da, meippuun di bilang idan helag Israel.

⁹ Tep yadda helag Israel hu pinilin APU DIOS ni tuu tu e kamei-ellig ni nebalol ni tenged tu.

¹⁰ Impaptek tudda et adugan tudda humman nebalol ni tuu tu etan di eleg mebebleyin da nanhawahawangan.

¹¹ Kamei-ellig hi APU DIOS di tulduh e tuka tut-tuddui impah tun umtayab ni hinikmat tuddad nebekyag ni payak tu. Hanniman impahding tuddan tutu-u tun helag Israel.

¹² Ebuhi hi APU DIOS ni nengipenguluddan tutu-u tu, endi hu dios ni edum ni bebley ni an bimmaddang ni hi-gada.

¹³ Inlaw tuddad nedunduntug ey indaddan tu kenne dan neanid payew. Indaddanan tuddan danum ni putsukan niya mansikan olibah ni nalpud batu,

¹⁴ yadda gatas ni baka niya kalneroh. Ey indawtan tuddan mangkateban impah ni kalneroh ey gelding ni nalpud Bashan ey indawtan tuddan kayyaggud ni alinah niya meinum ni nekapyad grapes.

¹⁵ Hi-gadan helag Israel hu kamengeddanin Jeshurun ey kimmedangyan ida. Mangkatebadda niya ida kamepepphel, nem manghay ida. Inwalleng da hi Apu Dios e kamei-ellig di batun keihhikkugan da, ey hi-gatu nanletu niya nengihwang ni hi-gada.

¹⁶ Immameh hi APU DIOS gapuh ni nandayawan dan dios ni kinapkapyan tuu, ey impabunget da gapuh idan lawah ni peteg ni impenahding da.

¹⁷ Nan-appit idan didimonyoh et yadda kinapyan tuun dios ni eleg da amta, ey eleg daydayawen idan aammed da.

¹⁸ Hi-gayun tutu-u, liniwwan yu etan Dios yun kamei-ellig di batun keihhikkugan. Hi-gatu nengihwang niya nengidwat ni biyag yu.

¹⁹ Yan nenang-angan APU DIOS idan nunman ni lawah ni yuka pehpehding, ey bimmubbunget et iwalleng dakeyun tuka ibbilang ni u-ungnga tu.

²⁰ Kantuy "Eggak ida law hengnguda humman idan tutu-u, ey eggak baddangidda et ang-angek hedini hipa meippahding ni hi-gada, tep mekelhi ulu da e eleg ida mengu-unnud ni hi-gak.

21 Impabunget da-ak niya nakka um-ameh gapuh ni daka pandeyyawin endi silbi tun dios ni kinapyan tuu. Ya kakulugan tu ey beken ni makulug ni dios ida humman. Yan nunya ey pebungnet kudda ey meemmeh ida tep bendisyonak hu edum ni tutu-un eleg mengullug ni hi-gak e Dios.

22 Kamei-ellig hu bunget kud simmetebbel ni apuy e tuka gihheban emin hu hipa humman ingganah di dallem ni puyek anin ni ya yinudungan ni duntug.

23 Mantutu-nud hu peellik ni ligat ni hi-gada e kamei-ellig ni nak ida kapanennaa.

24 Ey peellik hu nemahhig ni bisil et matey idan upeda, ey mettey ida gapuh ni nemahhig ni atung ni annel da niya gapuh ni degeh ni umpatey. Peellik pay hu anggetakut ni ma-lem ni animal ni kamengngan ni tuu. Ey peellik pay hu anggetakut ni uleg.

25 Ey ittu-dak kudda mengubbat ni hi-gada et mangkatey idad keltad. Anin di baballey da et nemahhig ali takut idan nangkea-amma, nangkei-inna, yadda kakat-agun lalakki ey bibi-i, yadda kaungaunga ey gegellang.

26 Ninemnem kun iwwahit ida ma-lat endi law mannemnem ni hi-gada.

27 Nem nakka um-agel e entanni ey mampah-hiyadda buhul da et kanday 'Nengapput itsu gapuh ni et-eteng ni kabaelan tayu. Beken hi APU DIOS hu nengipengapput ni hi-gatsu.' "

28 Hi-gadan helag Israel ey kulang nemnem da ey endi daka pan-ewwat.

29 Gullat ni nenemneman ida et ewwatan da gaputun neipahding huyya, ey amtaen da mekapkapyallin hi-gada.

30 Kaw gullat et, kele an apputen ni hakey ni buhul da hu hanlibun hi-gada? Ey kele tuwa anhan an pebsik ni dewwan buhul da hu hampulun libun hi-gada. Nem mukun hanniman ey hi APU DIOS e kamei-ellig ni keihhikkugan da ey inwalleng tudda tutu-u tu.

31 Inamtaddan buhul da e endi kabaelan ni dios dan beken ni henin Dios ni Israel.

32 Humman idan buhul da ey heniddan iSodom ey iGomorrhah e heniddan neitnem ni grapes e nambalin ida lameh tun kedet,

33 henidda mewan meinum ni nekapyad gitatan uleg.

34 Et humman hu, kan APU DIOS ey 'Eggak liwwanadda humman ni kapehpehding idan buhul idan tutu-uk. Et humman hu, kastiguen kuddallin gintud kun tsimpuh.

35 Hi-gak hu mengibleh niya mengastigu etan ni tuun wada lawah ni impahding tun hi-gayu et kamei-ellig ni meikkudlih ida. Neihnop law tsimpuh ni kebahbahan da.'

36 Nemnemen alin APU DIOS ida tutu-u tu et hemeken tudda hedin ang-angen tu e endi meihwang ni hi-gada anin hakey.

37 Ey hantulli eheladdan tutu-u tu e kantuy 'Attudda mewan hu yuka pandinnelin dios yun kinapkapyan tuun et-eteng ni kabaelan da ey?

38 Attudda mewan ida dios yun in-enappitan yun taba niya meinum ey? Ayagi yudda et baddangan dakeyu et ihwang dakeyu.

³⁹ Ya kakulugan tu ey hi-gak ni ebuh hu makulug ni Dios, endi edum! Hi-gak hu nalpuan ni biyag ni tuu ey hi-gak mewan hu memappeg. Hanniman mewan e umliputtak ey hi-gak hu kamengipeyaggud. Endi hu dammutun an mengippesikked ni hi-gak.

⁴⁰ Hi-gak hu Dios ni wadan ingganah ey itta-gey ku ngamay ku et isapatah ku

⁴¹ e ta-liden ku hu ispadah ku, et pan-itwik ku et ibleh ku hu impahding idan buhul kun anggebe-hel da-ak.

⁴² Man-iih-ih ali kuheyaw dad panak. Ussalen ku mewan ispadah kun pemettey kun buhul ku. Ey endin hi-gada mekihhanggan hi-gak hu an meihwang tep anin idan neliputan winu neikelabut ni aap-apu et mettey ida dama.'

⁴³ Hi-gayun tutu-ud kebebbley, pekiam-amleng kayuddan tutu-un APU DIOS, tep ibbaleh tu neteyyan idan bega-en tu. Pehding tu human idan buhul tu ey liwwanen tu liwat idan tutu-u tu."

⁴⁴ Huyya a-appéh ni intuttuddud Moses nan Joshua idan edum dan helag Israel.

⁴⁵ Ginibbuh Moses ni inhel idan tutu-u huyya,

⁴⁶ et kantu mewan ni hi-gada ey "Iha-ad yud nemnem yu niya puhu yudda huyyan tugun ni inhel kun nunyan hi-gayu et han yulli dama itugun idan u-ungnga yu et u-unnuden da.

⁴⁷ Tep beken ni ehel ni ebuh ida huyya, nem keippuunan ni biyag yu. Hedin u-unnuden yu, ey mebeyyag hu pambebleyan yuddad bebley ni lawwan yud pan-agwatan yud wangwang e Jordan."

Ya nengipeamtaan APU DIOS ni ketteyyan Moses di Duntug e Nebo

⁴⁸ Yan nunman ni aggew ey kan APU DIOS nan Moses ey

⁴⁹ “Lakkay di Moab idad Duntug e Abarim et manteyed kad Duntug e Nebo e demang ni Jericho, ma-lat man-ang-ang kad Kanaan e humman hu bebley ni iddawat kuddan helag Israel,

⁵⁰ tep mettey kadman ni duntug ni tetyedem et lumaw kad linawwan idan aammed mun netey, e linawwan daman agim e hi Aaron e netey di Duntug e Hor.

⁵¹ Hi-gayun han-agin Aaron ey inhalla yu tugun kud hinangngab idan helag Israel di Meribah di Kades e kad-an ni danum di eleg mebebleyid Sin. Tep eleg yu peang-ang kaki-nayyaggud kuddan tutu-u.

⁵² Et humman hu, uhdungam ni ebuh humman ni bebley. Nem eleg ka mabalin ni umlaw di diman ni pambebleyan idan helag Israel.”

33

Ya nemendisyonan Moses idan tuu

¹ Huyya imbendisyon Moses e tuun Apu Dios idan helag Israel et han matey:

² Nalpu hi APU DIOS di duntug e Sinai e heni aggew ni simmimil di Duntug e Seir. Himmeyaw ni nalpullid Duntug e Paran ey wada kaman-tetebbel ni apuy di wannan tu ey neikuyug ida hampulun libun anghel ni hi-gatu.

³ Kan Moses nan APU DIOS ey “Nakappinshed mu tutu-um ey muka ippaptek ida. Ey yadda tuum ey daka u-unnuda muka e-helan pehding da, anin idan Tugun mun

⁴ nebalol ni tenged ni hi-gadan helag Israel

⁵ Hi APU DIOS hu nambalin ni patul idan helag Israel eman ni neamung ida aap-apu et yadda tutu-u tu.”

⁶ Heninnuy hu inhel Moses meippanggep idan helag Reuben: “Meteggu ida kaya helag Reuben anin ni ekket ida.”

⁷ Ya inhel Moses meippanggep ida daman helag Judah ey “Dengel mu anhan e APU DIOS hu kapampehemmehemmekiddan helag Judah ni hi-gam. Ikahhakey muddad edum dan helag Israel, ey baddangim idan mekihhanggan buhul da.”

⁸ Heninnuy hu inhel tu meippanggep ida daman helag Levi: “APU DIOS, peamtam ni hi-gadan bega-en mu hu pinhed mu meippuun di Urim niya Thummim. Yan nematnaam ni hi-gadad Massah ey inang-ang mud Meribah e kadan ni danum e kayyaggud hu daka pehding.

⁹ Inu-unnud da tugun mu ey eleg da ihalla nekitbalan dan hi-gam. Ey impeang-ang da e et-eteng ni neminshed dan hi-gam nem yadda ammed da, ya u-ungnga da, ey ya aaggi da.

¹⁰ Daka ituttudduddan tuum hu tugun mu. Ey ida kaman-appit di altar mu.

¹¹ APU DIOS, bendisyonim ida ey amleng kad ngunu dan daka pansilbiin hi-gam. Bahbah mudda nekibuhul ni hi-gada et meendidida.”

¹² Heninnuy hu inhel Moses meippanggep ida daman helag Benjamin: “Huyyan helag Benjamin hu nakappinshed niya kapeka-eddugin APU DIOS ni ingganah et endi lawah ni mekapkapan hi-gada.”

¹³ Heninnuy hu inhel Moses meippanggep ida daman helag Joseph: “Bendisyonan et ahan APU DIOS hu puyek da et maudanan et maweda utbul ma-lat eleg ida makulangan ni danum.

¹⁴ Ey meptangan idalli et anhan kaumlameh ni ittanem da, ey dakel ali illameh dan kabulabulan.

¹⁵ Emin et hu duntug da ey metenneman idan kayyaggud ni kaumlameh.

¹⁶ Mewedda et anhan di emin ni bebley da hu kakkayyaggud. Ey bendisyonan ida et anhan APU DIOS e immehel di kamantetebbel ni ekkekut ni keyew. Ey um-alidda et anhan emin huyyan bendisyon ni helag Joseph, et hi-gatu hu heni uluddan aaggi tu.

¹⁷ Hi Joseph ey heni bulug ni bakan na-let. Kamei-ellig mewan hu elet tud ha-duk ni malem ni baka. Mei-ellig ni ha-duken idallin hampulun libun helag Ephraim niya kalibulibun helag Manasseh hu tutu-ud kebebbebley et itulud daddad gilig ni puyek.”

¹⁸⁻¹⁹ Heninnuy hu inhel Moses meippanggep idan helag Sebulun et yadda helag Issakar: “Umkedangyan idalli et anhan hu helag Sebulun di negosyoh dad baybay ey mee-edduman ali et anhan hu kakinedangyan idan helag Issakar di bebley da. Ikkedangyan dadda wadad baybay ey yadda wadad dallem ni palnah. Eyyagan

dad duntug da tutu-ud edum ni bebley, et iappit dadda lebbeng tun kamei-appit nan Apu Dios.”

²⁰ Heninnuy hu kan Moses ni meippanggep idan helag Gad: “Medeyyaw hi Apu Dios ni nengidwatan tun mahkang ni pambebleyan ni helag Gad. Ida kamei-ellig hu helag Gad ni layon e kamanhehhegged ni dedpapen tu et pateyen tu.

²¹ Kakkayyaggud hu pintek dan pambebleyan da. Hi-gada keidwatan etan ni mei-eng-eng di mengipappangngulu. Hedin neamung ida aapapu ey hi-gada mengi-ehneng ni limpiyuh ni pinhed APU DIOS ni meippahding.”

²² Heninnuy hu kan Moses ni meippanggep idan helag Dan: “Kamei-ellig ida helag Dan di pakeetteng tun layon e neetteng di Bashan.”

²³ Heninnuy hu kan Moses ni meippanggep idan helag Naptali: “Nakappinhed APU DIOS hu helag Naptali ey et-eteng ni bendisyon tun hi-gada. Mambеbley idallid appit ni kakelinnugin aggew et yad appit ni south.”

²⁴ Heninnuy dama hu kantun meippanggep ni helag Asher: “E-etteng hu bendisyon idan helag Asher nem ya bendisyon idan helag idan agi da. Hi-gadalli et anhan hu pekappinheden idan agi da. Malemeh ali et anhan hu olibah ni meitnem di puyek da

²⁵ niya endilli et anhan hu menggep ni bebley da tep gumek niya giniling hu eheb da. Et melinggep idalli et anhan e endi da tekkutan.”

²⁶ “Hi-gayun helag Israel e kamengeddanin Jeshurun, endin hekey hu kamei-ingngeh di Dios yun kamedeyyaw di kabunyan e heni nanlugan di kulput ni um-alin memaddang ni hi-gayu.

²⁷ Hi-gatu kaihikugi yu ey hi-gatu memaddang ni hi-gayun ingganah. Dinegyun tudda buhul yu et kantun hi-gayuy ‘Bahbah yuddan emin.’

²⁸ Et deh e melinggep kayu law ni helag Israel di bebley yun dakel ni peteg hu pagey niya meinum ey eleg mekullangin udan.

²⁹ Hi-gayun helag Israel, amleng kayu! Endi hu edum ni tutu-un henin hi-gayun inhewang APU DIOS. Hi-gatu kamei-ellig ni happiyaw yu niya ispadah yu. Baddangan dakeyun hi-gatu et mengaput kayu. Um-aliddalli buhul yun mampehemhemmek ni hi-gayu, nem pambahbahen yuddalli daka pandeyyawin dios da.”

34

Ya netayyan Moses

¹ Nalpu hi Moses di nandeklan di Moab, et manteyed di Duntug e Nebo et tagan tu teyed ingganah etan di ta-pew ni Duntug e Pisgah e demang ni Jericho. Et peang-ang APU DIOS ni hi-gatun emin ida bebley di Kanaan, meippalpu Gilead ingganah di Dan,

² ey emin hu nambebleyan idan helag Naptali, yadda helag Epraim et hi Manasseh, anin ya nambebleyan idan helag Judah ey ingganah di baybay e Mediterranean di appit ni kasimmilin aggew,

³ ya bebley di Negeb et ya nandeklan ni meippalpu Jericho e dakel hu palmah ingganah di Soar.

⁴ Kan APU DIOS nan Moses ey “Humman ida bebley ni inhel kud Abraham, hi Isaac et hi Jacob,

ni iddawat kun helag da. Peang-ang kun hi-gam, nem eleg daka pedetteng diman.”

⁵ Negibbuh humman et matey di Moab hi Moses e bega-en APU DIOS.

⁶ Ingkulung APU DIOS hi Moses di nandeklan e neihnup di Bet Peor, nem ingganah nunya ey endi nengamtan ustuh ni pettek ni neikulungan tu.

⁷ Netey hi Moses eman ni hanggatut et dewampulu toon tu e nanengtu nin na-let. Anin ni tuka penang-ang ey eleg melumman.

⁸ Yan nunman ni neteyyan tu ey inlemetan idan edum tun helag Israel ni hambulan di diman di nandeklan di Moab, ingganah negibbuh etan aggew ni kapanlelmesi.

⁹ Indawtan APU DIOS hi Joshua e u-unggan Nun ni laing eman ni nengikepaan Moses ni ngamay tun hi-gatu, tep hi-gatu pinili tun meihhullul nan Moses. Et humman hu, emin ida helag Israel ey inu-unnud da hi Joshua niya impahding dan emin hu inhel APU DIOS nan Moses.

¹⁰ Endi hu hakey ni prophet APU DIOS di Israel ni neiinggeh nan Moses, tep hedini hi-gatu, man nekihinnanggan nekihummangan ni hi-gatu.

¹¹ Endi mewan hu prophet ni henin Moses e intu-dak nan APU DIOS ni nengipahding idan miracles niyadda kamengippetngan impahding tud Egypt di hinanggan patul, yadda opisyal tu niyad emin diman ni bebley.

¹² Ey endi edum ni prophet ni nengipahding ni henin impangunun APU DIOS ni hi-gatun inenang-ang idan helag Israel ni kamengippetnga niya anggetakut e eleg kabaelan ni tuu.

Kallahan, Keley-i
Kallahan, Keley-i: Ya ehel apu Dios Bible

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Antipolo Ifugao

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 May 2025 from source files
dated 3 May 2025

3593303a-80c2-56e4-90b2-f4bfea2fd2a6